

EĞİTİM KURUMLARINDA
HİJYEN ŞARTLARININ
GELİŞTİRİLMESİ VE
ENFEKSİYON
ÖNLEME EĞİTİMİ

Eğitim Kurumlarında
HİJYEN ve
ENFEKSİYON

Millî Eğitim Bakanlığı
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürlüğü Adına
Prof. Dr. Adnan BOYACI
Genel Müdür

Yayına Hazırlayanlar
Sibel AKBIYIK
Daire Başkanı

Doç. Dr. Mehmet Fatih KARACABEY (3, 6. Bölüm)
Dr. Mustafa ÖZDERE (1, 5. Bölüm)
Dr. Figen KARAFERYE (7. Bölüm)
Bülent GÜRSEL (2. Bölüm)
Cihat Cem AKINCI (4. Bölüm)
Ebru ŞAHAN (4. Bölüm)
İlker Nebi ÖZGÜR (7. Bölüm)
Kadir PASKAL (4. Bölüm)
Mahmut İNAN (4. Bölüm)
Sami AKTAŞ (2. Bölüm)
Serkan KARA (2. Bölüm)
Şerifhanım USTA (2. Bölüm)
Zekeriya ATAYAN (7. Bölüm)

Grafik Tasarım
Burcu GÜRCAN

Kapak Tasarım
Meliha BAKA ÇAKMAKLI

ISBN: 978-975-11-5585-6

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün yazılı izni olmadan bu kitap içeriğinin bir kısmı veya tamamı yeniden üretilemez, çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

2021

EĞİTİM KURUMLARINDA HİJYEN ŞARTLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE ENFEKSİYON ÖNLEME EĞİTİMİ

HİJYEN ENFEKSIYEN

Değerli Meslektaşım,

Biz öğretmenlerin iyi bildiği bir gerçek var ki o da öğretmenliğin aslında hayat boyu devam eden bir öğrenme süreci olduğudur. Her zaman söylerim “Öğretmenlik bir insanın kendi öğrenme yolculuğu, kendi olgunlaşma sürecidir.” diye. Hayat şartlarının, mesleki sıkıntıların yeteri kadar izin vermediği bu sürecinin zaman zaman kesintiye uğradığını sizler kadar bizler de hissediyoruz. Her birimizin ilgi alanı, yetenekleri, birikimleri, tecrübeleri farklı olsa da değişen şartlara uyum konusunda ihtiyacımız ortak. Gerek mesleki gerekse bireysel olarak kimimiz yeni teknolojilere, kimimiz farklı yol ve yöntemlere, kimimiz materyale, kimimiz de ruhumuzu doyuracak, hayatımıza anlam katacak etkinliklere ihtiyaç duyuyoruz. Bu ihtiyaçların giderilerek sizlerin mesleki anlamda daha yetkin, fikren ve ruhen daha zengin olması için Bakanlığımızın da üzerine düşeni yapmaya çalıştığını ve sizler için birinci dereceden önemli kitap, kılavuz ve yardımcı ders materyallerini hızla hazırlamaya gayret ettiğini belirtmek isterim.

Öğretmeninden akademisyenine, okul yöneticisinden eğitim gönüllüsüne kadar alanında uzman kişilerce hazırlanan bu kitaplar teorik bilgiler yanında ders ve kazanımlara yönelik sınıf içinde ve dışında kolayca uygulayabileceğiniz etkinlik örnekleri içermektedir. Edinilen tecrübelerin, yaşanan problemlerden çıkarılan derslerin, geleceğe dair öngörülerin ve özverili bir çalışmanın ürünü olan bu kitaplar mesleki anlamda karşılaşılabileceğiniz sorunlara çözüm, ilgi ve ihtiyaçlarınıza karşılık bulmanızda, derslerinize eğlence ve zenginlik katmanızda sizlere yardımcı olmak amacıyla hazırlandı. En büyük temennimiz, emeklerinizin, ilgi ve gayretlerinizin karşılıksız kalmaması ve elinizdeki kitabın ihtiyaçlarınıza, bilgi ve birikimlerinize katkıda bulunmasıdır.

Kitapların hazırlanmasında ve sizlere ulaştırılmasında emeği geçen tüm paydaşlarımıza teşekkür ediyor, meslek hayatınızda ve öğrenme yolculuğunuzda başarılar diliyorum.

Ziya Selçuk
Millî Eğitim Bakanı

Eğitim Kurumlarında

HİJYEN ve ENFEKSİYON

ÖN SÖZ

Değerli Meslektaşlarım,

Dünyayı olduğu gibi ülkemizi de büyük ölçüde etkileyen COVID-19 salgını ile değişen kişisel ve kurumsal alışkanlıklarımızı doğru yönetebilmek ve 16 Mart 2020'den bu yana kapalı olan eğitim kurumlarımızın yeni normalde daha sağlıklı ve temiz şekilde açılması, çocuklarımızın eğitim hizmetini sürdürebilmesi için büyük bir çaba ve özveriyle okullarımızı eğitime hazır hâle getirdik.

Hijyen ve sanitasyon alışkanlıklarının, insanların belirli sürelerde birlikte zaman geçirdikleri ve salgın hastalıkların yayılma riskinin fazla olduğu okullar, yurtlar, pansiyonlar, kreşler gibi toplu yaşam alanlarında iyi yönetilmesi gerekir. Bu bağlamda eğitim hizmetlerimizi yeni normale uygun hâle getirmek, hijyen ve sanitasyon çalışmalarını başarı ile yönetebilmek için eğitim paydaşlarımıza "Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Eğitim Programı"nı hazırladık.

Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Eğitimi'ne kılavuz olan bu rehber çalışmada, okul yöneticilerinin kurumlarını salgın bağlamında nasıl daha güvenli hâle getirebileceklerine ilişkin ulusal ve uluslararası kaynaklarda sunulan çeşitli öneriler belirli başlıklar altında incelenmektedir.

Çalışmaya destek veren tüm akademisyen, yönetici ve öğretmenlerimize teşekkür eder, büyük bir emek harcanarak hazırlanan bu kılavuzun paydaşlarımıza ve eğitim sistemimize önemli katkılar sağlamasını temenni ederim.

Adnan Boyacı

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürü

GİRİŞ	10
BÖLÜM 1 ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ	12
1.1 Salgın ve İlişkili Kavramlar	13
1.2 Enfeksiyon Hastalıkları ve Bulaş Yolları	13
BÖLÜM 2 ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR	18
2.1 Enfeksiyonlardan Temel Korunma Yöntemleri	20
2.2 El Hijyeni, Solunum Hijyeni ve Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı	25
2.2.1 El Hijyeni	25
2.2.2 Solunum Hijyeni ve Öksürük/Hapşırık Adabı	28
2.2.3 Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı	29
2.2.4 Çevre Kontaminasyonunun Önlenmesi	31
BÖLÜM 3 SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ	34
3.1 Hazırlık Aşamasında Alınacak Korunma ve Kontrol Önlemlerine İlişkin Okul Yöneticisinin Görev ve Sorumlulukları	35
3.2 Salgın Yayılımını Azaltmak İçin Okul Yöneticisinin Alabileceği Önlemlere İlişkin Çeşitli Öneriler	38
3.3 Salgın Sürecinde Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Okul Çalışanlarının Görevleri ve Hukuki Sorumlulukları	53
BÖLÜM 4 OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER	60
4.1 Okula/Sınıfa Giriş ve Çıkışta Dikkat Edilecek Hususlar	61
4.2 Sınıfta/Atölyede/Laboratuvarda/Kütüphanelerde/Çok Amaçlı Salonlarda Dikkat Edilecek Hususlar	61
4.3 Giriş Bölümü, Güvenlik, Danışmada Dikkat Edilecek Hususlar	62
4.4 Bekleme Salonu/Koridorlarda Dikkat Edilecek Hususlar	63
4.5 Derslikler, Etüt Salonları ve Kütüphanelerde Dikkat Edilecek Hususlar	63
4.6 Kantin, Yemekhane Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	64
4.7 Atölyeler/Laboratuvarların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	66
4.8 Öğretmenler Odasında Dikkat Edilecek Hususlar	66
4.9 Ofislerde (İdari Odalar, Rehberlik Servisi vb.) Dikkat Edilecek Hususlar	67
4.10 Toplantı/Konferans Salonları/Çok Amaçlı Salonlarda Dikkat Edilecek Hususlar	67

4.11 Tuvalet ve Lavaboların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	68
4.12 İbadethane/Mescit Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	69
4.13 Öğrenci/Personel Giyinme Odaları ve Duşların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	69
4.14 Okul Bahçesi ve Açık Oyun Alanlarında Dikkat Edilecek Hususlar	70
4.15 Spor Salonları ve Kapalı Oyun Alanlarının Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar	71
4.16 Misafirhane/Yurtlar/Pansiyonlarda Dikkat Edilecek Hususlar	72
4.17 Teknik Hizmetlerde (Eğitim Kuruluşları Hizmet Araçları) Dikkat Edilecek Hususlar	73
4.18 Diğer Kullanım Alanlarında Dikkat Edilecek Hususlar	73
4.19 Öğrenci/Personel Servisleri/Taşımali Eğitim Hizmetlerine Alınacak Önlemler	74

BÖLÜM 5

PSİKOSOSYAL DESTEK 86

5.1 Salgın Hastalıklara Yönelik Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi Doğrultusunda İlgililerin Görev ve Sorumlulukları	87
5.2 Salgın Döneminde Çocukların Psikolojik Sağlığını Korumak	90

BÖLÜM 6

COVID 19 DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ 96

BÖLÜM 7

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU 106

7.1 Eğitime Ara Verilen Durumlarda Uzaktan Eğitim Sistemi Yoluyla Öğrencilerin Eğitim Sürecinin Takibi	107
--	-----

SIK SORULAN SORULAR 112

KAYNAKÇA 116

ETKİNLİKLER 118

1. Etkinlik	120
2. Etkinlik	122
3. Etkinlik	124
Formlar	126

EĞİTİM KURUMLARINDA HİJYEN ŞARTLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE ENFEKSİYON ÖNLEME EĞİTİMİ

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca dünya üzerinde bölgesel ve küresel düzeyde ortaya çıkmış olan birtakım enfeksiyon hastalıkları insanlığı farklı şekillerde etkilemiştir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından günümüze kadar küresel salgın olarak değerlendirilmiş enfeksiyon hastalıklarının etkileri sorunun ciddiyetini ortaya koymaktadır. 1347-1351 yılları arasında ortaya çıkan "kara ölüm" olarak bilenen veba salgınının 200 milyon insanın ölümüne neden olduğu düşünülmektedir. 20. ve 21. yüzyıllarda ortaya çıkan 1918-1919 İspanyol gribi, 1957-1958 Asya gribi, 1968 Hong Kong gribi ve 2009-2010 H1N1 salgınları büyük oranda ölümlere neden olmuştur. Yaklaşık 400.000 insanın hayatını kaybetmesine neden olan H1N1 salgını birçok devletin ilk kez salgınla mücadele için kapsamlı planlar geliştirdiği ilk salgındır (Çakır, Çelebi, Hacımustafaoğlu, Salı, Özgür, 2011).

İnsanlık tarihinde influenza virüsü kaynaklı solunum yolunu etkileyen grip salgınları (H1N1, H2N2, H3 N2 vb.) çok sayıda insanın ölümüne neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Influenza salgınları genel popülasyonun hiçbir bağışıklık taşımadığı yeni bir virüsün ortaya çıkması ve dünyanın her yanına hızla yayılması gibi nedenlerle epidemik gripten farklılaşan şiddetli salgınlardır (Balkan,2013). Salgının ne zaman, nerede ve nasıl başlayacağını bilmek mümkün değildir, her salgın benzer özellikler göstermez ama karakteristik özelliklerinden bazıları aşağıdaki gibidir (Treanor, 2011 akt. Balkan, 2013):

- ▶ Çok hızlı yayılım göstermesi,
- ▶ Eş zamanlı farklı bölgelerde gözlenmesi,
- ▶ Yaz ayları dâhil olmak üzere mutad grip mevsimi dışında olguların görülmesi,
- ▶ Tüm yaş gruplarında yüksek atak hızları, özellikle sağlıklı genç erişkin konaklarda (Bir parazitin veya enfeksiyöz etkenin hayatının tümünü veya bir kısmını içerisinde veya üzerinde geçirdiği, besin ihtiyacını karşıladığı veya korunmasını sağladığı hücre veya organizma) yüksek ölüm oranlarının gözlenmesi,
- ▶ Hastalığın asıl salgından hemen önce ve sonra çoklu olgu dalgaları şeklinde ortaya çıkması sayılabilir.

31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde nedeni bilinmeyen zatürre vakalarının nedeni 7 Ocak 2020'de Çinli yetkililer tarafından yeni bir korona virüsü olarak açıklanmış ve bu virüs geçici olarak "2019-nCoV" olarak adlandırılmıştır. Koronavirüsler (CoV), soğuk algınlığından daha şiddetli hastalıklara kadar çeşitli hastalıklara neden olan geniş bir virüs ailesidir. "nCoV", daha önce insanlarda tanımlanmamış yeni bir türdür. Yeni virüs daha sonra "COVID-19 virüsü" olarak adlandırılmıştır. Dünya genelinde, 24 Ağustos 2020, 14.22 itibarıyla, DSÖ'ye 806.410 ölüm dâhil olmak üzere 23.311.719 doğrulanmış COVID-19 vakası bildirilmiştir (WHO,2020a¹).

Günümüzde COVID-19 virüsünün neden olduğu küresel salgın, ülkelerin eğitim, sağlık, ekonomi gibi sistemlerine büyük zararlar vermekle birlikte çok sayıda insanın hastalanmasına, ölmesine neden

EĞİTİM KURUMLARINDA HİJYEN ŞARTLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE ENFEKSİYON ÖNLEME EĞİTİMİ

olmaktadır. Üst sistemlerin olumsuz yönde etkilenmesinin yanı sıra yayılımın kontrol altına alınması amacıyla birçok uygulama (sokağa çıkma kısıtlamaları, seyahat kısıtlamaları, birçok işletmenin kapanması, okulların kapanması, uzaktan eğitim, sosyal mesafe vb.) bireylerin hareketlerinin, hayatlarının kısıtlanmasını zorunlu hâle getirmiştir (WHO, 2020b²). Özellikle toplu yaşam alanları olan okullarda salgının yayılımını kontrol amaçlı okulların geçici olarak kapatılması, ülkemiz de dâhil olmak üzere dünya çapında milyonlarca öğrencinin eğitim hayatını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu bağlamda birçok ülke salgının eğitim üzerindeki yıkıcı etkisini azaltmak için farklı medyalar aralığıyla uzaktan eğitime başlamak zorunda kalmıştır (UNESCO, 2020a³; UNESCO, 2020b⁴).

Salgın dönemlerinde hijyen ve sanitasyonun, insanların belirli sürelerde birlikte zaman geçirdikleri ve salgın hastalıkların yayılma riskinin fazla olduğu okullar, yurtlar, pansiyonlar, kreşler gibi toplu yaşam alanlarında yönetilmesi gereklidir. Toplu yaşam alanları; özellikle çocuk sağlığı açısından okullar, kreşler ve öğrenci yurtları, bunun yanında toplu kullanılan spor salonları, yüzme havuzları vb. bulaşıcı hastalıkların yayılımı bakımından yüksek riske sahip yerlerdir. Yeni normal kavramı ile birlikte alınan tedbirlerin olumlu sonuçlarına bağlı olarak okulların yeniden açılmasının planlanması ile birlikte okulların bütün paydaşlar için güvenli yerler hâline getirilmesi amacıyla birçok ulusal ve uluslararası kurum, kuruluşlar tarafından eğitim kurumlarında hijyen ve sanitasyon nasıl sağlanabileceğine ilişkin raporlar hazırlanmakta ve ilgililere öneriler sunulmaktadır.

Normalleşme sürecinde toplumu oluşturan bütün bireylerin kendi ve diğerlerinin sağlığını korumak bağlamında önemli görev ve sorumlulukları vardır. Eğitim kurumlarında ise özellikle okul yöneticilerinin okulun birincil paydaşlarının konuya ilişkin bilinç kazanmalarını sağlamak, kurumlarını uygun biçimde geliştirmek, yeni normale göre davranış kalıplarını modellemek ve rehberlik etmek gibi önemli sorumluluklarından bahsetmek mümkündür. Diğer bir ifade ile okul yöneticileri kurumlarında eğitim ve öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğrenci, öğretmen, veli gibi birincil paydaşlarına güvenli bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlamak ve yaşanan travmaların etkisinden kurtulmalarına yardımcı olmak zorundadır.

Bu rehber çalışmada okul yöneticilerinin kurumlarını salgın bağlamında nasıl daha güvenli hâle getirebileceklerine ilişkin ulusal ve uluslararası kaynaklarda sunulan çeşitli öneriler belirli başlıklar altında incelenmektedir. Bölüm 1’de genel olarak enfeksiyon hastalıkları, yayılım yolları gibi konular incelenirken, Bölüm 2’de enfeksiyonlardan korunma için alınabilecek önlemler yer almaktadır. Bölüm 3 salgın döneminde okulda alınması gereken önlemleri, Bölüm 4 okul yöneticilerinin okullarını daha güvenli hâle getirmek için yapmaları tavsiye edilen önerileri içermektedir. Bölüm 5’de paydaşların fiziksel güvenlikleri kadar önemli olan psikososyal iyi olma durumlarına ilişkin başvurulabilecek çeşitli uygulamalar işlenirken, Bölüm 6’da Covid-19’dan korunma tedbirleri kapsamında okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veli iletişimine ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmaktadır. Son bölümde ise (Bölüm 7) salgın döneminde geleneksel eğitime ara verilmesi ile önemi daha çok anlaşılan bilişim teknolojilerinin eğitime entegrasyonu incelenmektedir.

¹<https://covid19.who.int/>

²<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332467/WHO-EURO-2020-690-40425-54211-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

³<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373271>

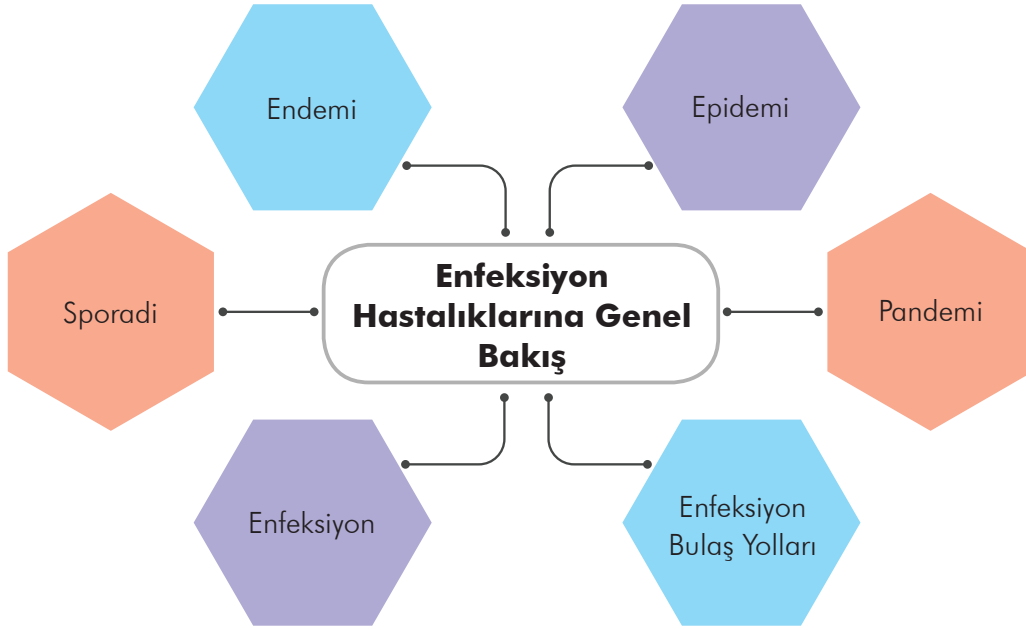
⁴<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373272>

BÖLÜM 1

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

Ünite Kazanımları

- ✓ Enfeksiyonu tanımlar.
- ✓ Enfeksiyon etkenlerinin bulaş yollarını açıklar.
- ✓ Salgın türlerini açıklar.

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

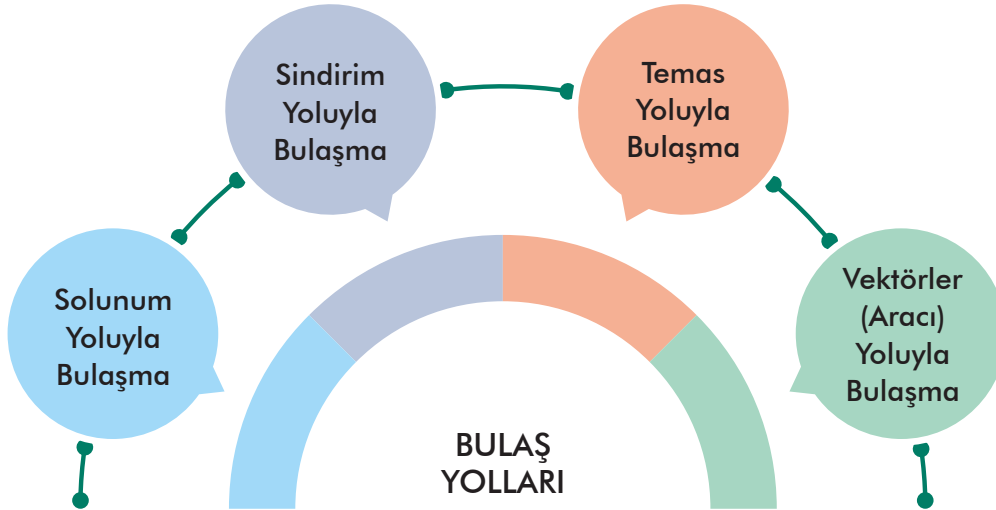
1. ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

Doğru bilgi güçtür ve sorunu doğru tanımak, tanımlamak etkili ve doğru önlemleri almak için önemlidir. Bu amaçla bu bölümde öncelikle yaşanan salgına ilişkin olarak pandemi, epidemi gibi çeşitli kavramlar tanıtılmakta, enfeksiyon hastalıklarının ne olduğu ve bulaş yolları özetlenmektedir (MEB & TSE, 2020).

1.1. Salgın ve İlişkili Kavramlar

Salgın belli bir insan popülasyonunda, belirli bir zaman diliminde, bir enfeksiyon hastalığına yakalananların sayısında beklenenden fazla artış olmasıdır. Salgının tanımlaması "beklenen"in ne olduğuna bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bir salgın lokal, daha genel ve hatta dünya çapında olabilir ve buna göre farklı şekillerde isimlendirilir.

- ▶ **Sporadi:** Bir enfeksiyon hastalığının değişik bölgelerde tek tük olgular hâlinde görülmesi (kuduz)
- ▶ **Endemi:** Bir enfeksiyon hastalığının belirli bir ülke ya da bölgede iklim ve coğrafi koşullara bağlı olarak devamlı görülmesi (sıtma, şark çıbanı)
- ▶ **Epidemi:** Sporadik ya da endemik olarak bulunan bir hastalığın, uygun koşullarda hızla yayılarak salgın biçimine dönüşmesi (bağırsak hastalığı, grip, tifo)
- ▶ **Pandemi:** Bir enfeksiyon hastalığının hızla yayılarak ülke ya da kıtalar arasında salgın oluşturması (kuş gribi, SARS, HIV/ AIDS, COVID-19)

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

1.2. Enfeksiyon Hastalıkları ve Bulaş Yolları

Enfeksiyon, vücutta hastalığa yol açan bir bakteri, virüs, parazit gibi organizmaların vücuda genel veya yerel gelişmesi ve yayılmasıdır. Bakteriler, virüsler, mantarlar ve parazitler enfeksiyona neden olabilecek canlı türlerine örnektir. Enfeksiyon hastalıkları bulaş yolları aşağıdaki gibidir:

a. Solunum yoluyla bulaşma

Birçok etken konağa solunum yolu ile girer. Bu yolla giriş hasta veya taşıyıcılarla direkt temas veya enfekte damlacıkların solunan havaya karışması sonucu oluşabilir. Enfekte damlacıkların havaya karışması ise öksürme, hapşırma veya konuşma sırasında meydana gelebilir. Ayrıca hasta kişinin solunum yolundan girecek kontamine olmuş tozlar vb. solunması aracılığıyla da bulaşma olabilir. Enfekte damlacıklarla bulaşan enfeksiyonlar üst ve alt solunum yolları hastalıklarıdır. Bunlar arasında en önemlileri pnömoni, bronkopnömoni, kızamık, kızamıkçık, boğmaca, grip, tüberküloz, streptokoksik enfeksiyonlar, solunum yolu şarbonu ve vebası, difteri, çiçek, su çiçeği, kabakulak ve menenjitir.

b. Sindirim yoluyla bulaşma

Enfeksiyon etkenlerinin yeni konağa sindirim yoluyla girişleri besinler, içecekler (su, süt vb.), kontamine eller, tırnaklar aracılığı ile olur. Çiğ yenilen yapraklı sebzeler, su ve içeceklerle bulaşan hastalıklar; tifo, paratifo, kolera, basilli dizanteri, enterovirus enfeksiyonları, poliomiyelit, enfeksiyöz hepatit, amebiazis, helmint enfeksiyonları ve gıda zehirlenmeleri, süt, et, balık vb. ürünler ile bulaşan hastalıklar ise tüberküloz (bovin tipi), şarbon, şap hastalığı, brusellozis, kist hidatik, tenyazis, salmonella gibi gıda zehirlenmeleridir.

c. Temas yoluyla bulaşma

Bazı enfeksiyon etkenleri de temas yolu ile yeni konağa ulaşır. Direkt temas sonucu deri ve vücudun çeşitli bölgelerindeki mukozalar yoluyla patojen etkenler vücuda girer. Genellikle sağlam deriden birçok etken giremez; derideki travmalar, yaralanmalar, temizlik kurallarına uymama etkenlerin girişini kolaylaştırır. Uyuş, kuduz, şarbon, lupus vulgaris ve mantar hastalıkları bu gruptaki hastalıklardandır.

d. Vektörler (Aracı) yoluyla bulaşma

Bazı enfeksiyon etkenleri konakçılara araçlarla girer. Vektörle bulaşma mekanik veya biyolojik olabilir. Biyolojik vektörlerden bazıları pireler, keneler, bitlerdir. Mekanik vektörlere ise örnek olarak enjektörler, iğneler, cerrahi aletler, serum, plazma gibi maddeler verilebilir.

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

Bulaş Yollarına Göre Karşılaşılan Biyolojik Riskler

Kan ve kan ürünlerine
perkütan temas ile
bulaşanlar:

- ✓ Hepatit B virüsü
- ✓ Hepatit C virüsü
- ✓ HIV
- ✓ KKKA virüsü

Damlacık yolu
ile bulaşanlar:

- ✓ Influenza
- ✓ Beta tonsilliti
- ✓ Kabakulak vb.
- ✓ **COVID-19**

Hava yolu (damlacık
çekirdeği) ile bulaşanlar:

- ✓ Tüberküloz
- ✓ Kızamık
- ✓ Suçiçeği
- ✓ **COVID-19**

Temas yoluyla
bulaşanlar:

- ✓ Hepatit A
- ✓ Rotavirüs
- ✓ C.difficile vb.
- ✓ **COVID-19**

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Salgın belli bir insan popülasyonunda, belli bir periyotta, yeni vakalar gibi görülen ancak önceki tecrübelerle göre beklenenden fazla etki gösteren hastalık durumuna verilen isimdir.		
Pandemi, bir enfeksiyon hastalığının hızla yayılarak ülke ya da kıtalar arasında salgın yapmasıdır.		
Bakteriler, virüsler, mantarlar ve parazitler enfeksiyona neden olmaz.		
Enfeksiyon hastalıkları solunum yolu ile bulaşmaz.		
Hava yolu (Damlacık çekirdeği) ile bulaşan hastalıklara tüberküloz, kızamık, suçiçeği, COVID-19 örnek olarak gösterilebilir.		

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

ÖRNEK OLAY - 1

Fatih Bey evinde televizyon izlerken haberlerde Çin'in Wuhan kentinde baş gösteren COVID-19 salgınının başka ülkelere de yayıldığı ve kısa sürede bütün dünya ülkelerini etkisi altına almaya başladığını öğrenir. Salgının ülkemizi de etkileyebileceğini, yetkililerin ulusal düzeyde bir karar alınca kadar konuyla ilgili okulda neler yapılabileceğini düşünmeye başlar. Bunun için salgının ve salgın hastalıklarının ne olduğunu araştırmaya karar verir. Öğrendiği bilgiler çerçevesinde durumun ciddi olduğunu düşünür, bunu okulda birlikte çalıştığı yönetici arkadaşlarıyla paylaşır.

Yöneticilerle yaptığı görüşme sonrasında, okul psikolojik danışmanının da yardımıyla öğrendikleri bilgiler doğrultusunda bir broşür hazırlamaya karar verirler. Broşürde öncelikli olarak salgının ne olduğu, türleri ve bu salgın türlerinin nasıl bulaştığı ile ilgili bilgilerin yer almasını sağlarlar. Özellikle son dönemlerde dünyayı etkisi altına alan koronavirüs bilgilerine dikkat çekmeye çalışırlar. Bununla birlikte okul psikolojik danışmanı öğrencilere salgın ile ilgili bilgilendirmeler yapar ve okulun öğretmenleri aracılığıyla broşürlerin velilere ulaşmasını sağlarlar.

ÖRNEK OLAY - 2

Ali Öğretmen okuttuğu ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin COVID-19 sürecinde virüsün yayılma yollarını iyi kavramalarını ve enfekte olmamak için daha dikkatli olmasını sağlamak için öğrencilerin kendisini daha iyi anlamasını sağlayacak yollar düşünür. Virüslerin bulaş yolları olan solunum yolu, sindirim yolu, temas yoluyla bulaşma, vektörler (aracı) yoluyla bulaşma yollarını anlatmak için materyal geliştirmeye karar verir.

Solunum yoluyla bulaş yolunu anlatmak için havada dolaşan virüsleri temsil edecek olan materyali balon olarak düşünür ve tasarlar. Balonun etrafına, pipetleri küçük küçük keserek yapıştırır. Balonları havalandırarak virüslerin havada gözle görülmeyecek şekilde belli bir süre bulunabildiğini gösterir. Özellikle hapşırırken sonra ağızımızdan çıkan virüslerin hızla havaya yayıldığını ve hapşırırken ağızımızı doğru bir şekilde kapatmadığımızda virüslerin havada yayıldığını anlatır. Başka birinin buradan aynı anda geçip soluk almasıyla virüsün ona geçebileceğini, bu şekilde insanların hayatlarının riske atıldığına dikkat çeker.

Ali Öğretmen, bunun engellenebilmesi için doğru bir şekilde ağızımızı özellikle hapşırık anında kapatmalıyız ve tıbbi maskeyi burnumuzu kapatacak şekilde takmalıyız, der ve bununla ilgili görselleri tahtaya yansıtır.

ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ

Sindirim yoluyla bulaş yolunu anlatmak için Ali Öğretmen sınıfa bir elma getirir ve elmanın üzerini renkli kalemle noktalar hâlinde boyar. Elmayı öğrencilere gösterir. Öğrencilere elmanın üzerinde neler olduğunu sorarak öğrencilerden noktalar cevabını alır. Öğrencilere “Bu noktaların mikrop olduğunu düşünün. Sizce bunları nasıl yok edebiliriz?” sorusunu yönelterek “elmaları yıkayarak” cevabını bulmalarını sağlar.

Mikropların yıkanmadan yenilen meyve ve sebzelerin üzerinde olabildiğini ve bu şekilde yenen meyveler yüzünden sindirim yoluyla mikropların vücudumuza girerek bizleri hasta edebildiklerini anlatır. Bunun yanında sebze yemeklerinin iyi pişmemesi yüzünden de mikropların bizlere bulaşabileceğini söyler. Ali Öğretmen ayrıca “Su ve süt ile diğer içeceklerin de temiz olmasına dikkat etmemiz gerekir.” der ve bunlarla ilgili görseli tahtaya yansıtır.

Temas yoluyla bulaşmayı anlatmak için Ali Öğretmen tebeşir tozunu kullanır. Yazı tahtasını ve birkaç sırayı tebeşirle çizer, öğrencilerin tahtaya ve sıraya sadece parmak ucuyla dokunmasını ister. Öğrencilerin parmak uçlarıyla tahtaya ve sıraya dokunmalarından sonra parmaklarının üzerinde ne olduğunu sorarak tebeşirin parmaklarına bulaştığının cevabını alır. Ali Öğretmen, mikropların tüm yüzeylerde gözle görülmeyecek şekilde bulunabileceklerini ve temiz olmayan yerlere dokunulduğunda o yüzeylerden elimize bulaşabileceğini anlatır. Bunun önüne geçilmesi için yüzeylerin dezenfektanlarla temizlenmesini ve her ne olursa olsun bir yüzeye dokunulduğunda ellerin yıkanması gerektiğini ifade eder. Ellerin öncelikle su ve sabunla yıkanmasını gerektiğini eğer o an suya ve sabuna ulaşamazsa okulun sınıf için sağladığı dezenfektan standında ellerin temizlenebileceğini söyler. Böylece mikroplardan (virüslerden) korunulabileceğini aktararak konu ile ilgili görselleri tahtaya yansıtır.

Ali Öğretmen bulaş yollarını öğrencilerine somutlaştırarak anlatır. Bu şekilde öğrenciler, bulaş yollarını daha iyi kavrar ve kendilerini virüsten korumanın yollarını öğrenirler.

Okulda ve dışarıda maske kullanımının, el ve vücut hijyeninin önemini daha iyi anlayarak okulun belirlediği salgın kurallarına uymaya daha çok istekli olurlar.

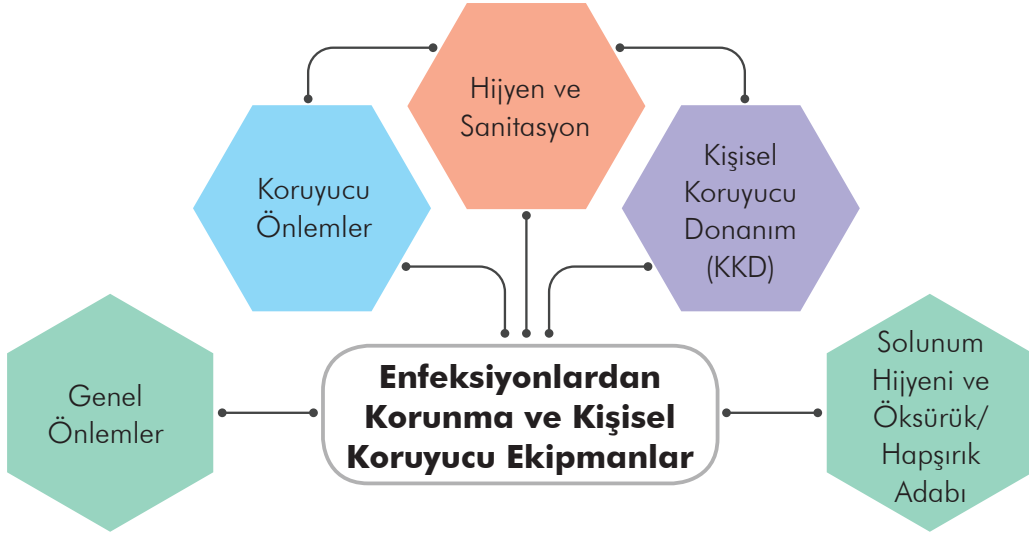
ENFEKSİYON HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Enfeksiyonun ne olduğunu bilirim.		
Enfeksiyona neden olabilecek canlı türlerini bilirim.		
Enfeksiyonun bulaş yollarını bilirim.		
Salgının ne olduğunu bilirim.		
Bir enfeksiyon hızla yayıldığında, salgına dönüşeceğini bilirim.		

BÖLÜM 2

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

Ünite Kazanımları

- ✓ Hastalığa yakalanmadan alınması gereken önlemleri açıklar.
- ✓ Hastalığa yakalandıktan sonra yapılacakları açıklar.
- ✓ El hijyeni için alınması gereken tedbirleri uygular.
- ✓ Maskeyi kurallara uygun kullanır.
- ✓ Eldiven kullanım kurallarını uygular.
- ✓ Atıkları tekniğine uygun bertaraf eder.

2. ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

Salgın hastalıklarda en etkili tedavi yöntemi hastalığa yakalanmamak için önlemler almaktır. Diğer bir ifade ile en önemli unsur hastalıklardan korunmaktır. Toplumda temas yoluyla bulaşan enfeksiyonlardan aşağıdaki önemler ile korunulabilir:

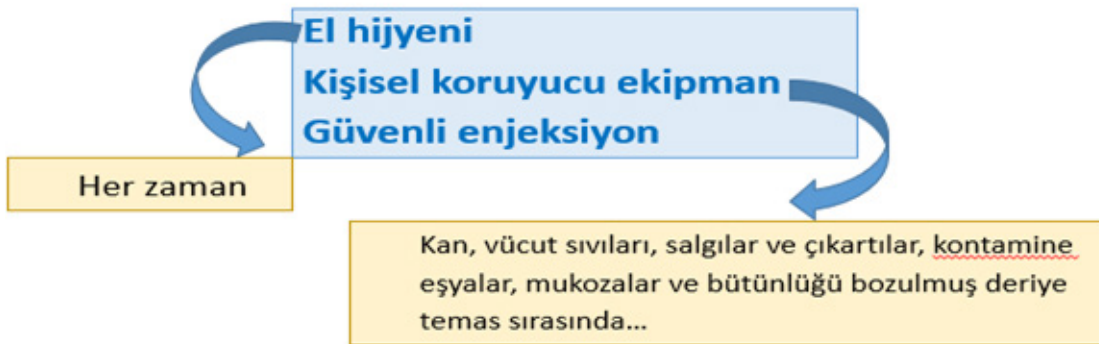
- Genel önlemler
- Koruyucu önlemler (izolasyon önlemleri)
- Profilaksi (korunma)
 - Bağışıklama (aşı, immunglobulin, antiserum)
 - Kemoprofilaksi (koruyucu ilaç kullanımı)
- Olası bulaş sonrası yönetim

Salgın durumunda alınabilecek birkaç temel koruyucu önlem ile hastalıktan korunmak mümkündür. Alınabilecek koruyucu önlemler

- Standart Önlemler (genel hijyen kuralları)
 - Bulaşma Yoluna Yönelik Önlemler
- olmak üzere iki kısımda incelenmektedir.

Koruyucu Önlemler (İzolasyon Önlemi)

a. Standart önlemler: Kişilerin tanısı ve enfeksiyonu olup olmadığına bakılmaksızın bütün hastalara uygulanan önlemlerdir.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

b. Bulaşma yoluna yönelik önlemler (TTB,2020⁵)

► **Temas önlemleri:** Enfekte ya da kolonize hastalardan doğrudan temas ya da dolaylı yollarla temasla (enfekte objelerle temas) bulaşmasını engellemek için kullanılır.

► **Damlacık önlemleri:** Öksürme, hapşırma, konuşma sırasında ağız ve burundan çıkan sıvılarla etrafa saçılan ve genellikle 1 metreden yakın mesafede bulaşabilen mikroplara yönelik alınan önlemlerdir.

► **Hava yolu (damlacık çekirdeği) önlemleri:** "Damlacık çekirdeği" damlacıklardan daha küçük boyutlu, havada asılı kalan parçacıklardır. Bu parçacıklar ortamın havası değişmeden ortamdaki uzaklaştırılmaz. Bu nedenle kapalı alanların havalandırılmasına yönelik alınacak önlemlerdir.

2.1. Enfeksiyonlardan Temel Korunma Yöntemleri

Hijyen ve sanitasyon salgın hastalıkların bulaşını sınırlamak için insanoğlunun sahip olduğu en önemli araçtır. Hastalığa yakalanmadan önce veya yakalandıktan sonra uyulması gereken önlemlerden bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

WHO (2020c⁶) halk için koronavirüs hastalığından (COVID-19) korunmaya ilişkin olarak aşağıdaki tavsiyelerde bulunmaktadır:

A. Kendinizi ve diğerlerini COVID-19'un yayılmasından koruyun.

- Ellerinizi dezenfektan ile düzenli ve derinlemesine temizleyin veya sabun ve suyla yıkayın.
- Kendinizle başkaları arasında en az 1 metre mesafe bırakın.
- Kalabalık yerlere gitmekten kaçınin.
- Göz, burun ve ağza dokunmaktan kaçınin.
- Kendinizin ve çevrenizdeki insanların iyi bir solunum hijyenine uyduğundan emin olun.
- İyileşene kadar evde kalın ve öksürük, baş ağrısı, hafif ateş gibi küçük semptomlarda bile kendinizi izole edin.
- Ateş, öksürük ve nefes almada güçlük çekiyorsanız tıbbi yardım isteyin ancak mümkünse önceden telefonla arayın ve yerel sağlık otoritenizin talimatlarını izleyin.
- DSÖ veya yerel ve ulusal sağlık yetkilileriniz gibi güvenilir kaynaklardan alınan güncel bilgileri takip edin.

⁵https://www.ttb.org.tr/kollar/COVID19/haber_goster.php?Guid=8cb94102-73f8-11ea-97df-7baae477a8e6

⁶<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

B. El antiseptiğinin güvenli kullanımı

► Kendinizi ve başkalarını COVID-19'a karşı korumak için ellerinizi sık sık ve iyice temizleyin. El dezenfektanı kullanın veya ellerinizi sabun ve suyla yıkayın. El dezenfektanı kullanıyorsanız dikkatli kullandığınızdan ve sakladığınızdan emin olun.

► El dezenfektanlarını çocukların erişemeyeceği yerlerde saklayın. Dezenfektanı nasıl uygulayacaklarını ve kullanımını nasıl gerçekleştireceklerini öğretin.

► Ellerinize bozuk para büyüklüğünde bir miktar uygulayın. Büyük miktarda ürün kullanmamaya özen gösterin.

► Tahrişe neden olabileceğinden el dezenfektanı kullandıktan hemen sonra gözlerinize, ağızınıza ve burnunuza dokunmaktan kaçının.

► COVID-19'a karşı koruma sağlamak için önerilen el dezenfektanları alkol bazlıdır ve bu nedenle yanıcı olabilir. Ateş ve ısıdan uzak tutunuz.

► Hiçbir koşulda, el dezenfektanını içmeyin veya çocukların yutmasına izin vermeyin. Zehirli olabilir.

► Ellerinizi sabun ve suyla yıkamanın da COVID-19'a karşı etkili olduğunu unutmayın.

C. Evde mümkün olduğu kadar fiziksel olarak aktif olmaya çalışın. Düzenli egzersiz yapın.

► Yürüme veya esneme gibi 3-4 dakikalık hafif yoğunluklu fiziksel hareketler yaparak oturmaya kısa bir ara vermek, kaslarınızı gevşetmeye, kan dolaşımını ve kas aktivitesini iyileştirmeye yardımcı olacaktır.

D. Beslenmenize dikkat edin.

Doktorunuz tarafından kısıtlanan bir diyet programınız yoksa;

► **Meyve ve sebzeler dâhil olmak üzere çeşitli yiyecekler yiyin.**

► Her gün buğday, mısır ve pirinç gibi kepekli tahılları, mercimek ve fasulye gibi baklagilleri, bol miktarda taze meyve ve sebzeleri ve hayvansal kaynaklardan bazı yiyecekleri (örneğin et, balık, yumurta ve süt) diyetinizden eksik etmeyin.

► İşlenmemiş mısır, darı, yulaf, buğday ve esmer pirinç gibi tam tahıllı yiyecekleri tercih edin. Bu ürünler değerli lif bakımından zengindir ve daha uzun süre tok hissetmenize yardımcı olabilir.

► Atıştırmalıklar için çiğ sebzeleri, taze meyveleri ve tuzsuz kuruyemişleri seçin.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

► Tuzu azaltın.

- ▷ Tuz alımını günde 5 gramla (bir çay kaşığına eş değer) sınırlayın.
- ▷ Yiyecekleri pişirirken ve hazırlarken az miktarda tuz kullanın ve tuzlu sosların ve çeşnilerin (soya sosu, et suyu veya balık sosu gibi) kullanımını azaltın.
- ▷ Konserve veya kurutulmuş yiyecek kullanıyorsanız tuz ve şeker eklenmemiş sebze, kuruyemiş ve meyve çeşitlerini seçin.
- ▷ Tuzluğu masadan kaldırın ve bunun yerine taze veya kurutulmuş ot ve baharatları deneyin.
- ▷ Yiyeceklerin üzerindeki etiketleri kontrol edin ve sodyum içeriği daha düşük ürünleri seçin.

► Orta miktarda katı ve sıvı yağ tüketin.

- ▷ Pişirirken doymuş yağlar yerine zeytin, soya, ayçiçeği veya mısır yağı gibi daha sağlıklı yağlar kullanın.
- ▷ Kümes hayvanları ve balık gibi yağ oranı genellikle kırmızı etten daha düşük olan beyaz etleri seçin; etlerden görünür yağları çıkartın ve işlenmiş et tüketimini sınırlayın.
- ▷ Süt ve süt ürünlerinin az yağlı veya yağsız versiyonlarını seçin.
- ▷ Endüstriyel olarak üretilmiş trans yağ içeren işlenmiş, pişmiş ve kızartılmış gıdalardan kaçınin.
- ▷ Pişirirken yiyecekleri kızartmak yerine buharda pişirmeyi veya haşlamayı deneyin.

► Şeker alımını sınırlayın.

- ▷ Gazlı içecekler, meyve suları ve meyve suyu içecekleri, sıvı ve toz konsantreler, aromalı su, enerji ve spor içecekleri, içime hazır çay, kahve ve aromalı sütlü içecekler gibi tatlı ve şekerli içeceklerin alımını sınırlayın.
- ▷ Kurabiye, kek ve çikolata gibi tatlı atıştırmalıklar yerine taze meyveleri tercih edin. Diğer tatlı seçenekleri seçildiğinde şekerini düşük olduğundan emin olun ve küçük porsiyonlarda tüketin.
- ▷ Çocuklara şekerli yiyecekler vermekten kaçınin. 2 yaşın altındaki çocuklara verilen tamamlayıcı gıdalara tuz ve şeker eklenmemeli, bu yaşın ötesinde sınırlandırılmalıdır.

► Susuz kalmayın: Yeterince su için.

Optimal sağlık için iyi hidrasyon çok önemlidir. Tüketim için uygun ve güvenli olduğunda musluk suyu en sağlıklı ve en ucuz içecektir. Şekerle tatlandırılmış içecekler yerine su içmek, şeker ve fazla kalori alımınızı sınırlamanın basit bir yoludur.

E. Kendi ve diğerlerinin psikososyal iyi olma durumlarını koruyun.

Benzer şekilde “Hastalıkları Önleme ve Kontrol Merkezi” (CDC,2020⁷) tarafından önerilen koruma önlemleri aşağıdaki gibidir:

► **Nasıl yayıldığını bilin:** Hastalığı önlemenin en iyi yolu, bu virüse maruz kalmaktan kaçınmaktır. Virüsün esas olarak kişiden kişiye yayıldığı düşünülmektedir ve bu nedenle sosyal mesafeye uymak çok önemlidir.

► **Hijyen kurallarına uyun:** Ellerinizi sık sık yıkayın (Özellikle halka açık bir yerde bulunduktan veya burnunuzu sildikten, öksürdükten veya hapşırdıktan sonra ellerinizi en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla yıkayın.). Sabun ve su hemen bulunamıyorsa Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış bir el dezenfektanı kullanın. Ellerinizin tüm yüzeylerini örtün ve kuruyana kadar birbirine sürün. Yıkamamış ellerle gözlerinize, burnunuza ve ağızınıza dokunmaktan kaçının.

► **İnsanlar ile yakın temastan kaçının.**

► **Başkalarının yanındayken ağızınızı ve burnunuzu bir maske ile kapatın:** Kendinizi hasta hissetmeseniz bile COVID-19'u başkalarına yayabilirsiniz. Maske, enfekte olmanız durumunda diğer insanları korumak içindir. Kamuya açık ortamlarda ve hanenizde yaşamayan kişilerin yanında, özellikle de diğer sosyal mesafe önlemlerinin sürdürülmesinin zor olduğu durumlarda, herkes maske takmalıdır. Maskeler, 2 yaşın altındaki küçük çocuklara, nefes almada güçlük çeken veya bilinci kapalı, güçsüz veya başka bir şekilde maskeyi yardım almadan çıkaramayacak kişilere takılmamalıdır. Sağlık çalışanı için tasarlanmış bir maske **kullanmayın**. Şu anda, cerrahi maskeler ve N95 solunum maskeleri, sağlık çalışanları ve diğer ilk müdahale ekipleri için ayrılması gereken kritik malzemelerdir. Kendinizle başkaları arasında sosyal mesafeyi koruyun. Maske, sosyal mesafenin yerini tutmaz.

► **Öksürük ve hapşırık adabına uyun:** Öksürürken, hapşırırken ağızınızı ve burnunuzu daima bir mendille veya dirseğinizin içini kullanarak kapatın ve tükürmeyin. Kullanılmış mendilleri çöpe atın. Ellerinizi hemen en az 20 saniye sabun ve suyla yıkayın. Sabun ve su hemen bulunamıyorsa ellerinizi en az %60 alkol içeren bir el dezenfektanı ile temizleyin.

► **Temizleyin ve dezenfekte edin:** Sık dokunulan yüzeyleri günlük olarak temizleyin ve dezenfekte edin. Buna masalar, kapı kolları, ışık anahtarları, tezgâhlar, kulplar, telefonlar, klavyeler, tuvaletler, musluklar ve lavabolar dâhildir. Yüzeyler kirliyse temizleyin. Dezenfeksiyondan önce deterjan veya sabun ve su kullanın. Ardından ev tipi bir dezenfektan kullanın.

⁷<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/prevention.html>

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

► **Günlük sağlığını izleyin:** Belirtilere karşı dikkatli olun. Ateş, öksürük, nefes darlığı veya diğer COVID-19 semptomlarını gösterip göstermediğini izleyin. Semptomlar gelişirse ateşinizi ölçün. Ateşinizi egzersiz yaptıktan sonraki 30 dakika içinde veya asetaminofen gibi ateşinizi düşürebilecek ilaçlar aldıktan sonra ölçmeyin. Semptomlar gelişirse bir uzmana veya sağlık kuruluşuna başvurun.

Ulusal (MEB&TSE, SB, MEB) ve uluslararası (WHO, UNICEF) bazı kurul ve kuruluşların enfeksiyondan korunmaya yönelik alınması gereken önlemlerden bazıları aşağıda gibi özetlenebilir:

- Bağışıklık sisteminin güçlü kalabilmesi için bol su tüketilmeli, sebze ve meyveler tazeyken tüketilmeli, düzenli ve yeterli uyumaya ve düzenli egzersiz yapmaya özen gösterilmelidir. Yeterli D vitamini alabilmek için güneş ışığından yararlanılmalıdır.
- Kişisel temizliğe önem verilmelidir.
- Eller yemekten önce ve sonra, tuvaletten önce ve sonra, dışarıdan iç mekâna gelince sabun ve bol su ile en az 20 saniye iyice yıkanmalıdır.
- Kusma, ishal, ateş gibi şikayetler varsa işe/okula gidilmemeli, kapalı ve kalabalık ortamlardan uzak durulmalı ve erken tıbbi yardım alınmalıdır.
- Hem çocuklar hem de yetişkinler birçok hastalığa yakalanma riskini ortadan kaldıracak biçimde aşılanmalıdır.
- Fiziki mesafe korunmalıdır.
- Sağlıklı kişiler ile hasta olanlar bir araya gelmemelidir. Salgın hastalık taşıyanlarla doğrudan temas edilmemeli ve buldukları ortamdaki havayı solumaktan kaçınılmalı, ortak malzeme (kalem vb.) kullanımından sakınılmalıdır.
- Gerekli görüldüğü takdirde uygun kişisel koruyucu donanım kullanılmalıdır (maske takılması vb.).
- Öksürürken ve hapşırırken ağız bir mendil yardımıyla kapatılmalı, mendil bulunmuyorsa kol içi kullanılmalıdır. Bir kere kullanılan mendil atılıp eller yıkanmalıdır.
- Odalar havalandırılmalıdır.
- Çöpler, sağlığı tehdit etmeyecek biçimde toplanmalı ve yok edilmelidir.
- Toplu taşıma araçları kullanıldıktan, kapı kolu, telefon, klavye, musluk gibi ortak kullanılan, sıkça dokunulan nesnelere temas ettikten sonra gözle görülür bir kirlenme görülme dahi eller Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar veya limon kolonyası ile temizlenmelidir. Eller yıkamadan önce gözlere, ağza veya buruna dokunulmamalıdır.
- Okul içinde hijyen ve sanitasyon kaynaklı salgın hastalık için alınmış genel tedbirlere uygun hareket edilmelidir.
- Yiyecek ve içecek maddelerinin hijyen kurallarına uygun koşulda saklanmasına ve servis edilmesine özen gösterilmelidir.

2.2. El Hijyeni, Solunum Hijyeni ve Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı

2.2.1. El Hijyeni

El hijyeni, standart enfeksiyon kontrol önlemlerinin (SEKÖ) en kritik unsuru olup kişisel enfeksiyon bulaşmasını önlemek için gereklidir. Okul atmosferinde hijyen ortamının sağlanması için tüm personel, öğrenci, veli ve ziyaretçilere öncelikle girişte ve ayrıca mümkün olan tüm uygun noktalarda el yıkama imkânı sağlanmalıdır. El yıkama imkânının sağlanamadığı durumlarda eller Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar ile temizlenmelidir. Personel ve öğrencilerin ulaşabileceği noktalara antiseptik dispenserler konumlandırılmalıdır (MEB&TSE,2020).

- ▶ El hijyeni sağlanmadan önce
 - ▷ Kollar mümkünse dirseklere kadar sıvanmalı,
 - ▷ Bilezik ve yüzük gibi takılar çıkarılmalı,
 - ▷ Tırnakların kısa ve temiz olduğundan emin olunmalı, varsa takma tırnaklar çıkarılmalı,
 - ▷ Cilt bütünlüğünün bozulduğu yara ve kesik gibi yerler su geçirmez bir tampon ile kapatılmalıdır.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

İşlem Süresi: 20 saniye

Ellerinizi su ile ıslatın

Tüm el yüzeyine yetecek miktarda avuç içine sabun dökün

Avuç içlerini birbirine sürerek sabunu iyice köpürtün

Bir elinizin içini diğer elinizin dışına gelecek şekilde birleştirin ve parmak aralarını ovalayın

Avuç içlerinizi birleştirerek parmak aralarını ovalayın

Avuç içleriniz birbirine bakacak şekilde parmaklarınızı birbirine kenetleyin ve ovalayın

Baş parmaklarınızı diğer elinizin avucuyla kavrayarak ovun

Parmak uçlarınızı birleştirerek diğer elinizin avuç içinde ovalayın

Ellerinizi iyice durulayın

Ellerinizi tek kullanımlık kâğıt havlu ile kurulayın

Kullandığınız kâğıt havluyu musluğu kapatmak için kullanın

Kuruduktan sonra elleriniz artık temizdir

Görsel-1: Doğru El Yıkama (MEB&TSE,2020)

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

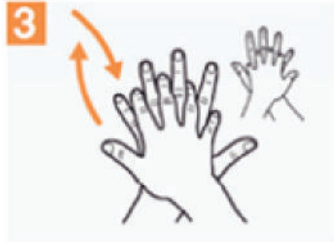
İşlem Süresi: 20 - 30 saniye

Avucunuza ellerinizin tüm yüzeyine yetecek miktarda antiseptik maddeyi dökün,

Avuç içlerinizi karşılıklı ovalayın,

Bir elinizin içini diğer elinizin dışına gelecek şekilde birleştirin ve parmak aralarını ovalayın,

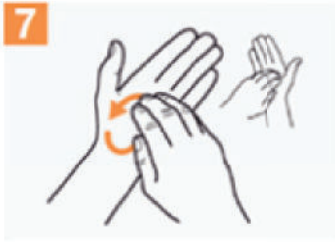
Avuç içlerinizi birleştirerek parmak aralarını ovalayın,

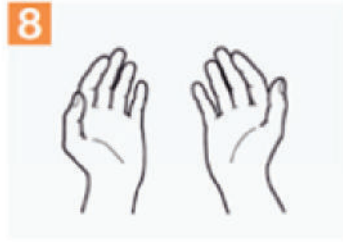
Avuç içleriniz birbirine bakacak şekilde parmaklarınızı ters yönde kenetleyin ve ovalayın,

Baş parmaklarınızı diğer elinizin avucuyla kavrayarak ovun,

Parmak uçlarınızı birleştirerek diğer elinizin avuç içinde ovalayın,

Kuruduktan sonra elleriniz artık temizdir.

Görsel-2: Doğru Antiseptik Kullanımı (MEB&TSE,2020)

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

2.2.2. Solunum Hijyeni ve Öksürük/Hapşırık Adabı

Salgın hastalıkların bulaşmasını en aza indirmek için potansiyel önlemlere yönelik öğrenci, personel, ziyaretçiler ve ilgili kişiler solunum hijyeni ve öksürük adabına uyulması konusunda teşvik edilmelidir. Bu teşvik görünür yerlere (giriş, asansörler, koridor gibi sık kullanılan alanlara) görsel/yazılı afiş ve poster olarak konulması şeklinde olabilir (MEB&TSE,2020).

- Hapşırma, öksürme veya burun akıntısını silmek ve burnu temizlemek (sümürmek) için tek kullanımlık mendil kullanılmalıdır. Mendil kullanımdan sonra en yakın atık kumbarasına atılmalıdır.
- Kişiler için kâğıt mendil, tercihen elle temas etmeden açılabilir-kapanabilir pedallı, sensörlü vb. atık kumbaraları ve el hijyeni sağlamak için kullanılan ekipman temin edilmelidir.
- Mendil kullanılmasından, öksürme, hapşırma veya solunum salgıları ve kontamine nesnelere herhangi bir temastan sonra eller (mümkünse sabun ve su kullanarak aksi hâlde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış el antiseptiği kullanarak) temizlenmelidir.

2.2.3. Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı

Salgından korunma amaçlı kullanılacak maske, siperlik, tek kullanımlık eldivenler (KKD) gibi ekipman ve donanımların doğru kullanımı, yayılımı azaltmada hijyen kadar önemlidir. Bu ekipmanların doğru kullanımına ilişkin dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdaki gibidir:

a. Tek Kullanımlık Eldiven Kullanımı

- ▶ Okul personeli işe özgü maske, bone, eldiven gibi kişisel koruyucu donanım kullanmalı, özellikle temizlik personeli uygun maske takmalı, eldiven ve giysi giymelidir.
- ▶ Atık taşıma ve atık kutularının boşaltımı da dâhil olmak üzere temizleme sürecindeki tüm görevler için tek kullanımlık eldiven ve önlük giyilmelidir.
- ▶ Eldivenlerin, özel alanlar ve işlemler dışında kullanılması önerilmez ancak hasta veya salgın hastalık şüphelisi kişilerle temas durumunda kullanılmalıdır.
- ▶ Eldiven, temas işleminden sonra veya görev tamamlanınca uygun şekilde çıkartılmalı ve atık kumbaralarına atılmalıdır.
- ▶ Her kullanımdan sonra eller sabun ve su ile düzgün yıkanmalı ve sonraki alan temizliğinden önce yeni eldivenler giyilmelidir.

b. Maske Kullanımı

- ▶ Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarına göre maske kullanımı zorunludur.
- ▶ Maskeler, 2 yaşın altındaki küçük çocuklara, nefes almada güçlük çeken veya bilinci kapalı, güçsüz veya başka bir şekilde maskeyi yardım almadan çıkaramayacak kişilere takılmamalıdır.
- ▶ Sağlık çalışanı için tasarlanmış bir maske kullanmayın.
- ▶ Okul paydaşlarının tümü (okul müdürü, idari personel, öğretmenler, öğrenciler, kantin çalışanları ve temizlik görevlileri) maskelerini burunlarını kapatacak şekilde takmalı, maskesini doğru olmayan şekilde kullanan kişiler uyarılmalıdır.
- ▶ Maske takmadan önce el hijyeni sağlanmalıdır.
- ▶ Kullanılan maskeler ilgili standartlara/kriterlere uygun (TS EN 14683, TS EN 149 veya TSE K 599) olmalıdır.
- ▶ Temiz ve kuru bir alanda, kirlenmeyi önleyecek şekilde muhafaza edilmelidir.
- ▶ Son kullanma tarihi geçmiş maskeler asla kullanılmamalı, mutlaka atık kumbaralarına atılmalıdır.
- ▶ Ulusal/uluslararası sağlık otoritelerinin tavsiyelerine göre maskeler ağız ve burnu iyi bir şekilde kapatılarak kullanılmalıdır.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

- ▶ Bir kez takıldıktan sonra maskenin ön yüzüne katıyetle dokunulmamalıdır.
- ▶ Islanan, nemlenen, kirlenen veya hasara görmüş maske yenisi ile mutlaka değiştirilmelidir.
- ▶ Maskeyi çıkardıktan sonra el hijyeni sağlanmalıdır.

MASKEYİ TAKARKEN

- ▶ Sağlıkçı olmayanlar için normal/basit/cerrahi maske yeterlidir.
- ▶ N95/FFP2/FFP3 türü maskeler sağlık çalışanları tarafından **sadece özel durumlarda** kullanılmaktadır.
- ▶ Sağlık çalışanları da rutin hasta bakımı sırasında normal/basit/cerrahi maske kullanmaktadır.

Maskeyi, metalli kısmı üste gelecek şekilde yüzümüze yerleştirelim

Maskenin metal kısmını burnumuzun çevresine oturtalım

MASKEYİ ÇIKARIRKEN

Maskeyi, lastikli kısmından tutarak çıkaralım, ön yüzüne asla ellemeyelim

Maskeler tek kullanımlıktır, çıkardıktan sonra çöpe atalım

Ellerimizi su ve sabun ile yıkayalım. Olanaklı değil ise antiseptikle veya kolonya ile temizleyelim.

c. Göz/Yüz Koruyucu Siperlik

- ▶ İletişim kanallarına yönelik çalışan danışma ve güvenlik gibi personellerin, solunum yolu ile bulaşıcı hastalık söz konusu olduğu durumlarda uygun maske ile birlikte yüz koruyucu siperlik kullanmaları önerilmektedir.

Yukarda bahsedildiği gibi kişisel güvenlik bağlamında bireylerin bilgilendirilmesi, kişisel hijyenlerini korumaları açısından önemlidir. Bu bilgilendirmeler girişlere, asansörlere ve koridorlar gibi sık kullanılan alanlara gözle görünür şekilde yerleştirilebilen görsel/yazılı afiş ve poster gibi araçlar ile sağlanabilir.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

Görsel-3: Bilgilendirme Posterleri

Okulun topluma karşı sorumluluğu göz önüne alındığında paydaşlarının (öğrenci, veli vb.) konuya ilişkin olarak çeşitli araçlarla farkındalıklarını artırmak için girişimde bulunması önemlidir. Bunun yanı sıra okul yöneticisi, öğretmen vb. bireylerin rol model olma sorumluluklarından dolayı, kendilerinin konuya çok hassas yaklaşımları ve diğerlerine örnek olma, lider olma bağlamında çok özenli davranmaları gerektiği unutulmamalıdır.

d. Personel İş Kıyafetleri

Çalışma ortamında temizlik yapanlar, yemek hazırlayan ve sunanlar, taşıma işi yapanlar ve güvenlik görevlilerinin yaptıkları işe göre özel iş kıyafeti kullanması gerekebilir. İş kıyafetleri kişiye özel olmalı ve işe geliş ve gidişlerde özel bir odada değiştirilmelidir. Personel iş kıyafetleri çıkarıldığında katlanarak, çırpma ve silkeleme yapılmaksızın, toz ve partikül oluşumuna izin vermeyecek şekilde muhafaza edilmelidir.

Kullanılmış iş kıyafetleri torba içine konularak taşınmalıdır. İş kıyafetleri giyilmeden önce ve çıkarıldıktan sonra eller su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca ovularak yıkanmalı veya el antiseptiği uygulanmalıdır.

İş ortamında kullanılan kıyafetler ile ortak alanlarda gezilmemesi, eve bu kıyafetler ile gidilmemesi gerekir. Bu nedenle kurum içinde bu kişiler için soyunma odaları ve mümkünse dolaplar ve duş imkanı sağlanmalıdır.

2.2.4. Çevre Kontaminasyonun Önlenmesi

“Tek Kullanımlık Maske, Eldiven gibi Kişisel Hijyen Malzeme Atıklarının Yönetiminde COVID-19 Tedbirleri” genelgesi doğrultusunda bertaraf işlemleri yapılmalıdır. Bu kapsamda; kuruluşlarının karantina bölümlerinde veya karantina birimi olarak belirlenen yerlerde oluşan atıklar ile kurum, kuruluş ve işletmelerin revir ve diğer tıbbi birimlerinde oluşan atıkların “tıbbi atık” olarak yönetilmeleri ve diğer atıklar ile karıştırılmamaları gereklidir. Evlerden ve işyerlerinden kaynaklanan tek kullanımlık maske, eldiven, mendil gibi kişisel hijyen malzemesi atıkların için yırtılmaya dayanıklı plastik çöp poşetleri kullanılmalı, poşetlerin 3/4 'ü dolduktan sonra ağız sıkıca kapatılan (bağlanan) çöp torbalan daha sonra yırtılma riskine karşı ikinci bir torbaya konulmalıdır. Atık üzerinde virüsün hayatta kalma olasılığının en alt seviyeye indirilmesi için atık torbalarının en az 72 saat diğer insanlar ve hayvanların erişemeyeceği geçici depolama noktasında bekletilmesi gerekmektedir. Atıklar atık toplama saatinden kısa bir süre önce çıkarılmalı ve “diğer atık” olarak evsel atık kapsamında yönetilmek üzere belediyeye teslim edilmesi sağlanmalıdır.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
COVID-19'dan korunmak için kendinizle başkaları arasında en az 30 cm mesafe bırakın.		
Kalabalık yerlere gitmekten kaçınin. Göz, burun ve ağza dokunmaktan kaçınin.		
Sağlık Bakanlığınca onaylı el dezenfektanlarını ellerinizin içini tamamen doldurarak kullanın.		
Evde mümkün olduğu kadar fiziksel olarak pasif olun, egzersiz yaparak kendinizi yormayın.		
Buğday, mısır ve pirinç gibi kepekli tahılları, mercimek ve fasulye gibi baklagilleri, bol miktarda taze meyve ve sebzeleri ve hayvansal kaynaklardan bazı yiyecekleri (örneğin et, balık, yumurta ve süt) tüketin.		
Fazla su içmeyin.		
Islanan, nemlenen veya kirlenen veya hasar görmüş maske yenisi ile mutlaka değiştirilmelidir.		
Atık üzerinde virüsün hayatta kalma olasılığının en alt seviyeye indirilmesi için atık torbaları en az 48 saat diğer insanlar ve hayvanların erişemeyeceği geçici depolama noktasında bekletilmelidir.		

ÖRNEK OLAY - 3

Küresel koronavirüs salgını nedeniyle uzun süre okullara ara verilmesinin ardından okulların açılacağı haberi büyük bir heyecan yaratmıştır. Okul Müdürü Betül Hanım okullar açılmadan önce özellikle öğrencilerin daha güvenilir ve sağlıklı ortamda, eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmek için okul çalışanları ile beraber gerekli çalışmaları yapmıştır. Okulların açıldığı gün itibarıyla, enfeksiyondan korunma amacıyla hijyen kurallarına uygun davranılmasını sağlamıştır. Haftanın son günü öğretmenlerle yaptığı değerlendirme toplantısında 1. sınıf öğretmeni, okul açıldığından beri Narin adlı öğrencinin okula gelmediğini, velisi ile yaptığı görüşmede, velinin ülkede yaşanan salgın nedeniyle endişeli olduğunu, annesi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı için hastalığın bulaşmasından korktuğunu söylemiştir. Bunun üzerine okul müdürü velinin iletişim bilgilerini alarak bir sonraki hafta için veliye randevu verip okula davet etmiştir. Veli okula geldiğinde HES kodu sorgulaması gerçekleştirilmiştir. Okul Müdürü Betül Hanım sosyal mesafe kurallarına uygun bir şekilde veli ile tanışmış ve ateş ölçme işlemini gerçekleştirerek tek kullanımlık yeni bir maske takmasını sağlamıştır. Okul bahçesinin belirli bölümlerine yerleştirilen dezenfektan noktalarından birinde velinin antiseptik dispenser kullanmasını sağlayarak enfeksiyondan korunma konusunda alınan önlemleri veliye göstermiştir. Bahçe zeminine yerleştirilen fiziki mesafe uyarılarını, bahçenin farklı bölümlerine yerleştirilen hijyen noktalarını ve atık istasyonlarının amacını anlatmıştır. Okul içerisinde farklı alanlara asılan hijyen ve maske kuralları, salgından korunmak için yapılması gerekenleri gösteren afişleri, solunum hijyeni ve hapşırık adabı ile ilgili asılan afişleri de göstererek bu afişlerdeki bilgilerle ilgili öğretmen, öğrenci ve okul destek personellerine de nasıl davranacakları ve nelere dikkat edecekleri ile ilgili sürekli bilgilendirme yaptıklarını ifade etmiştir. Ardından derslik kapılarındaki pencerelerden dersliklerin de nasıl düzenlendiğini,

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

lavabolarda bulaş riskinden korunma ve bulaş riskini önleme tedbirleri kapsamında neler yaptıklarını veliye anlatıp öğrencilerin aralıklı olarak teneffüse çıkmak üzere olduklarını söyleyerek veliyi odasına davet etmiştir. Veli, Betül Hanım'a okulu ve okulda alınan önlemleri görünce tedirginliğinin azaldığını bu nedenle Narin'i okula gönderebileceğini söylemiştir. Görüşmeyi sonlandırdıktan ve gerekli bilgileri verdikten sonra veliyi okuldan uğurlayan Betül Hanım, bir gün sonra Narin adlı öğrencinin okula geldiğini öğrenmiştir.

ENFEKSİYONLARDAN KORUNMA VE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Bağışıklık sistemimin güçlü kalabilmesi için bol su tüketirim, düzenli ve yeterli uyumaya ve düzenli egzersiz yapmaya özen gösteririm, yeterli D vitamini alabilmek için güneş ışığından yararlanırım.		
Ellerimi bol su ve sabun ile en az 20 saniye iyice yıkarım.		
Kusma, ishal, ateş gibi şikâyetler varsa işe/okula gitmem.		
Kapalı ve kalabalık ortamlardan uzak dururum.		
Fiziki mesafeyi her zaman korurum.		
Her zaman maskemi ağızımı burnumu kapatacak şekilde takarım.		
Öksürürken ve hapsirirken ağızımı bir mendil yardımıyla kapatırım, mendil bulunmuyorsa kolumun içini kullanırım.		
Çöpler, sağlığı tehdit etmeyecek biçimde toplanır ve yok edilir.		
Toplu taşıma araçlarını kullandıktan, kapı kolu, telefon, klavye, musluk gibi ortak kullanılan, sıkça dokunulan nesnelere temas ettikten sonra ellerimi Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar veya limon kolonyası ile temizlerim.		
Yiyecek ve içecek maddelerinin hijyen kurallarına uygun şekilde saklanmasına ve servis edilmesine özen gösteririm.		
Bir kez takıldıktan sonra maskenin ön yüzüne kesinlikle dokunmam, maskeyi çıkardıktan sonra el hijyenimi sağlarım.		
Okul girişinde ve mümkün olan tüm uygun noktalarda el yıkama imkânı sağlanmıştı.		
Personel ve öğrencilerin ulaşabileceği noktalara antiseptik dispenserler konumlandırılmıştı.		
Girişler, asansörler ve koridorlar gibi sık kullanılan alanlara gözle görünür şekilde görsel/yazılı afiş ve poster yerleştirilmişti.		
Kullanılan maskeler ilgili standartlara/kriterlere (TS EN 14683, TS EN 149 veya TSE K 599) uygundu.		
Okul personeli işe özgü maske, bone, eldiven gibi kişisel koruyucu donanım kullanıyordu.		
Maske, eldiven, bone gibi malzemeler temas işleminden sonra veya görev tamamlandınca uygun şekilde çıkartılıp atık kumbaralarına atılıyordu.		

BÖLÜM 3

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ Ünite Kazanımları

- ✓ Salgın hastalıklara yönelik eğitim kurumları yöneticileri görev/yetki/sorumluluklarını açıklar.
- ✓ Salgın hastalığın etkili olduğu dönem boyunca Millî Eğitim Bakanlığının yayınladığı güncel kuralları takip eder ve uygular.

3. SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Bu kılavuzda belirtilen şartlara en başta kuruluşun yöneticilerinin, öğretmenlerin ve diğer okul personelinin uyması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki liderlerin uymadığı kurallara öğrenci ve çalışanların uyması beklenemez.

3.1. Hazırlık aşamasında alınacak korunma ve kontrol önlemlerine ilişkin okul yöneticisinin görev ve sorumlulukları

İdari kontroller, kurumsal düzeyde enfeksiyonun önlenmesine yardımcı olmak ve enfeksiyonun bulaşmasını kontrol etmek ve sınırlandırmak için uygulanır. Yöneticiler, maruz kalmanın önlenemediği tehlikelere yönelik riski yeterince kontrol etmek için ilgili mevzuata (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu vb.) bağlı yükümlülüklere uymak zorunda olmakla beraber personelini, öğrencilerini ve ziyaretçilerini korumalıdır.

Kuruluş, salgınlara yönelik, tüm fiziki alanları ve ilgili tüm tarafları kapsayan risk değerlendirmesi yapmalı ve yapılan bu risk değerlendirmesi sonuçlarına göre Hijyen, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol İçin Eylem Planları hazırlamalı ve uygulamalıdır.

WHO (2020c⁸) tarafından hazırlanan "COVID-19 Bağlamında Okula İlişkin Halk Sağlığı Önlemleri için Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar" başlıklı raporda, okul ortamında COVID-19 önleme ve kontrol bağlamında aşağıdaki noktalara dikkat çekilmektedir. Adı geçen raporda okullar tamamıyla ya da kısmen açıldığında COVID-19 önleme ve kontrol stratejilerinin sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Bu rapora bağlı olarak hazırlanmış kontrol listesi okul yöneticilerine salgın bağlamında kurumlarında risk değerlendirmesi yaparken rehberlik edebilir.

	Okul Kaynakları ve Alt Yapı	Evet	Hayır	Kismen
Politika, uygulama ve alt yapı	Okulun, el ve solunum hijyenini sağlamak, sosyal mesafeyi korumak için politikaları ve kaynakları var mı?			
	Sıralar arası yeterli boşluk bırakabilmek için yeterince büyük sınıflar var mı?			
	Okul alt yapısı, ihtiyaç duyulan alanı sağlamak için geçici olarak genişletilebilir mi?			
	Okulun kurallara göre stoklanmış dezenfektasyon, hijyen malzemesi gibi bulaşmayı önlemeye yardımcı olacak yeterli malzeme ve malzemeye erişimi var mı?			
	Sınıflardaki öğrenci sayılarını azaltmak veya sınıfların kullanımını gruplara göre günlük veya haftalık olarak değiştirmek mümkün müdür?			
	Okulda hastalık belirtisi gösteren personel, öğrenci vb. izolasyonu, bakımını vb. için bir hemşire, sağlık görevlisi vb. var mı?			

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Eğitimciler ve Okul Personeli İçin Politikalar					
Politika, uygulama ve alt yapı	Yüksek riskli bireyleri (yaşlılar, tıbbi sorunları olan kişiler) korumaya yönelik hususlar da dâhil olmak üzere, tüm okul personelinin güvenliği için politikalar ve prosedürler yürürlükte mi?				
	Okulun, okul personelinin güvenli okul uygulamaları konusunda eğitime kapasitesi var mı?				
	Okulun, esnek veya karma gibi farklı eğitim yaklaşımları için altyapı, personel vb. kapasitesi var mı?				
	Okul, bu tür değişikliklerin diğer personeli de etkileyeceğinden dolayı, okul ders çizelgesindeki değişiklikleri desteklemek için yeterli öğretmen kapasitesine sahip mi?				
	COVID-19 nedeniyle ağır hastalık riski daha yüksek olan öğretmenlerden yüz yüze öğretim yerine uzaktan öğretimi desteklemelerini istemek mümkün müdür?				
Okul Kaynaklarını Yeniden Yapılandırma					
Davranışsal Boyut	Okullar, öğrencilerin önerilen önlemlere uymalarına yardımcı olmak için sınıfları yeniden organize edilebilir mi?				
	Rekreasyon sırasında (teneffüs, oyun zamanı / açık hava etkinlikleri vb.) önerilen önlemlere uyulmasını sağlamaya yönelik uygulamalar var mı?				
	Yaşa Dayalı Hususlar				
	Dinlenme zamanları ve dersler arasındaki teneffüsler dâhil olmak üzere, önerilen önlemlere uyulmasını sağlamak için farklı yaşlardaki öğrenciler için yeterli denetim olacak mı?				
	Hangi yaş grupları uzaktan eğitim için daha uygun ve en çok hangi yaş grupları yüz yüze eğitime ihtiyaç duymaktadır?				
	Çevrim içi, sanal alanlarda güvenliği / korumayı sağlamak için güvenlik önlemleri var mı?				
	Kurum içinde sosyal etkinlikler ve toplantılarda COVID-19 güvenlik önlemleri ne derecede etkili bir şekilde alınabilir?				
	Sınıf dışındaki sosyal aktiviteler de (örneğin geziler, buluşmalar) dâhil olmak üzere fiziksel mesafenin korunması sağlanabilir mi?				

⁸<https://medbox.org/document/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19#GO>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

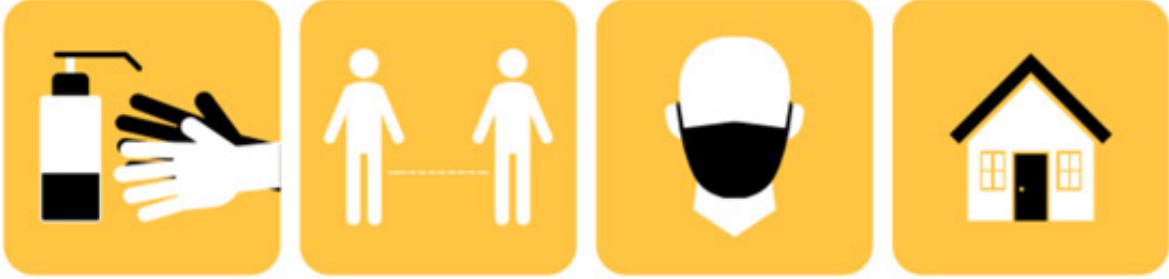
Emniyet ve Güvenlik				
Emniyet ve Güvenlik	Çocuklar okulda yemek yiyor mu? Okulda gıda güvenliğini sağlamaya yönelik protokoller var mı?			
	Okulu yönetmek için yeterli öğretmen veya personel var mı?			
	Öğretmen ve personelin güvenliği ve refahı için yürürlükte politikalar var mı?			
	Okul personeli, önleyici ve kontrol tedbirleri için yetkin midir?			
	Velilerin çocuklarının okulda güvenliklerine yönelik endişelerini gidermek konusunda politikaları var mı?			
	Personel, ebeveynler ve topluluklar okulların konuya ilişkin olarak geliştirilmesi için birlikte çalışabilir mi?			
	Çocukların eğitim süreçlerindeki eksik kazanımlarını gidermek için acil durum planları yürürlükte mi?			

Yukarıda verilmiş olan kontrol listesi okul yöneticilerinin okullarında hazırlık aşamasında risk analizi yaparken yardımcı olabilecek önerileri içermektedir. Bu kontrol listesi kurumun sahip olduğu imkânlarla, üst politikalara göre geliştirilebilir, değiştirilebilir. Bu kılavuz kapsamındaki faaliyetlerin planlanması ve uygulanması sırasında özel grupların erişilebilirliği dikkate alınmalıdır. Kuruluş, Hijyen, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol için Eylem Plan (lar)ı kapsamında uygulayacağı kontrol önlemleri hiyerarşisini oluşturmalıdır. Ayrıca kuruluş gerekli iç ve dış iletişimleri planlamalı, belirlemeli; ihtiyaç duyulan kaynakları tespit ve temin etmeli; süreçlerin etkili bir şekilde işletilmesi ve kontrolü için sorumlu kişi/kişileri belirlemeli ve görevlendirmeli; salgın hastalık şüphesi tespiti durumunda ilgili kişinin sağlık kuruluşuna sevki ile ilgili bir metot belirlemeli ve bu metodun uygulanmasını sağlamalıdır.

Yöneticiler sorumlu oldukları kurumlarda “Standart Enfeksiyon Kontrol Önlemleri (SEKÖ) enfeksiyon önleme ve kontrol eylem planlaması yapmalı ve her zaman organizasyon planına uygun olarak aşağıdaki genel önlemlerin alındığından emin olmalıdır. Bu önlemler genel olarak aşağıdakileri içermektedir;

- ▶ El hijyeni uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- ▶ Kuruluş içinde hijyen ve sanitasyon kaynaklı salgın hastalık için alınmış genel tedbirlere uygun hareket edilmesi,
- ▶ Fiziki mesafenin korunması,
- ▶ Uygun kişisel koruyucu donanımın kullanılması (maske takılması vb.),
- ▶ Uygun temizlik ve dezenfeksiyon işlemlerinin sağlanması,
- ▶ Solunum hijyeni ve öksürük/hapşırık adabına uyulması.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

SEKÖ yanı sıra “Bulaş Bazlı Önlemlerin” (BBÖ) planlanması da gereklidir. Alınacak önlemler genel olarak hijyen ve sanitasyon kaynaklı salgın hastalık şüphesi taşıyan veya tanısı alan kişilerle temas sırasında ve sonrasında yapılacak işlemlerdir:

- ▶ Kişinin izole edilmesinin ve izole kalmasının sağlanması,
- ▶ Kişiye müdahale dâhil, kontamine materyallerle iş ve işlem yapılırken uygun KKD kullanılması,
- ▶ Kontamine malzeme ve alanlar için uygun dezenfeksiyon işlemlerinin yapılması,
- ▶ El hijyeni sağlanması,
- ▶ Hastalık şüphesi veya tanı almış kişinin bulunduğu ortamın havalandırılmasının sağlanması.
- ▶ Kontamine atıkların belirtilen standartlara uygun olarak uzaklaştırılması.

Paydaşların fiziksel iyi olma durumlarını koruma adına alınacak yukarıdaki gibi önlemlere ek olarak okul yöneticileri paydaşların salgın sonrası yaşayabilecekleri olumsuz duygularını yönetebilmeleri için psikososyal koruma ve önleme sağlamalıdır.

3.2. Salgın Yayılımını Azaltmak için Okul Yöneticisinin Alabileceği Önlemlere İlişkin Çeşitli Öneriler

Bu bölümde uluslararası kurum ve kuruluşların konuya ilişkin olarak hazırladıkları raporlara bağlı olarak okul yöneticilerine yönelik çeşitli öneriler özetlenmektedir.

A. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2020c⁹) “COVID-19 Bağlamında Okula İlişkin Halk Sağlığı Önlemleri için Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar” başlıklı rapora bağlı olarak okul ortamında COVID-19 önleme ve kontrol bağlamında yapılabilecekler çeşitli başlıklar altında aşağıda incelenmektedir:

⁹<https://medbox.org/document/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19#GO>

► Okulda hijyen ve günlük uygulamalar

► Yeni enfeksiyon riskini en aza indirmek için okulda, okula giderken ve okuldan ayrılırken öğrencilerin güvenliğini sağlayın.

► Okuldaki herkesin COVID-19'u önleme konusunda (sık el hijyeni, solunum hijyeni, zorunluysa maske kullanımı, COVID-19 semptomları ve kendinizi hasta hissederseniz ne yapmanız gerektiği vb.) eğitim almasını sağlayın ve temassız selamlaşma biçimlerini tavsiye edin. Pandemi ile ilgili gelişmeler konusunda haftalık bilgilendirmeler yapın.

► Özellikle küçük çocuklar için el hijyeni programı oluşturun ve okul girişlerinde ve okul genelinde yeterli dezenfektasyon malzemesi veya sabun ve temiz su sağlayın. El yıkama ve solunum görgü kurallarına vurgu yaparak tüm düzeylerde ve okul sisteminin tüm personeli için hijyenik uygulamaları teşvik edin.

► Öğretmen, diğer okul personeli, öğrenci ve diğer paydaşların sosyal mesafe ve okul hijyeni kurallarını uygulama konusunda eğitim almasını sağlayın. El dezenfektanı kullanımını teşvik edin ve ulusal yetkililer tarafından önerildiği gibi bez maskelerin doğru kullanımının önemini vurgulayın. Hijyen ile ilgili bilgilerin çocuk dostu bir anlatımla poster, broşür vb. şekillerde erişilebilir olmasını sağlayın.

► Okullarda ortak kullanım alanlarında uygun malzemelerle temizlik ve dezenfektasyonun yapıldığından emin olun. Temizlik personelinin dezenfeksiyon konusunda eğitilmesini ve mümkün olduğu ölçüde kişisel koruyucu ekipmanlarla donatılmasını sağlayın.

► Beden eğitimi derslerinde, spor veya diğer fiziksel aktivitelerde ve oyun alanlarında oyun oynarken maruz kalma veya doğrudan fiziksel temas riskini sınırlandırmak için neler yapılabileceğini değerlendirin.

► Okul servisleri gibi ulaşım araçlarında solunum ve el hijyeni ve fiziksel mesafe gibi önlemlerin alınmasını sağlayın ve toplu taşımayı kullananlar da dâhil olmak üzere okula güvenli gidip gelme konusunda öğrencilere bilgilendirme yapın. İlgili kişilere okul otobüslerinde koltuk başına sadece 1 çocuk ve mümkünse aralarında en az 1 metre mesafe olması gerektiği ve mümkünse servisin havalandırılması gerektiği konusunda bilgilendirme yapın.

► Ulusal veya yerel yönergelerle uygun olarak maske takma veya yüz koruma konusunda bir okul politikası geliştirin. Bir çocuk veya okul personeli hasta ise okula gelmemesi gerektiği konusunda ilgilileri bilgilendirin.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

▷ COVID-19 hakkında net, özlü ve doğru bilgileri paylaşın, korku ve kaygının böyle dönemlerde normal olduğu mesajını verin ve yalnızca öğrenciler ve aileleri için değil öğretmenler ve diğer okul personeli için de öz bakım stratejilerini teşvik edin.

► Hasta öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer okul personelinin tespiti ve durumun yönetimi

▷ Semptomları olan öğrenciler, öğretmenler veya okul personeli için "İyi değilsen evde kall" politikasını uygulayın. Ev ile okul arasında etkili iletişimi sağlamak için stratejiler geliştirin.

▷ Risk grubundaki öğrenci ve personeli tespit etmeye yönelik stratejiler geliştirin. Bu amaçla oluşturulacak bir kontrol listesi şunları içerebilir:

- ✓ Öğrenciyi / personelin mevcut tıbbi durumları, varsa rahatsızlıkları,
- ✓ COVID-19'u düşündüren son hastalık veya semptomları,
- ✓ Ev ortamındaki özel koşullar,
- ✓ Okul ulaşımı ile ilgili özel hususlar.

▷ Hasta olan kişilerin belirlemesi için tüm personelin, öğrencilerin ve ziyaretçilerin binaya girişten önceki 24 saat içinde vücut ısı, ateş veya ateşli hissetme öyküsüne ilişkin günlük tarama stratejisi geliştirin.

▷ COVID-19 semptomları olan veya herhangi bir şekilde kendini iyi hissetmeyen öğrenciler veya personelin eve gönderilmesi veya başkalarından izole edilmesi için prosedürler geliştirin.

▷ Öğrenci ve personelin, sağlık durumunun düzenli olarak izlenmesi, hastalık belirtilerinin gözlenmesi durumunda yapılacaklar gibi konularda gerekli girişimlerde bulunun, hareket planı oluşturun.

▷ Öğrenci veya personelin hastalık belirtileri göstermesi, hasta olması gibi durumlar için (öğrenci ve personel sağlığının izlenmesini, yerel sağlık yetkilileriyle düzenli iletişimin sürdürülmesini ve acil durum planlarının ve irtibat listelerinin güncellenmesi vb.) açık prosedürler oluşturun ve bu prosedürlere göre davranılması konusunda rehberlik yapın.

► Ebeveynler ve Öğrencilerle İletişim

▷ Ebeveynleri, okulun uyguladığı önlemler hakkında bilgilendirin ve evde meydana gelen COVID-19 vakalarını okula bildirmelerini isteyin. Evden birinin COVID-19 olduğundan şüpheleniliyorsa, çocuğun evde tutulması ve okulun konuya ilişkin olarak bilgilendirilmesi gerektiğini belirtin.

▷ Öğrencilere konuya ilişkin olarak okulda alınan önlemlerin nedenini açıklayın ve gerekli durumlarda okul aracılığıyla nasıl yardım alabilecekleri hakkında bilgi verin (örneğin, psikososyal destek).

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

▷ Okulun içinde bulunduğu toplumla iletişim kurun, çocukları desteklemek için ebeveynlere destek olun ve iş birliği yapın.

▷ İyileştikten sonra bile hastalığı geçirmiş bireye yönelik ön yargı ve etiketleme gibi yanlış tutum ve davranışlar konusunda farkındalık kazandırın. Hasta öğrenci ve personelin etiketlenmesine meydan vermeden geçici olarak izole edilmesi amaçlı alanlar sağlayın. Tüm hasta öğrenci ve personelin evde kalmalarını tavsiye etmek de dâhil olmak üzere geliştirilen prosedürleri personel, ebeveynler ve öğrencilerle paylaşın.

► Sosyal Mesafenin Korunması

▷ Okulda bulunan herkes arasında sosyal mesafenin korunmasına yönelik stratejiler geliştirin.

▷ Sıralar arasında en az 1 metre mesafe olmasını sağlayın, kademeli teneffüs/mola, öğle yemeği vb. uygulamaları geliştirin.

▷ Okula giriş ve çıkışta ve okul sonrası aktiviteler için farklı sınıfların bir araya gelmesini önlemeye yönelik stratejiler geliştirin. Örneğin, sınıflar varsa farklı girişler kullanabilir veya her sınıfın binaya / sınıfa girip çıkması için bir düzen oluşturabilir.

▷ Sınıf başına düşen öğrenci sayısını azaltmak için imkânlarınız ve politikalar doğrultusunda okul içinde uygulayabileceğiniz stratejiler geliştirin.

▷ Çocukların okula giriş ve çıkış saatlerinde veli kalabalığını önlemek için ve mümkünse risk grubundaki yaşlı aile bireyleri (örneğin, büyükanne ve büyükbabalar) tarafından çocukların alınmaması yönünde önerilerde bulunun.

▷ Bütün sınıfların bir anda teneffüse, yemeğe çıkmasını engelleyecek stratejiler geliştirin.

▷ Beden eğitimi ve spor derslerinin yakın teması izin vermeyecek şekilde nasıl yürütülebileceğine ilişkin olarak ilgili öğretmenlerle iş birliği yapın.

▷ Mümkün olduğu ölçüde derslerin açık havada yapılmasını ve sınıfların mümkün olduğunca havalandırılmasını sağlayın.

▷ Öğrencilerin okuldan ayrılırken ve boş zamanlarında bir araya gelmemeleri için farkındalık oluşturun.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

B. UNESCO (2020c¹⁰) tarafından hazırlanan “Okulların Yeniden Açılması Çerçevesi” başlıklı bir rapora göre okulların yeniden açılması durumunda okul güvenliği açısından COVID-19 Salgına karşı okul yöneticilerinin alabilecekleri önlemlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

- ▶ Yeni enfeksiyon riskini en aza indirmek için okulda, okula giderken ve okuldan ayrılırken öğrencilerin güvenliğini sağlayın.
- ▶ Okulların geçici olarak kapatılmasının öğrenciler, öğretmenler ve diğer personel dâhil olmak tüm eğitim toplumunun sağlığı ve refahı üzerindeki etkisini değerlendirin.
- ▶ Öğrenci ve personelin, sağlık durumunun düzenli olarak izlenmesi, hastalık belirtilerinin gözlenmesi durumunda yapılacaklar gibi konularda gerekli girişimlerde bulunun, hareket planı oluşturun.
- ▶ Sağlık eğitimini teşvik edin, okul sağlığı protokollerini uygulayın, el yıkama, hijyen, okulda ve sınıfta önleme ile ilgili yaşa ve dile uygun mesajlar verin.
- ▶ Öğrenci ve personelin akıl ve ruh sağlığı için gerekli önlemleri alın. Örneğin, travma sonrası stresle başa çıkmalarını sağlamak için öğrenci ve personele psikososyal destek sunun.
- ▶ Okulun içinde bulunduğu toplumla iletişim kurun, çocukları desteklemek için ebeveynlere destek olun ve onlara danışın.
- ▶ İyileştikten sonra bile hastalığı geçirmiş bireye yönelik ön yargı ve etiketleme gibi yanlış tutum ve davranışlar konusunda farkındalık kazandırın.

C. UNICEF (2020a¹¹) “Okulların Yeniden Açılması Çerçevesi” raporuna göre okullar açılmadan önce, açılma sürecinin bir parçası olarak ve okullar açıldığında okul yöneticileri tarafından okul güvenliği bağlamında yapılması, alınması tavsiye edilen önlemlerden bazıları aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

¹⁰<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373275>

¹¹<https://www.unicef.org/sites/default/files/2020-06/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Okul Açılmadan Önce	Okul Açılma Sürecinin Parçası	Okullar Açıkken
Okul güvenliği için kritik politikalar, prosedürler ve finansman planlar hazırlamayın.	Çocukların yeniden okula alışması için proaktif yaklaşımlar benimseyin. Riskleri azaltmak için suya, sanitasyona ve hijyene yatırım yapın ve kaybedilen eğitim süresini telafi etmek için tamamlayıcı eğitime odaklanın.	Öğrenci ve personelin iyi olma durumunu geliştirmek ve korumak için sağlık göstergelerini düzenli olarak izleyin. Öğrenci ve personelin enfeksiyon bulaşma ve önleme hakkında bilgi edinmelerini sağlayın.
Büyük grupların bir araya gelmesini gerektiren toplantı, sosyal etkinlik vb. yasaklamayın, okul gününün başlangıcını ve kapanışını kademelendirin, beslenme zamanlarını kademelendirin, sınıfları geçici alanlara veya dışarıya taşıyın, sınıf öğrenci sayısını azaltmak gibi amaçlarla açık, anlaşılması kolay protokoller geliştirin.	Kurumu mümkün olduğunca hijyen kurallarına uygun şekilde (temiz su, el yıkama istasyonları, temizlik malzemeleri vb.) geliştirin ve mümkün olan her yerde hijyen yönetimi açısından tuvaletler kurun veya mevcutları genişletin.	
El yıkama, solunum görgü kuralları, koruyucu ekipman kullanımı, tesisler için temizlik prosedürleri ve güvenli gıda hazırlama uygulamaları dâhil olmak üzere hijyen önlemlerine ilişkin ayrıntılı protokoller geliştirin.	İdari personel, öğretmenler ve diğer okul personelinin sosyal mesafe ve okul hijyeni kurallarını uygulama konusunda eğitilmesini sağlayın ve gerektiğinde mümkünse okuldaki personel sayısını artırın. Temizlik personelinin de dezenfeksiyon konusunda eğitilmesini ve mümkün olduğu ölçüde kişisel koruyucu ekipmanlarla donatılmasını sağlayın.	Temizlik ve dezenfeksiyon faaliyetlerinin hem yoğunluğunu hem de sıklığını artırmak ve atık yönetimi uygulamalarını iyileştirmek için öğrenci ve personelin davranış değişikliği kazanması adına girişimlerde bulunun.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

<p>Sağlıkla ilgili nedenlerden dolayı öğrenci ve personel devamsızlıklarına uyum sağlamak ve öğretimi desteklemek için devam politikalarını gözden geçirin.</p>	<p>Öğrenci veya personelin hastalık belirtileri göstermesi, hasta olması gibi durumlara yönelik (öğrenci ve personel sağlığının izlenmesini, yerel sağlık yetkilileriyle düzenli iletişimin sürdürülmesini ve acil durum planlarının ve irtibat listelerinin güncellenmesi vb.) açık prosedürler oluşturun ve bu prosedürlere göre davranılması konusunda rehberlik yapın. Hasta öğrenci ve personelin etiketlenmesine meydan vermeden geçici olarak izole edilmesi amaçlı alanlar sağlayın. Tüm hasta öğrenci ve personelin evde kalmalarını tavsiye etmek de dâhil olmak üzere geliştirilen prosedürleri personel, ebeveynler ve öğrencilerle paylaşın.</p>	
<p>Okul suyu, sanitasyon ve hijyeni geliştirmek, okulları iyice temizlemek ve dezenfekte etmek gibi durumlar için finansal kaynakların planlamasında malzeme ve hizmet maliyetlerine öncelik verin.</p>	<p>El yıkama ve solunum görgü kurallarına vurgu yaparak tüm düzeylerde ve okul sisteminin tüm personeli için hijyen uygulamalarını teşvik edin.</p>	<p>El dezenfektanı kullanımını teşvik edin ve ulusal yetkililer tarafından önerildiği gibi bez maskelerin doğru kullanımının önemini vurgulayın. Hijyen ile ilgili bilgilerin çocuk dostu bir anlatımla poster, broşür vb. şekillerde erişilebilir olmasını sağlayın.</p>
	<p>Salgının devam eden belirsizlikleriyle baş etmede çocukları ve ailelerini destekleyen ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri sunun. Öğretmen ve diğer okul personeli için bir yaş, kronik durum ve diğer risk faktörleri açısından risk analizi yapın ve planlamanızı buna göre yapın.</p>	<p>COVID-19 hakkında net, özlü ve doğru bilgileri paylaşın, korku ve kaygının böyle dönemlerde normal olduğu mesajını verin ve yalnızca öğrenciler ve aileleri için değil öğretmenler ve diğer okul personeli için de öz bakım stratejilerini teşvik edin.</p>

Okulların yeniden açılması ile öğrencilerin olduğu kadar okul personelinin de sağlıklarının korunması son derece önemli hâle gelmiştir. Güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı çalışanların motivasyonu ve etkililiği için son derece önemlidir ve bu bağlamda okul yöneticileri öğretmen ve diğer okul personelinin güvenliğini sağlamak gibi sorumlulukları vardır.

D. UNESCO (2020d¹²) "Okula Dönüş Çabalarında Öğretmenleri Desteklemek: Politika Yapıcılar için Rehber" başlıklı raporunda öğretmenlerin sağlığının korunmasına yönelik çeşitli öneriler verilmektedir. Bu rapora bağlı olarak okul yöneticilerinin kurumlarında uygulayabileceği öğretmenlerin güvenliğine ilişkin bazı öneriler aşağıdaki gibidir:

► Sosyal diyalog ve iletişim

► Kurum düzeyinde alınacak kararlarda ve planlamalarda öğretmen ve diğer okul çalışanlarının görüşlerinin alınması önemlidir.

► Öğretmen ve okul yöneticileri arasında açık, anlaşılır ve düzenli bir iletişimin kurulması önemlidir.

► Güvenlik ve sağlık

► Kurum içinde ulusal düzeyde belirlenen COVID-19 sağlık ve güvenlik kurallarına uygun hareket edilmelidir.

► Enfeksiyon önlemek için gerekli önlemlerin alınması ve personele kişisel koruyucu ekipmanların sağlanması ve bunların doğru kullanımı konusunda eğitim vermek gereklidir.

► Öğretmenlerin psikolojik ve sosyo-duygusal iyi olma durumları

► Akademik zorunluluklar yerine öğretmen ve öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyo-duygusal iyi olma durumlarının öncelik olarak belirlenmesi gereklidir. Öğretmenlerden, eğitim, öğretim ve değerlendirme gibi konularda okul yönetiminin beklentileri açık bir şekilde belirtilmelidir.

► Öğretmenlerin ihtiyaç durumunda psikolojik ve sosyo-duygusal destek alabilmeleri için kaynakların ulaşılabilir olması önemlidir. Okul yöneticisinin öğrenci, öğretmen ve diğer okul personelinde stres belirtilerini anlaması ve harekete geçmesi gereklidir.

► Özellikle savunmasız ve risk grubundaki öğretmenlerin (yaş, hastalık durumu vb.) korunması önemlidir.

► COVID-19 kaynaklı ayrımcılık ve etiketlenme ile mücadele edilmelidir.

¹²<https://teachertaskforce.org/knowledge-hub/supporting-teachers-back-school-efforts-guidance-policy-makers>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

► Öğretmen hazırlığı ve öğrenmesi

- Müfredatın ve ölçme, değerlendirme uygulamalarının güncellenmesine ilişkin kararlarda öğretmenlerin desteğini ve katılımını sağlamak önemlidir.
- Öğretmenlerin eğitim ve öğretimdeki kilit rollerinin fark edilmesi gereklidir.
- Acil durumlar, inovasyon ve alternatif öğretim metotları gibi konularda öğretmenlerin desteklenmesi gereklidir.
- Öğretmenler arasında öğrenme ağları ve uygulama toplulukları kurulması iyi uygulama örneklerinin paylaşımı için değerlidir.

► Gözlem ve değerlendirme

- Kurum içinde sürekli olarak hastalık riskini ve koruyucu faktörleri değerlendirmek gereklidir.
- Hastalık kaynaklı öğretmen ve öğrenci devamsızlıklarının takip edilmesi, psikososyal destek ihtiyacının değerlendirilmesi önemlidir.
- Öğretmenlerin görevlendirilmesi, hakları, çalışma koşulları gibi durumlarını gözlemlemek için sistemler geliştirilmeli ve kullanılmalıdır.

E. UNESCO (2020e¹³) "Okulların Yeniden Açılması: Öğretmenin Devamlılığının Sağlanması" başlıklı raporda ise okula dönüşte dikkat edilmesi gereken unsurlar aşağıdaki gibi ana başlıklar altında incelenmektedir:

- Enfeksiyondan koruma
- Akıl ve psikososyal iyi olma durumunu koruma
- Kaliteli ve kapsayıcı öğrenmenin desteklenmesi
- Mevcut ve yeni krizlerin yeniden ortaya çıkması durumuna hazırlık

Bu raporda yer alan önerilere göre okul yöneticilerinin okullarında öğrenci, öğretmen, yardımcı okul personelinin sağlıklarını korumak, okulu daha güvenli hâle getirmek için alabilecekleri önlemlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

► **Enfeksiyondan koruma:** COVID-19 salgının yayılımını önlemek ve halk sağlığını korumak için okul yöneticileri okullarında enfeksiyonun önlenmesi, belirlenmesi ve kontrol edilmesine yönelik hijyen önlemlerinin alındığından, sağlık protokollerinin uygulandığından emin olmalı ve bu konuda öğrenci, öğretmen, veli ve ilgili kişileri bilgilendirmelidir.

¹³<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373610>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

► **Akil ve psikososyal iyi olma durumunun korunması:** Öğrencilerin, öğretmenlerin fiziksel ve psikososyal sağlıkları ve iyi olmaları temel bir hak; öğrenme ve öğretme için bir ön şarttır. Bu bağlamda okul yöneticileri kurumlarında öğrenci ve öğretmenlerin akıl ve ruh sağlığını değerlendirmek, güçlendirmek, yeni normale uyumlarını kolaylaştırmak için sağlık programları, dersler, aktiviteler düzenleyebilir ve danışmanlık hizmeti sağlayabilir.

► **Mevcut ve yeni krizlerin yeniden ortaya çıkması durumuna hazırlık:** Okul güvenliği bağlamında öğrenci, öğretmen ve diğer okul personelinin sağlığı açısından okul yöneticileri kurumlarında COVID-19 önleme, tespit etme ve kontrol etmeye yönelik sağlık protokollerinin etkili bir şekilde uygulandığından emin olmalıdır. Enfeksiyonu önlemek için, ulusal, bölgesel ve kurum düzeyinde eğitim ve sağlık uzmanları ile sürekli olarak salgının gelişiminin gözlenmesi konusunda iletişim hâlinde olmalıdır.

F. UNICEF (2020b¹⁴) “Anahtar mesajlar ve Eylemler: COVID-19 Okullarda Önleme ve Kontrol” başlıklı raporda okul yöneticileri, öğretmen ve diğer personele sunulan öneriler aşağıdaki gibidir:

► **Temel prensiplere uyun.** Temel ilkelere uymak öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin okulda güvenliğini sağlamaya ve bu hastalığın yayılmasını durdurmaya yardımcı olabilir. Sağlıklı okullar için öneriler:

- ▷ Hasta öğrenciler, öğretmenler ve diğer personel okula gelmemelidir.
- ▷ Okullarda paydaşların el hijyeni için gerekli imklânlar sağlanmalıdır.
- ▷ Okul yüzeylerinin günlük dezenfeksiyon ve temizliği yapılmalıdır.
- ▷ Okullarda su, sanitasyon ve atık yönetimi tesisleri sağlamalı ve çevresel temizlik ve dekontaminasyon prosedürleri takip edilmelidir.
- ▷ Okullarda sosyal mesafe teşvik edilmelidir.

► **En son bilimsel gerçekleri öğrenin.** Koronavirüs hastalığı (COVID-19) hakkında (semptomları, komplikasyonları, nasıl bulaştığı ve bulaşmanın nasıl önleneceği vb.) temel bilgileri öğrenin ve öğretin. Bu bilgileri UNICEF, WHO ve ulusal sağlık bakanlığı gibi güvenilir kaynaklardan edinin. Ağızdan ağıza veya çevrim içi olarak dolaşabilecek sahte bilgilere / mitlere karşı dikkatli olun.

► **Güvenli okul uygulamaları geliştirin**

- ▷ Okul acil durum planlarını güncelleyin veya geliştirin. Riske bağlı olarak genellikle okul tesislerinde gerçekleşen toplu etkinlikleri / toplantıları iptal edin.

¹⁴https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/key-messages-and-actions-for-covid-19-prevention-and-control-in-schools-march-2020.pdf?sfvrsn=baf81d52_4&gclid=Cj0KCQjwvvi5BRDkARIsAGD9vIK4uy1w_fJSt9IHbL3I5icvljoJQELwl4g2jobDmKCEjMLVLBpPogcaAp5AEALw_wcB

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

▷ Sık sık el yıkama ve hijyeni teşvik edin ve gerekli malzemeleri temin edin. Mümkünse her sınıfa, giriş ve çıkışlara ve yemekhane ve tuvaletlerin yakınına el dezenfektanları yerleştirin.

▷ Okul binalarını, sınıfları ve özellikle su ve sanitasyon tesislerinin ve özellikle pek çok kişinin dokunduğu yüzeylerin (parmaklıklar, yemek masaları, spor malzemeleri, kapı ve pencere kolları, oyuncaklar, eğitim ve öğretim materyalleri vb.) günde en az bir kez temizlenmesini ve dezenfekte edilmesini sağlayın.

► **Okulda sosyal mesafenin korunmasına yönelik politikalar geliştirin.** Aşağıdakileri içerebilecek sosyal mesafeyi korumaya yönelik uygulamalar geliştirin:

▷ Okula giriş ve çıkışlarda farklı gruplar ve sınıfların bir araya gelmemesi için alternatif planlar geliştirilebilir.

▷ Kalabalıkların oluşmasına neden olabilecek toplantı, spor oyunları ve diğer etkinlikler iptal edilebilir.

▷ Öğrenci sıra ve masalarının mümkün olduğunca birbirinden en az 1 metre uzakta olması için alan oluşturulabilir.

▷ Sosyal mesafe ve gereksiz yakın temastan kaçınmayı öğretin ve modelleyin.

► **Öğrenciler veya personelin hastalık belirtileri göstermeleri durumunda takip edilecek prosedürler oluşturun.** Yerel sağlık yetkilileri, okul sağlık personeli ile önceden konuya ilişkin olarak plan yapın ve acil durum iritabat listelerini güncelleyin. Hasta öğrencileri ve personeli iyi olanlardan etiketleme yaratmadan izole etmek için bir prosedürler geliştirin. Ayrıca velileri çocuklarının durumlarına ilişkin bilgilendirmek ve uzman kuruluşlara yönlendirmek için süreç geliştirin. Öğrencilerin, personelin duruma bağlı olarak doğrudan bir sağlık kuruluşuna sevk edilmesi veya eve gönderilmesi gerekebilir. Bu durumda başvurulacak prosedürleri personel, veli ve öğrencilerle önceden paylaşın.

► **Bilgi paylaşımını teşvik edin.** Ulusal sağlık ve eğitim yetkililerinin yönergelerini uygulayın. Mevcut bilgileri personel, veli ve öğrencilerle paylaşarak onların okuldaki önleme ve kontrol çabaları dâhil olmak üzere hastalık durumu hakkında güncel bilgiler edinmelerini sağlayın. Evlerinde birine COVID-19 teşhisi konulduğunda velilerin okulu ve sağlık yetkililerini uymaları ve çocuklarını evde tutmaları gerektiğini anlatın. Bilgi paylaşımını teşvik etmek için ebeveyn-öğretmen iş birliğini ve diğer mekanizmaları kullanın. Ayrıca, ilan panolarına, tuvaletlere ve diğer merkezî yerlere yerleştirilebilen posterler gibi çocuk dostu materyallerin geliştirilmesi de dâhil olmak üzere çocukların sorularını ve endişelerini gidermeye yönelik bilgilendirme yapın.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

► **Okula devam durumunu izleyin.** Öğrenci ve personelin devamsızlığını izlemek ve okuldaki olağan devamsızlık durumlarıyla karşılaştırmak için okul devamsızlık izleme sistemleri uygulayın. Solunum hastalıkları nedeniyle öğrenci ve personel devamsızlığındaki büyük artışlar söz konusu olduğunda yerel sağlık yetkililerini uyarın.

► **Öğrenmenin sürekliliği için plan yapın.** Devamsızlık, hastalık izni veya okulun geçici olarak kapanması durumunda, kaliteli eğitime sürekli erişimi destekleyin. Bu durum şunları içerebilir:

- ▷ Çevrim içi / e-öğrenme stratejilerinin kullanımı,
- ▷ Evde çalışma için okuma ve alıştırmaya paylaşma,
- ▷ Akademik içerikli radyo, podcast veya televizyon yayınları,
- ▷ Öğretmenlerin öğrencilerle uzaktan günlük veya haftalık takip etmeleri konusunda görevlendirmeler,
- ▷ Hızlandırılmış eğitim stratejilerinin gözden geçirilmesi, geliştirilmesi.

► **Hedeflenen sağlık eğitimini uygulayın.** Günlük aktivitelere ve derslere hastalık önleme ve kontrolü konusunu entegre edin.

► **Ruh sağlığı / psikososyal destek ihtiyaçlarını ele alın.** Çocukları soruları ve endişeleri hakkında konuşmaya teşvik edin. Yaşadıkları endişe, korku vb. gibi farklı duygu durumlarının bu süreçte normal olduğunu açıklayın ve herhangi bir soruları veya endişeleri varsa öğretmenlerle konuşmalarını tavsiye edin. Bilgileri doğru ve yaşa uygun bir şekilde aktarın. Öğrencilere akranlarını nasıl destekleyecekleri, dışlanma ve zorbalığı nasıl önleyecekleri gibi konularda rehberlik edin. Hastalık belirtileri gösteren öğrencileri ve personeli belirlemek ve desteklemek için okul sağlık çalışanları, sosyal hizmet görevlileri vb. ilgili kişilerle iş birliği yapın.

► **Savunmasız grupları destekleyin.** Özel ihtiyaçları olan çocuklara yönelik sağlık taramaları, beslenme programları veya terapiler gibi okullarda gerçekleştirilecek kritik hizmetlerin sürekliliğini sağlamak için sosyal hizmet sistemleri ile çalışın. Engelli çocukların özel ihtiyaçlarını ve marjinalleşmiş nüfusların hastalıktan veya ikincil etkilerinden nasıl daha şiddetli etkilenebileceğini düşünün.

G. UNESCO (2020¹⁵) “Okulların Yeniden Açılması için Plan” web sitesinde konuya ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

¹⁵<http://www.iiep.unesco.org/en/plan-school-reopening>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

1. Okulların güvenli bir şekilde açılmasına yönelik kurum düzeyinde planlama yapın

► **Alt yapı bağlamında** yapılabilecekler aşağıdaki gibidir:

► Yeniden açılmadan önce sağlık yetkilileriyle okul binalarının ve çevrelerinin güvenliği hakkında görüşün.

► Okullar yeniden açılmadan önce karşılanması gereken koşulları belirleyin. Bu, yeni bir salgın olasılığını azaltacak ve ebeveynlerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin okul güvenliği açısından güvenini artıracaktır.

► Geri dönen öğrencilerin refahını garanti altına almak ve bulaşma riskinin en aza indirilmesini sağlamak için okullar tarafından alınan sağlık ve güvenlik önlemlerine toplulukların güvenini sağlayın.

► El yıkama istasyonları, tuvaletler ve banyolar gibi hijyen tesislerini yenileyin, iyileştirin veya (gerektiği şekilde) yenilerini kurun. Gerekli hijyen malzemelerinin kullanıma hazır olduğundan emin olun.

► **İnsan kıymetleri bağlamında** yapılabilecekler aşağıdaki gibidir:

► Öğretmenleri çocukları izlemeleri ve okula döndüklerinde belirli zorluklar yaşayanları belirlemeleri için eğitin.

► Öğretmenlere, sıkıntılı çocukları destekleyebilmeleri için destek sağlayın.

► Krizin çocuklar ve gençler üzerindeki psikososyal etkisini azaltmak için güvenli, uygun bir şekilde yapılandırılmış eğitim faaliyetlerine başlayın.

2. İletişim kurun, danışın ve koordine edin.

Okulların yeniden açılma tarihleri ve koşulları hakkında öğretmenler, veliler, öğrenciler ve topluluklarla düzenli olarak iletişim kurmak önemlidir.

► Okulları yeniden açmak için alınan farklı önlemler hakkında öğretmenleri, velileri ve öğrencileri bilgilendirmek için birden fazla iletişim kanalı (örneğin radyo, televizyon, internet, topluluk toplantıları) kullanın.

► Ebeveynler krizden sonra çocuklarını okula göndermek konusunda isteksiz olabileceğinden tüm eğitim paydaşlarıyla geniş ve şeffaf bir şekilde iletişim kurun.

► Okul sisteminin yeniden açılmasıyla ilgili doğru bilgileri yaymaları için yerel yetkililere, topluluk liderlerine ve velilere çağrı yapın.

► Yanlış bilgileri düzeltin ve herhangi bir şüphe veya korkuyu ortadan kaldırın.

3. Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını gözden geçirin ve değerlendirin.

Okullar bir süre kapalı kaldıktan sonra yeniden açıldığında eğitim yetkilileri esnek bir öğrenme yaklaşımı benimsemek isteyebilir. Bunun nasıl yapılacağına dair bazı öneriler aşağıdaki gibidir:

- ▶ Öğretim süresini hesaba katmak için okul ve sınav takvimini ayarlayın.
- ▶ Akademik yıl(lar)ı kısaltmayı ve temel konulara odaklanan hızlandırılmış bir müfredatı takip etmeyi düşünün.
- ▶ Hızlandırılmış öğrenme stratejileri için planlamaya başlayın (örneğin, temel konulara odaklanan yoğunlaştırılmış müfredat), politikalar ve programlar geliştirin, bunlar için finansman sağlayın ve insan kıymetleri ve teknik kaynakların mevcut olduğundan emin olun.
- ▶ Öğrencilerin temel konuları yakalayabilmeleri için özel okul sonrası çalışma sınıfları (zorunlu veya belirli gruplar için) hazırlayın.

H. Hastalıkları koruma ve önleme kontrol merkezi (CDC, 2020b¹⁶) tarafından hazırlanan "Okul Açılımı Hazırlık ve Planlama Aracı" başlıklı rapora göre kontrol listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ **İlkeler ve prosedürler**
 - ▷ Etkinlikler, toplantılar ve seyahat vb. ilişkin ilgili ulusal politikaları ve işleyişi inceleyin. Okulun COVID-19 için planlama yaklaşımı konusunda yerel sağlık yetkililerine danışın.
 - ▷ COVID-19'a ilişkin paydaşların endişelerine yanıt vermekten sorumlu bir personel atayın.
 - ▷ Diğer personelin, ebeveynlerin ve öğrencilerin bu kişiyle nasıl iletişim kuracaklarını bildiklerinden emin olun.
 - ▷ Hasta, risk grubundaki personeli, iş kaybı veya diğer sonuçlardan korkmadan evde kalmaya teşvik eden ve mahremiyetlerini koruyan politikalar geliştirin.
 - ▷ Ağır hastalık riski yüksek personel ve öğrenciler için seçenekler (ör. uzaktan-çalışma veya sanal öğrenme fırsatları) sunun.
 - ▷ Hastalık izni esnek politikaları ve uygulamaları sunun.
 - ▷ Esnek çalışma sahaları (ör. evden çalışma) ve esnek çalışma saatleri (ör. kademeli vardiyalar) için seçenekler sunun.

¹⁶<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/downloads/community/School-Admin-K12-readiness-and-planning-tool.pdf>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

▷ Öğrencilerin ve personelin devamsızlığını izlemek için bir plan geliştirin.

▷ Personel ve öğrencilerin günlük sağlık kontrollerini (ör. ateş taraması ve/veya belirti kontrolü) mümkün olduğunca ve ilgili gizlilik yasaları ve yönetmeliklerine uygun olarak gerçekleştirmek için bir plan geliştirin.

► Tesisler ve Malzemeler

▷ Aşağıdaki malzemeleri edinin: sabun el dezenfektanı (en az %60 alkol), kâğıt havlu mendiller, temizlik ve dezenfeksiyon malzemeleri, maske, dokunmadan/ayak pedallı çöp kutuları, dokunmadan sabun/el dezenfektanı dağıtıcıları, tek kullanımlık yemek servisi malzemeleri vb.

▷ Aşağıdakiler gibi alanlar dâhil olmak üzere, ilgili personel ile iş birliği içinde rutin temizlik ve dezenfeksiyon için bir çalışma tablosu geliştirin: servisler veya diğer ulaşım araçları, sık dokunulan yüzeyler (masalar, kapı kolları, korkuluklar), ortak alanlar (tuvaletler), paylaşılan nesnelere (spor salonu ekipmanı, sanat malzemeleri, oyunlar) vb.

▷ Personelin, öğrencilerin ve ailelerin günlük kullanım için bez maske edinme imkânlarını değerlendirin.

► Eğitim ve öğretim

▷ Personeli, öğrencileri ve ailelerini COVID-19 semptomları varsa, COVID-19 teşhisi konulmuşsa, test sonuçlarını bekliyorlarsa veya semptomları olan ya da doğrulanmış veya şüphelenilen birine maruz kalmışlarsa evde kalmaları gerektiği konusunda eğitin.

▷ Personeli esnek çalışma konusunda eğitin ve hasta personeli iş kaybı veya diğer sonuçlardan korkmadan evde kalmaya teşvik eden politikalar geliştirin.

▷ Elleri en az 20 saniye sabun ve suyla yıkamanın önemini öğretin.

▷ Varsa, sosyal mesafenin ve küçük gruplarla kalmanın önemini öğretin.

▷ Maske giymenin gerektiğini ve önemini anlatın.

▷ Personeli tüm güvenlik protokolleri konusunda eğitin. Sanal olarak eğitim verin veya eğitim sırasında sosyal mesafeyi koruyun.

İ. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2020d¹⁷) "COVID-19 ve Yiyecek Sağlığı" raporuna göre okul kantinlerinde alınabilecek önlemlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

¹⁷<https://www.who.int/publications/i/item/covid-19-and-food-safety-guidance-for-food-businesses>

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

► Oturma düzenlemeleri de dâhil olmak üzere, her bir çalışan arasında en az 1 metrelik fiziksel mesafenin korunmasını sağlayın.

► Bir kantinde herhangi bir zamanda personel sayısını azaltmak için personelin kademeli çalışmasını sağlayın.

► Gerekli olmayan fiziksel teması olabildiğince kısıtlamaya yönelik politikalar geliştirin.

► Personel ve diğerleri için el hijyenini ve fiziksel mesafeyi teşvik eden posterler ile bilgilendirme yapın.

► Ekipman, tesis, temas yüzeyleri/yüksek temas noktaları (tezgâhlar/masa/servis gereçleri/açık self servis ekranlar/kapı kolları vb.) için temizlik ve dezenfeksiyon prosedürleri geliştirin ve uygulanmasını sağlayın.

Bu bölümde ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından oluşturulan raporlara bağlı olarak okulların güvenli bir şekilde açılması ve hizmet vermesi amacıyla yönelik olarak geliştirilmiş çeşitli öneriler incelenmiştir.

3.5. Salgın Sürecinde Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Okul Çalışanlarının Görevleri ve Hukuki Sorumlulukları

► Bu kılavuz sadece okul yöneticileri, öğretmen ve diğer okul personeline rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır. Yasal bağlayıcılığı yoktur. Yasal sorumluluk bağlamında aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

► Bu eğitimde yer alan her türlü veri ve bilgi, Ulusal Otorite (Millî Eğitim Bakanlığı/Sağlık Bakanlığı/Bilim Kurulları vb.) ve/veya enfeksiyon kontrol komitelerince belirlenmiş/onaylanmış kılavuz, öneri ve uygulamaların alternatifi olarak kullanılmamalıdır.

► Herhangi bir salgın hastalık döneminde bu kılavuzda yer alan şartlar dışında MEB ve diğer yetkili otoritelerce belirlenen kurallara (sosyal mesafe, kapasite, KKD kullanımı, izolasyon ve diğer hijyen ve sanitasyon) uyulması esastır.

► Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü vb. otoritelerce belirlenen güncel kurallar takip edilmeli ve uygulanmalıdır.

► Veliler, salgın konusunda ve salgından korunmaya dair gerekli hijyen önlemlerinin kazandırılması noktasında çocuklarını bilgilendirdiklerine ve aileden birinin hastalık belirtisi göstermesi durumunda okulu bilgilendireceğine dair maddelerin de yer aldığı "Okul-Veli Sözleşmesi" imzalayıp okul idaresine teslim edebilir.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Kurumlar salgınlara yönelik, tüm fiziki alanları ve ilgili tüm tarafları kapsayan risk değerlendirmesi yapmalı ve yapılan bu risk değerlendirmesi sonuçlarına göre hijyen, enfeksiyon önleme ve kontrol eylem plan(lar)ı hazırlamalı ve uygulamalıdır.		
Enfeksiyon riskini en aza indirmek için okulda, okula giderken ve okuldan ayrılırken öğrencilerin güvenliğini sağlamak okul yönetiminin görevidir.		
Okul yönetimi salgın ile ilgili gelişmeler konusunda haftalık bilgilendirmeler yapmalıdır.		
Okul yönetimi, COVID-19 semptomları olan veya herhangi bir şekilde kendisini iyi hissetmeyen öğrenciler veya personelin eve gönderilmesi veya başkalarından izole edilmesi için prosedürler geliştirmelidir.		
Devamsızlık/hastalık izni veya okulun geçici olarak kapanması durumunda, çevrim içi/e-öğrenme stratejileri kullanılabilir.		

ÖRNEK OLAY - 4

Okulların küresel salgın nedeni ile uzun süre eğitim ve öğretime ara vermesinden sonra nihayet okullarımızın öğrenciler ile buluşmasını sağlayan yüz yüze eğitim başlamıştır. Okul müdürü okulların salgın hastalıklardan en az etkilenmesi için önleyici koruma tedbirlerini Bakanlığın kılavuzu çerçevesinde yapmıştır. Ancak koronavirüsün (COVID-19) sürekli mutasyona uğraması ve etki alanının genişlemesi nedeni ile takibi ve iyileştirmesini sağlayan bir görev ve kontrol çizelgesi oluşturmuştur. Okul Müdürü Volkan Bey bu çizelgeyi hem yapılan çalışmaların periyodik takibi hem de yapılan çalışmalarını geliştirmek için kullanmıştır.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Takip edilen çalışma	Takip Aralığı	İstenilen sonuca ulaştı mı? (EVET/HAYIR/KISMEN)	İstenilen sonuca ulaşamadı ise nedenleri	Ulaşılması için neler planlandı
Salgın hastalıklarına karşı çalışanlara hizmet içi eğitim planlandı mı?				
Salgın hastalıkları eğitimi alanlardan bir okul ekibi kuruldu mu?				
Okul ekibi toplantıları yapıyor mu?				
Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü vb. otoritelerce belirlenen güncel kurallar takip edilip uygulanıyor mu?				
Salgına dönük üst yönetim kararları okula uyarlanıyor mu?				
Salgına dönük okula uyarlanan kararlar tüm paydaşlara ulaştırılıyor mu?				
Oluşturulan okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmalar yapılıyor mu?				
Okuldaki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler konusunda hangi yerel imkânlardan yararlanılıyor?				
Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtlar, başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutuluyor mu?				

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Travma/kriz durumları sonunda hazırlanan raporlar doğrultusunda gerekli önlemleri alarak oluşturulan raporlar il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderiliyor mu?				
Veliler, salgın konusunda ve salgından korunmaya dair gerekli hijyen önlemlerinin kazandırılması noktasında çocuklarını bilgilendirdiklerine ve aileden birinin hastalık belirtisi göstermesi durumunda okulu bilgilendireceğine dair maddelerin de yer aldığı "Okul-Veli Sözleşmesi" imzalayıp okul idaresine teslim etti mi?				

Bu kontrol ve takip çizelgesi sayesinde Okul Müdürü Volkan Bey okuldaki salgın hastalıklara karşı yapılan iyileştirme ve kontrol çalışmalarını daha sistematik takip etmiş ve aksayan kısımlar için zaman kaybetmeden iyileştirme çalışmaları yapmıştır.

ÖRNEK OLAY - 5

Okul Müdürü Mehmet Bey, salgın hastalıklara yönelik psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri yönergesinde belirtildiği üzere okul müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları dâhilinde mesleki çalışma döneminde öğretmenleriyle bir araya gelir. Okulda salgın sürecinde oluşabilecek krizlere karşı, öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış öğretmenleri belirleyerek, gönüllülük esasına göre okul ekibinin kurulmasını sağlar. Toplantıda başta okul ekibi olmak üzere, eğitim almamış okul bünyesindeki tüm öğretmen ve personelin konuyla ilgili rehberlik araştırma merkezi yöneticisiyle görüşerek bir eğitim planlaması yaparlar. Okul Rehber Öğretmeni Merve Hanım'ın desteğiyle okul rehberlik hizmetleri programına dâhil edilen psiko-sosyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin ekip olarak yürütülmesini organize ederler. Okullarında oluşabilecek riskli durumlara ilişkin olarak okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmaların yürütülmesine dair organizasyonu yaparlar. Okuldaki psiko-sosyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler alır ve yerel imkânlardan nasıl faydalanacaklarını planlarlar. Ardından olası bir travma/kriz durumunda okul ekibinin il/ilçe ekipleri ile eş güdüm içerisinde hareket etmesini sağlayacak organizasyonu oluşturarak; travma/kriz durumlarından sonra öğrenci, veli, öğretmen ve okul yardımcı personeline yapılacak bilgilendirme konusunda okul ekibi ile birlikte planlama yaparlar. Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtların başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlarlar.

Okul Müdürü Mehmet Bey ve ekibi, olası salgın hastalıklara yönelik psiko-sosyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri kapsamında gerekli planlama ve organizasyonları yaparak yaşanabilecek senaryolara karşı da eğitim ve öğretim süreçlerinin sağlıklı yürümesi için okullarını hazır hâle getirirler.

ÖRNEK OLAY - 6

Bir ilkokulda müdür olarak görev yapan Durmuş Bey; 27 Temmuz 2020 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü arasında imzalanan iş birliği protokolü sonucunda ortaya çıkan "Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzu"nu inceledikten sonra "Okulum Temiz Belgesi"ni almak için çalışmalara başlamıştır.

"Okulum Temiz Belgesi" için yapılması gerekenleri incelediğinde şu başlıkları görür:

- ▶ Risk Değerlendirme Raporu
- ▶ Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Eylem Planı
- ▶ Temizlik ve Dezenfeksiyon Planları/Talimatları/Eğitimleri
- ▶ Standart Enfeksiyon Kontrol Önlemleri'ne (SEKÖ) ait kayıtlar
- ▶ Bulaş Bazlı Önlemler'e (BBÖ) ait kayıtlar
- ▶ Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Kılavuzu Öz Değerlendirme Soru Listesi'nin doğrulaması
- ▶ Okul tarafından uygulamaya konulan tüm hazırlık ve uygulama faaliyetlerinin kayıt altına alınması, öz değerlendirme yapılması.

Ayrıca öz değerlendirmeyi takiben başvuru yapılması, sürecin işleyişi, izlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi olduğunu görmüştür. Okul risk değerlendirme raporunu ve eylem planını okuluna özel hazırlamış, kılavuz kapsamında müdür yardımcısını hijyen sorumlusu olarak görevlendirmiştir. Okulun tüm bölümlerine ait temizlik ve dezenfeksiyon planlarını hazırlayarak ilgili kişilere görev tebliğini yapmıştır.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖREVLERİ

Yaptığı tüm çalışmalarını belgelendirerek <http://merkezisgb.meb.gov.tr/belgelendirme/#> linki üzerinden oluşturduğu dokümanları sisteme yüklemiş ve başvurusunu yapmıştır. Başvuru yapmanın yanında diğer taraftan kılavuzda belirtilen görsel uyarı yazıları, dezenfektan temini, belirlenen risklerin giderilmesi gibi çalışmalara da devam etmiştir.

İlçe ve il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan İş Güvenliği ve Sağlığı Birimleri tarafından başvurusu incelenen Durmuş Bey'in okuluna, başvuruda belirttiği ve sisteme yüklediği belgelerle ilgili denetim görevlileri gelmiş ve kılavuzda belirtilen koşulları yerinde incelemişlerdir. Tespit edilen eksiklikleri bildiren düzeltilmesi için zaman vermişlerdir. Eksiklikleri gideren Durmuş Bey öz değerlendirme için tekrar İSG yetkileri ile bir araya gelmiştir. Kılavuzda belirtilen şartları yerine getirdiği tespit edilen Durmuş Bey'in okuluna Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "Okulum Temiz Belgesi" verilmiştir.

SALGIN HASTALIKLARA YÖNELİK YÖNETİCİLERİN GÖREVLERİ KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış personelden olmak üzere okul ekibi kuruldu.		
Başta okul ekibi olmak üzere, okul bünyesindeki tüm öğretmen ve personelin konuyla ilgili eğitim alması sağlandı.		
Oluşturulan okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmalar yapıldı.		
Okuldaki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler alındı.		
Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesi için ekiplere gerektiğinde çalışma odası tahsis edilmekte.		
Travma/kriz durumlarında okul ekibinin il/ilçe ekipleri ile eş güdüm içerisinde hareket etmesi sağlanmakta.		
Travma/kriz durumlarından sonra öğrenci, veli, öğretmen ve okul yardımcı personeline yapılacak bilgilendirme konusunda okul ekibi ile birlikte planlama yapılmakta.		
Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtların başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutulması ve muhafaza edilmesi sağlanmakta.		
Travma/kriz durumları sonunda hazırlanan raporlar doğrultusunda gerekli önlemler alınarak oluşturulan raporlar il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderilmekte.		
Travma/kriz durumlarında ihtiyaç hâlinde okulda bulunan tüm öğretmenlere görev verilmekte.		

HİJYEN ENFEKSİYEN

Eğitim Kurumlarında

HİJYEN ve
ENFEKSİYEN

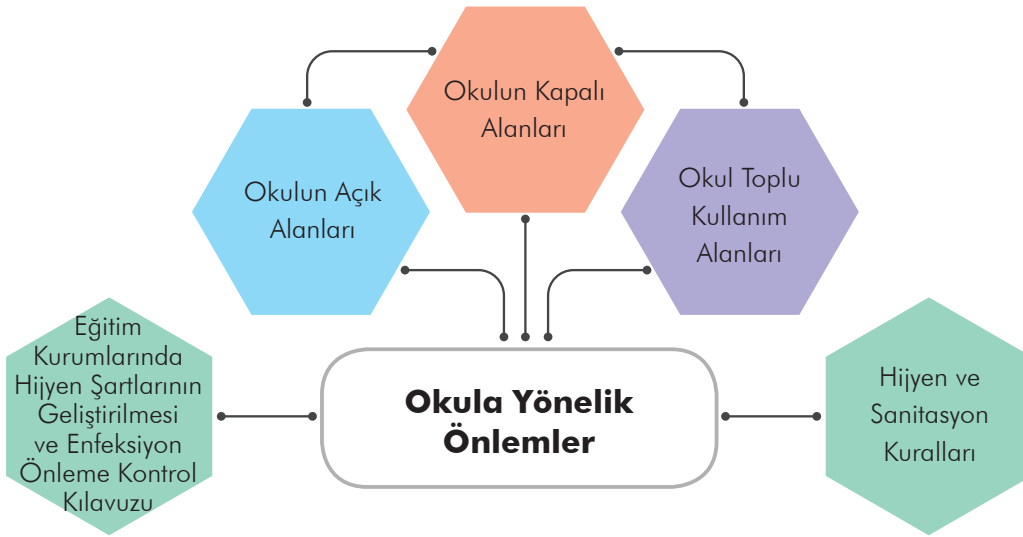
BÖLÜM

4

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Ünite Kazanımları

- ✓ Okulun açık alanlarını söyler.
- ✓ Okulun açık alanlarında alınması gereken hijyen önlemlerini açıklar.
- ✓ Okulun açık alanlarında hijyen kurallarına uyar/hijyen kurallarını uygular.
- ✓ Okulun kapalı alanlarını söyler.
- ✓ Okulun kapalı alanlarında alınması gereken hijyen önlemlerini açıklar.
- ✓ Okulun kapalı alanlarında hijyen kurallarına uyar/hijyen kurallarını uygular.
- ✓ Eğitim kurumlarında kullanılan hizmet araçlarına yönelik hijyen önlemlerini uygular.
- ✓ Eğitim kurumlarına hizmet vermek amacıyla kullanılan taşıma araçlarında alınacak hijyen önlemlerini açıklar.

4. OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Bu bölümde okullarda öğretmen, öğrenci, okul personeli vb. bireylerin sağlıklarının korunması amaçlı açık ve kapalı alanlarda alınabilecek çeşitli hijyen ve sanitasyon önlemleri açıklanmaktadır. Bu bölümde incelenen öneriler "MEB&TSE (2020) Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzu"na bağlı olarak verilmiştir.

4.1. Okula/Sınıfa Giriş ve Çıkışta Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Okulun girişinde bulunan/kullanılan malzemelerin hijyeni sağlanmalıdır.
- ▶ Güvenlik görevlileri ve/veya danışmadan görevli personel; okula giriş ve okuldan çıkışta sosyal mesafenin sağlanması için öğrencileri ve velileri yönlendirmeli; maskesi olmayan misafirlerin girişine izin vermemeli, bu kişilere maske temin etmelidir. HES kodu sorgulanmalı. Sonrasında ise temassız ateşölçer ile ateşlerini ölçmelidir.
- ▶ Okul ortamındaki ziyaretçiler kuruma girmeden önce salgın hastalıkları önlemeye yönelik alınan ve kurumca hazırlanmış olan tedbirler ve uygulanan kurallar konusunda bilgilendirilmelidir ve ziyaretçiden bu kurallara uyacağına dair taahhüt alınmalıdır.
- ▶ Misafirlere dezenfekte edilmiş ziyaretçi kartları temin edilmelidir.
- ▶ Bekleme salonu/lobi alanlarında oturma düzeni kişiler arasında sosyal mesafeyi koruyacak şekilde düzenlenmelidir.
- ▶ Veli okulu ziyaret ettiğinde veya çocuğunu okula getirip götürürken okul bahçesi/binası girişinde dezenfektan kullanılmalı, maske takmalı ve sosyal mesafe kurallarına uymalıdır.
- ▶ Okula dışarıdan gelen veli ve diğer misafirler ile genellikle açık alanda beklemelerine rağmen okul servis şoförleri de okul alanında buldukları süre boyunca maskelerini özellikle tavsiye edilen şekilde takmalıdırlar.
- ▶ Okul müdürü tarafından oluşturulmuş Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi ve görevli öğretmenler, öğrencilerin sosyal mesafeye uymalarını sağlayacak şekilde teneffüs saatlerini düzenlemelidir. Farklı sınıflar/şubeler/katlar farklı saatlerde teneffüse çıkabilirler.
- ▶ "İstiklâl Marşı" törenleri ile diğer önemli günlerde yapılacak etkinlikler sınıf ortamında yapılmalıdır.

4.2. Sınıfta/Atölyede/Laboratuvarda/Kütüphanelerde/Çok Amaçlı Salonlarda Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Sınıfta/atölyede/laboratuvarda/kütüphanelerde/çok amaçlı salonlarda oturma düzeni otoritelerce belirlenmiş güncel olan sosyal mesafe şartlarına uygun olacak şekilde düzenlenmelidir.
- ▶ Sınıfta/atölyede/laboratuvarda mümkünse öğrenciler her gün aynı yerlere oturmalı, aynı araç

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

gereçleri kullanılmalıdır. Bu oturma düzeninin bir şeması oluşturularak görülebilecek bir yere asılmalı. Herhangi bir hastalık şüphesi/teşhisi durumunda kişinin temasta olduğu kişilerin belirlenmesi için bu şemalar kullanılmalıdır.

- ▶ Ayrıca toplantı/konferans süreleri olabildiğince kısa tutulmalı, uzaması durumunda mutlaka ara verilmeli ve pencereler açılarak ortamın temiz hava ile doğal havalandırılması sağlanmalıdır.
- ▶ Sınıf/atölye/laboratuvar/kütüphanelerdeki panolara, ekranlara ve ortak alanlara, hijyen ve sanitasyon bilincini ve farkındalığını artırmaya yönelik afişler, posterler asılmalıdır.
- ▶ Ortak kullanılan ekipman ve dolaplar sık sık dezenfekte edilmelidir.
- ▶ Bilgisayar, dolaplar, araçlar, kitaplar gibi bu ortamlarda yer alan ortak temas yüzeyleri için kullanım şartları, kullanım sıklığı, kullanıcı sayısı vb. kriterlere göre hijyen ve sanitasyon programları uygulanmalıdır.
- ▶ Kullanılan makinelerin yüzey temizlikleri var ise üretici firmaların belirlediği kriterler dikkate alınarak uygulanmalıdır.
- ▶ Elle teması minimize etmek için açılabilir-kapanabilir pedallı, sensörlü vb. atık kutuları bulundurulmalıdır.
- ▶ Atölyeler ve laboratuvarlar mümkün olduğunca her kullanımdan önce düzenli olarak dezenfekte edilmelidir.
- ▶ Mümkünse kullanılacak eşyalar öğrencilerin adına olmalı ve dönem boyunca aynı öğrencinin kullanması sağlanmalıdır.
- ▶ Sınıfta kendi adına malzemesi olmayan dezavantajlı gruptan öğrencilerin olması durumunda okul idaresi ve sınıf rehber öğretmeni malzeme temin edebilir.

4.3. Giriş Bölümü, Güvenlik, Danışmada Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Okulların giriş bölümleri, genellikle iletişim kanalları üzerine çalışan personelin yer aldığı ve ziyaretçilerin kabul edildiği alanlardır ve buna bağlı olarak yoğun insan sirkülasyonu nedeniyle hijyene daha da dikkat edilmelidir.
- ▶ Bina ve resepsiyon girişinde Sağlık Bakanlığı onaylı dezenfektanlar kullanılmalıdır.
- ▶ Güvenlik personeli tarafından ortak kullanılan telsiz ve telefon gibi malzemelerin vardiya değişimlerinde teslim öncesi uygun şekilde dezenfektanının sağlanması gerekmektedir.
- ▶ Güvenlik ve danışma personelleri için gerekli olan kişisel koruyucu donanımlar sağlanmalı Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektan bulundurulmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

- ▶ Danışma personelleri siperlik, maske, eldiven ve dezenfektan kullanmalıdır.
- ▶ Giriş bankosu önünde sosyal mesafe kuralı dikkate alınarak binaya giriş işlemleri gerçekleştirilmelidir.
- ▶ Ziyaretçiler, kuruluşa girmeden önce salgın hastalıkları önlemeye yönelik alınan, “Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzunda” bahsedilen veya kurumca hazırlanmış olan tedbirler/uygulanan kurallar konusunda bilgilendirilmeli ve bu kurallara uyacağına dair ziyaretçiden taahhüt alınmalıdır.
- ▶ Kuruma her türlü kontrolsüz giriş engellenmelidir.

Görsel-4: Okul İçinde Uyarılar

4.4. Bekleme Salonu/Koridorlarda Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Bekleme salonu/lobi alanları temiz ve düzenli tutulmalı; oturma düzeni kişiler arasında sosyal mesafeyi koruyacak şekilde düzenlenmelidir.
- ▶ Tüm alan ve içindeki mobilya ve eşyalar sıklıkla temizlenmelidir.
- ▶ Kullanıcılara yakın olacak şekilde alanda Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulundurulmalıdır.

4.5. Derslikler, Etüt Salonları ve Kütüphanelerde Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Kapalı alan olan dersliklerde, etüt salonlarında ve kütüphanelerde temizlik ve dezenfeksiyon plana uygun olarak temizlenmeli ve buraların dezenfekte edilmesi sağlanmalıdır.
- ▶ Havalandırma sistemleri dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanmalı, buna bağlı olarak da havalandırma sistemi filtrelerinin periyodik kontrolü aksatılmamalı ve temiz hava debisi artırılmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

- ▶ Tüm derslikler/ofisler temizlenmeden önce kapısı kapalı durumda en az 1 saat doğal yollarla havalandırılmalı daha sonra kapı kapalı, pencere açık olacak şekilde temizlik yapılmalıdır.
- ▶ Temizlik personeli uygun maske takmalı, tek kullanımlık eldiven ve giysi giymelidir.
- ▶ Derslik/ofis içinde var ise banyo, klozet ve lavaboların uygun deterjan ve su ile temizlenmeleri yeterlidir. Ancak ofisi kullanan kişide salgın hastalık belirtisi olduğu durumda banyo, klozet, lavabolar ve tüm yüzeyler uygun deterjan ile temizlenmelidir.

Görsel-5: Sosyal Mesafenin Ayarlandığı Bir Sınıf

4.6. Kantin, Yemekhane Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Kantin ve yemekhane personeli sabun ve su kullanarak sık sık el yıkama ve öksürük adabı gibi kişisel hijyen kurallarına sıkı bir şekilde uymalı; maske, bone, eldiven gibi kişisel koruyucu donanım kullanmalı; büfe yüzeylerini sık sık temizlemeli ve dezenfekte etmelidir.
- ▶ Yemekhane personeli düzenli sağlık kontrolü yapmalı, COVID-19 açısından takibi için personelden periyodik bilgi almalıdır.
- ▶ Mutfak alanlarına görevli olmayan personel girmemelidir.
- ▶ Yemek servisinde personel, sosyal mesafe kurallarını korumaya ve temastan kaçınmaya özen göstermelidir.

- ▶ Yemekhane girişlerinde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulundurulmalı; giriş ve uygun noktalara yerleştirilen bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler ve posterler bulundurulmalıdır.
- ▶ Kişilere yemek öncesi ve sonrası sabun ve su ile el hijyeni sağlamaları hatırlatılmalıdır.
- ▶ Yemek salonlarındaki oturma düzeni mümkün ise sosyal mesafe kurallarına uygun olarak tasarlanmalıdır.
- ▶ Yemekhane girişlerinde herkese ateşölçer ile ölçümler yapılmalıdır.
- ▶ Yemekhane oturma düzeni ulusal otoritece (Sağlık Bakanlığı) belirlenen fiziki mesafe kurallarına uygun olarak planlanmalı ve sandalyeler de masanın boyutuna göre sosyal mesafe kurallarına uygun olarak yerleştirilmelidir.
- ▶ Her masada el antiseptiği veya kolonya bulundurulmalıdır.
- ▶ Menaj takımları, şeker, kürdan ve benzeri unsurların tek kullanımlık paketlerde, çatal, kaşık ve bıçakların servisi ise kâğıt cepli paketlerde veya tek kullanımlık ürünler olarak sunulması sağlanmalıdır.
- ▶ Yemek servisi sürecinde sosyal mesafe çizgileri belirtilip kişilerin maskeleri takılı olarak yemeklerini almaları sağlanmalıdır.
- ▶ Açık büfe uygulaması yapılmamalıdır.
- ▶ Para ile teması engelleyecek uygulamalar düzenlenmelidir.
- ▶ Yemek hizmetinin dışarıdan temin edildiği durumlarda TS EN ISO 22000 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi veya TS 13811 Hijyen ve Sanitasyon Yönetim Sistemi belgeli kuruluşlarla anlaşma sağlanmalıdır.
- ▶ Bütün gıdalar kapalı dolaplarda veya üzeri kapalı şekilde saklanmalı hiçbir gıda maddesi zeminle temas ettirilmemelidir.
- ▶ Çapraz bulaşmayı önlemek için işlem görmemiş gıda maddeleri ile hazırlanmış gıdalar mutfakta birbirlerinden ayrı yerlerde muhafaza edilmelidir.
- ▶ Mutfak ve ilişkili alanların, mutfakta kullanılan her türlü donanım ve ekipmanın, tezgâh ve saklama alanlarının temizlik ve hijyeni düzenli olarak sağlanmalı; elle sık temas eden yüzeyler 1/100'lük çamaşır suyu ile düzenli olarak silinmelidir.
- ▶ Bulaşık yıkama donanımının düzgün çalışması, özellikle çalışma sıcaklıklarının yanı sıra temizlik ve dezenfekte edici kimyasalların kullanım dozunun uygunluğu kontrol edilmelidir.
- ▶ Alanlarda havalandırma sistemi temiz hava sirkülasyonu için yeterli ve uygun olmalıdır.
- ▶ Riskli dönemlerde su sebilleri, kahve ve çay benzeri içecek makineleri ve otomatlar kullanımdan kaldırılabilir. Bu ekipmanların temizliği ve dezenfeksiyonu sık aralıklarla yapılmalı; mümkünse su sebilleri ve otomatların sensörlü olması sağlanmalıdır.

4.7. Atölyeler/Laboratuvarların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Çalışma tezgâhları, deney masaları, laboratuvar malzemeleri ve el aletleri gibi çalışma alanlarında yer alan ortak temas yüzeyleri için hijyen ve sanitasyon programları oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.
- ▶ Atölye ve laboratuvarlarda panolara, ekranlara ve ortak alanlara, bilinç ve farkındalığı artırmaya yönelik bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler, posterler asılmalıdır.
- ▶ Teneffüslerdeki yoğunluğu önlemek amacıyla zaman çizelgesi asılmalıdır.
- ▶ Atölye ve laboratuvarların çalışma alanı içerisinde yer alan lavabo ve evyeler kişisel temizlik amaçlı kullanılmamalıdır.
- ▶ Kullanıcıların ortak kullandıkları ekipman ve çalışma alanlarının mümkün olduğunca her kullanımdan önce düzenli olarak dezenfekte edilmesi sağlanmalıdır.
- ▶ Atölyelerde ve laboratuvarlarda havalandırma sistemine özen gösterilmeli, filtrelerinin periyodik kontrolü yapılmalı ve temiz hava debisi artırılmalıdır.

4.8. Öğretmenler Odasında Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Öğretmenler odasının yerleşimi sosyal mesafeye dikkat edilerek düzenlenmelidir.
- ▶ Misafir ve ziyaretçi kabul edilmemelidir.
- ▶ Odada Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektan bulundurulmalıdır.
- ▶ Elle teması minimize edecek şekilde pedallı veya sensörlü atık kumbaraları bulundurulmalı ve genel hijyen kurallarına uyulmalıdır.
- ▶ Odanın eklentilerinde çay ocağı veya mutfak bulunması durumunda, tek kullanımlık bardak veya kişiye özel bardaklar kullanılmalıdır.
- ▶ Beslenme faaliyetleri gerçekleştirilmemelidir.
- ▶ Öğretmenler kişisel eşyalarını özel dolaplarına koymalı, açıkta eşya bırakmamalıdır.
- ▶ Bilgisayar klavyesi, mouse, telefon, dolap, kalem, silgi gibi malzeme ve ekipmanın ortak kullanılmasının önüne geçilmelidir.
- ▶ Ortak kullanılan malzemelerin dezenfeksiyonu temizlik/dezenfeksiyon plan/programlarına uygun olarak yapılmalıdır.
- ▶ Havalandırma sistemleri dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanmalı havalandırma tesisatının filtre temizliği ile bakım ve kontrolleri düzenli olarak yapılmalıdır.

Görsel-6: Bir Öğretmenler Odası

4.9. Ofislerde (İdari Odalar, Rehberlik Servisi vb.) Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ İdari kadronun yer aldığı veya rehberlik servisinin sağlandığı ofis gibi alanlarda yerleşim sosyal mesafeye dikkat edilerek düzenlenmelidir.
- ▶ Odada Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar, elle teması minimize edecek şekilde tasarlanmış açılabilir-kapanabilir pedallı veya sensörlü atık kumbaraları bulundurulmalı ve genel hijyen kurallarına uyulmalıdır.
- ▶ Havalandırma sistemleri dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanmalı; havalandırma tesisatının filtre temizliği ile bakım ve kontrolleri düzenli olarak yapılmalıdır.

4.10. Toplantı/Konferans Salonları/Çok Amaçlı Salonlarda Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Ortak alan olan masa üzerinde varsa eğer kitap ve dergi gibi malzemeler kaldırılmalı, toplantı öncesi ve toplantı sonrası masa, mikrofon ve varsa diğer tüm teknik donanımlar dezenfekte edilmelidir.
- ▶ Salonların girişinde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulunmalı, kişilerin toplantı salonuna girerken ve çıkarken el antiseptiği kullanmaları zorunlu tutulmalıdır.
- ▶ Toplantı sırasında ikramlar belirlenmiş hijyen kurallarına uygun olarak yapılabilir.
- ▶ Toplantı süreleri mümkün olduğunca kısa tutulmalı, toplantının uzaması durumunda ara verilmeli ve pencereler açılarak ortamın doğal havalandırılması sağlanmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

► Mümkün oldukça belge ve evraklar bilgisayar sistemleri üzerinden işlem görmeli, e-imza kullanılmalıdır. Islak imza gereken durumlarda evrak sabit kalmalı ve sırayla sosyal mesafe gözetilerek evrak imzalanmalıdır. Kişiler evrakları imzalarken şahsi kalemlerini kullanmalı ve bu kalemler ortaklaşa kullanılmamalıdır.

► Toplantıdan sonra tüm katılımcıların adları ve iletişim bilgileri saklanmalıdır.

4.11. Tuvalet ve Lavaboların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

► İdeal olarak tuvalet/lavabo girişlerinde hem iç hem dış kısma el hijyeni sağlamak için antiseptik cihazlar yerleştirilmelidir ve bu dispenserler el temasını minimize etmek için sensörlü veya pedallı olmalıdır.

► Kapılar ve kapı kolları dâhil tüm yüzeyler uygun deterjan/dezenfektan ile sık aralıklarla temizlenmeli; banyo, klozet ve lavabolar ve kapı yüzeyleri dâhil tuvalet ve lavabolardaki tüm yüzeyler su ve uygun deterjanla sık temizlenmeli; bunlarla beraber banyo, klozet ve tuvaletler her gün en az bir kez 1/10 oranında sulandırılmış sodyum hipoklorit ile dezenfekte edilmelidir.

► Okul genelindeki lavabo ve gider bağlantıları deve boyunlarının S sifon şekilde olması sağlanmalıdır.

► Öğrencilere ve personele her seferinde en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla ellerin yıkanmasını hatırlatmak için afiş/poster/uyarı levhaları yerleştirilmelidir.

► Personel ve öğrencilerin kâğıt havluları ve benzeri atıkları atmalarını kolaylaştırmak için çıkışa yakın noktalara mümkünse pedallı çöp kutuları yerleştirilmelidir.

► Varsa el kurutucu cihazlarının kullanılmasının önüne geçilmelidir.

► Tuvaletlerin havalandırma sisteminin temiz hava sirkülasyonu için yeterli ve uygun olması sağlanmalıdır.

Görsel-6: Hijyen Kurallarına Göre Bir Tuvalet

4.12. İbadethane/Mescit Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

- Temizlik ve dezenfeksiyon belirlenmiş plan dâhilinde mümkün olan en sık periyotlarda yapılmalı; buna bağlı olarak halı kaplı zemin, kilim ve perde gibi yumuşak yüzeyler sabun ve su kullanarak veya bu yüzeylerde kullanıma uygun temizleyicilerle ve en sıcak uygun su ayarı ile temizlenmeli; kurutulmalı veya onaylı bir ev dezenfektanı ile dezenfekte edilmelidir.
- İbadet sırasında kullanılacak seccade ve tespih gibi tüm unsurların kişiye özel olması sağlanmalı, mümkünse misafirler için tek kullanımlık seccadeler bulundurulmalıdır.
- Temiz hava sirkülasyonunun düzenli olarak sağlandığından emin olunmalıdır.

4.13. Öğrenci/Personel Giyinme Odaları Ve Duşların Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

- Öğrenci ve personel giyinme odaları girişlerine Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar konmalıdır.
- Giyinme odaları, aynı anda kullanacak kişi sayısını azaltacak şekilde organize edilmeli; odalarda kişi başına minimum 4 m² alan sağlanacak ve sosyal mesafe kuralına uygun kullanılacak şekilde kullanım planlanmalıdır.
- Temizlik ve dezenfeksiyon sıklığı gözden geçirilmeli, her kullanım sonrası temizlik ve dezenfeksiyon yapılmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

- ▶ El temasını önlemek için lavabolarda temassız dispenserler olmalıdır.
- ▶ Kirli veya temiz kıyafetlerden ve ayakkabılardan çapraz bulaşmayı önleyebilmek için gerekli tedbirler alınmalı ayrıca ortamların havalandırma koşulları yeterli olmalıdır.

4.14. Okul Bahçesi ve Açık Oyun Alanlarında Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Açık alan olarak okul bahçelerinde zeminin düzgün ve su birikintilerine izin vermeyecek nitelikte olmasına özen gösterilmeli, oturma ünitelerinde sosyal mesafe kurallarına uyulması sağlanmalıdır.
- ▶ Açık alandaki bu oturma üniteleri, oyuncaklar, spor aletleri ve diğer ekipmanların temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri planlı şekilde uygulanmalıdır.
- ▶ Teneffüs veya diğer açık alan etkinlik zamanlarında tayin edilmiş nöbetçi öğretmen veya güvenlik görevlisi gibi bir sorumlunun salgın hastalık dönemlerine özgü sosyal mesafenin korunması gibi uyarılarda bulunması sağlanmalıdır.
- ▶ Genel hijyen ve sanitasyon uygulamalarına ve salgın hastalık dönemlerindeki tedbirlere yönelik görünür yerlere bilgilendirici ve hatırlatıcı afiş/poster/uyarı levhaları konulmalıdır.

Görsel-7: Açık alan

4.15. Spor Salonları ve Kapalı Oyun Alanlarının Temizliğinde Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Spor salonlarının girişinde ve içeride Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulundurulmalı yine girişlerde ve ayrıca çıkışlarda el temasını en aza indirgeyecek şekilde tasarlanmış pedallı veya kapaklı atık kumbaraları konulmalı ve bu kumbaralar düzenli olarak boşaltılmalıdır.
- ▶ Spor salonunda su ve sabuna erişim kolay olmalı bu alanda tek kullanımlık kâğıt havluların bulunması sağlanmalıdır.
- ▶ Bununla beraber öğrencilerin kullandığı egzersiz araçlarının yanlarına Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılmış dezenfektan özelliği olan mendiller konulmalıdır.
- ▶ Spor salonuna giderken kişisel havlu ve mat benzeri malzemeler kişisel olarak temin edilip götürülmeli, havluların kurum tarafından sağlandığı durumlarda bu havluların poşetli olmasına veya görevli personel tarafından verilmesine dikkat edilmeli, mat türü malzemenin ise her kullanıcıdan sonra dezenfeksiyonunun sağlandığından emin olunmalıdır.
- ▶ Kapalı alanlarda görev alan personelin salgın hastalık bulaşma yolları ve bu hastalıklardan korunma önlemleri konusunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- ▶ Spor salonlarının girişine salgın hastalık önlemlerine dair el yıkama ve spor salonlarının içerisindeyken uyulması gereken kurallar gibi ilgili bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler asılmalıdır.
- ▶ Spor salonlarında her kullanımdan sonra düzenli olarak temizlik yapılmalı, sık kullanılan alan ve malzemelerin daha sık temizlendiğinden emin olunmalıdır.
- ▶ Merkezî havalandırma sistemleri bulunan spor salonlarının havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- ▶ Kapalı oyun alanları için her durumda, bu alanlara özel temizlik ve dezenfeksiyon programları oluşturulmalı ve uygulanmalı, bu alanların sık aralıklarla temizlenmesi ve havalandırılması sağlanmalıdır. Temizlenmesi zor olan oyuncakların oyun alanlarında tutulmaması gerekmektedir.

4.16. Misafirhane/Yurtlar/Pansiyonlarda Dikkat Edilecek Hususlar

- ▶ Yatakhane imkânı sağlayan okullar için her odada kalacak kişi sayısı oda yüzölçümüne göre sınırlandırılmalı; yatak araları sosyal mesafe kuralına uygun şekilde düzenlenmelidir.
- ▶ Mümkünse yan yana olan yataklar birbirlerine göre bir baş, bir ayak ucu olacak şekilde konumlandırılmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

- ▶ Girişlerde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar ve kâğıt havlu bulundurulmalı, odalarda ve kişisel dolaplarda yiyecek veya içecek bulundurulmamalıdır.
- ▶ Odalarda temiz hava sirkülasyonu için yeterli havalandırma/iklimlendirme koşulları bulunmalı, klima bakımları ve temizlikleri düzenli olarak yapılmalıdır.
- ▶ Gerekli hâller hariç oda ve/veya yatak değişikliğine müsaade edilmemelidir.
- ▶ Odaların, kişisel dolapların, kullanılan tekstil malzemelerinin ve genel alanların temizlik ve dezenfeksiyon programı planlandığı gibi uygulanmalı; yapılan işlemler kayıt altına alınmalıdır.
- ▶ Yönetimin izni olmadan dışarıdan ziyaretçi kabul edilmemelidir.
- ▶ Bakım veya onarım gibi işlemler için giriş yapan dış kaynaklı hizmet sağlayıcıların da salgın hastalıklar ve genel hijyen kuralları kapsamında uygulanan önlemlere uymaları ve gerekli kişisel koruyucu önlemleri almaları sağlanmalıdır.
- ▶ Odalar kullanımına açılmadan önce kat görevlilerince dezenfekte edilip odalar ve koridorlar düzenli olarak her gün en az bir saat havalandırılmalıdır. Lavabo, banyo ve çöp kovaları kontrol edilerek temizlikleri sağlanmalıdır.
- ▶ Öğrenci ve personelin kullandığı nevresim, çarşaf, havlu gibi tekstil ürünleri katlanarak bohçalanmalı, bu işlem sırasında toz ve partikül oluşumuna izin veren çırpma veya silkeleme hareketlerine fırsat vermeyecek şekilde toplanmalıdır.
- ▶ Çarşaf ve havlu gibi tekstil ürünleri 60-90 derecede deterjan ile çamaşır makinesinde yıkanmalı, ütülenmeli ve bir hafta bekletildikten sonra kullanılmalıdır.
- ▶ Forma/önlüklerin ve atölye çalışma giysilerinin çalışma alanında değiştirilmesi ve okulda bırakılması ve alan dışında giyilmemesi en iyi uygulamadır ancak diğer önlemler alındığı takdirde zorunlu değildir.
- ▶ Pansiyonlu okullarda okul formalarını ve giysileri yıkamak için okulun çamaşırhanesi kullanılmalıdır. Okulun çamaşırhanesi olmadığı durumda ise formalar/önlükler tek kullanımlık çift torbaya konulması şartı ile plastik torbalarda eve götürülebilir.
- ▶ Tüm çamaşır torbalarına/çantalarına ilgili alan (ofis/oda) ve tarih gibi bilgiler içeren etiket konulmalıdır.
- ▶ Bu plastik torbalar daha sonra evsel atık olarak atılmalıdır.

- ▶ Formalar (çalışma giysileri):
 - ▷ Yıkama işlemi sürecinde eldiven kullanılması önerilir.
 - ▷ Formalar/önlükler, yıkanması planlanan çamaşırlardan ayrı yıkanmalıdır.
 - ▷ Çamaşır makinesi, kapasitesinin yarısından fazlası dolmayacak bir yükte çalıştırılmalıdır.
 - ▷ Formalar/önlükler, materyaline bağlı olarak tolere edebileceği maksimum sıcaklıkta yıkanmalı, kurutulmalı ve mutlaka ütülenmelidir.
 - ▷ Virüs veya mikrop bulaşmış çamaşırlar en az 60°C sıcaklıkta ve 1,5 saat yıkanmalıdır.
 - ▷ Yıkama işleminden sonra eldivenlerin çıkarılması ve ellerin hemen sabun ve su ile yıkanması sağlanmalıdır.

4.17. Teknik Hizmetlerde (Eğitim Kuruluşları Hizmet Araçları) Dikkat Edilecek Hususlar

▶ Enerji, ısıtma, havalandırma, iklimlendirme ekipmanları, bulaşık, çamaşır makineleri, buzdolapları ve asansörler gibi okuldaki tüm tesisat, donanım, makine ve ekipmanların bakımı ve temizliği planlanmalı ve bu plana uygun olacak şekilde periyodik olarak yaptırılmalı; bu işlemler kayıt altına alınmalıdır. Teknik hizmetlerin, dışarıdan temin edildiği durumlarda kuruluşun tüm hijyen ve sanitasyon kurallarına uyum göstermesi güvence altına alınmalıdır.

▶ Elektronik aygıtlar, telefon, uzaktan kumanda donanımı gibi sodyum hipoklorit kullanımı uygun olmayan cihazların temizliğinde uygun çözelti kullanılabilir.

▶ Tabletler, etkileşimli tahta gibi dokunmatik ekranlar, klavyeler ve uzaktan kumandalar için ise öncelikle temizlik ve dezenfeksiyon için üreticinin talimatları izlenmeli; alternatif olmadığı durumlarda uygun spreyler veya mendiller kullanılmalıdır.

4.18. Diğer Kullanım Alanlarında Dikkat Edilecek Hususlar

▶ Gıda depoları için okullarda hammadde ve/veya gıdanın depolanması ve muhafazası ile ilgili yürürlükteki yasal şartlara uygun düzenlemeler sağlanmalı salgın gibi riskli dönemlerde diğer otoriteler tarafından belirlenen ilave kurallar MEB talimatı ile uygulanmalıdır.

▶ Revir ve sağlık odalarında temizlik ve dezenfeksiyona önemiyet gösterilmeli reviri kullanabilecek kişi sayısı belirlenmeli ve revire gelen kişinin kişisel koruyucu donanım kullanımına yönelik önlemler alınmalı, ayrıca revire başvuran kişilere ait vaka takip kayıtlarının tutulması sağlanmalıdır.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

► Asansör kapasitesinin kullanıcı sayısı azaltılmalı ve asansör girişinde belirlenen sayı belirtilmeli, ayrıca asansör zemininde her kişinin durması gereken yerler belirtilmelidir. Asansör girişlerinde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulundurulmalı, asansör içinde öksürük/hapşırık adabına uyulması ve hatta konuşulmamasını sağlamak için bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler/sesli anonslar sağlanmalıdır.

► Su kalitesi ve yüzme havuzu dezenfeksiyon sisteminin güçlendirilmesi gibi önlemler bulaşıcı hastalıkları önlemek için büyük önem taşımakta olduğundan yerleşkinde yüzme havuzu bulunduran okullar, mikrobiyolojik kalite için rutin testleri mevzuata uygun olarak yapmalıdır. Buna göre koşullar “Yüzme Havuzlarının Tabi Olacağı Sağlık Esasları Hakkında Yönetmelik”te belirtilen şartları sağlamalıdır. Bu yönetmeliğe göre havuz suyu klor seviyesi ve pH belirtilen seviyelere uygun olmalı, periyodik ölçümleri yapılmalı ve kayıt altına alınmalıdır. Kapalı havuz alanının havası taze hava ile kalitelendirilmeli ve nem oranı kontrol edilmelidir. Öğrencilerin havuza girmeden önce ve havuzdan çıktıktan sonra uymaları gereken kuralları içeren bilgilendirici ve hatırlatıcı panolar görünür şekilde konumlandırılmalı, bulaşıcı hastalık semptomları gösteren öğrencilerin havuzu kullanmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

► Su kalitesi dezenfeksiyon sisteminin güçlendirilmesi bulaşıcı hastalık bulaşını önlemek için büyük önem taşıdığından yeni su depolarının temininde satın alma kriterlerinin TS EN 1508, TSE K 304 standartlarına uygunluğu dikkate alınmalıdır. Mevcut su depolarının kullanımında salgın hastalıklara yönelik riskleri önlemek ve hijyen ve sanitasyon sürekliliğini sağlamak için güncel yasal şartlara uyulmalıdır.

► Ayrı ayrı belirtilmemiş arşiv, sığınak, malzeme depoları gibi okuldaki diğer tüm alanlarda kurumun genel hijyen ve sanitasyon uygulamaları ve salgın dönemlerinde aldığı sosyal mesafe uygulamaları, dezenfeksiyon planlamaları, havalandırma kuralları, görsel/yazılı afiş katkıları ve kişisel koruyucu donanım kullanımı zorunluluğu gibi tüm tedbirler geçerlidir.

4.19. Öğrenci/Personel Servisleri/Taşımalı Eğitim Hizmetlerinde Alınacak Önlemler

► Servis şoförleri ve rehber hizmetleri personeli, kişisel hijyen kurallarına uygun şekilde hareket etmeli; buna bağlı olarak da öğrenciler ve personel servise binerken ve servisten inerken sosyal mesafe kuralına uygun davranmalıdır.

► Ateş, öksürük, burun akıntısı veya nefes darlığı gibi salgın hastalık belirtileri gösterenlerin maske takması sağlanmalı, belirti gösteren kişi öğrenci ise öğrencinin velisi derhâl bilgilendirilerek sağlık merkezine yönlendirilmelidir.

► Taşıma aracında koltuklara numara verilmeli, evden alınma sırasına göre her öğrencinin ve personelin hangi koltuğu kullanacağı sabit hâle getirilmelidir.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

► Koltuk numarasına göre oturma listesi oluşturulmalı, görünür şekilde asılan bu listeye göre her öğrenci ve personel kuruma gidiş ve kurumdan dönüşte her gün kendine ayrılmış sabit koltukta seyahat etmelidir.

► Servis içinde konuşmamalı ve bağırılmamalı, serviste bir mecburiyet olmadıkça su dâhil içecek ve yiyecek tüketilmemelidir.

► Servis araçlarının klimanın iç hava sirkülasyon düğmesi kapalı olmalı, klima hava filtre bakımı düzenli olarak yapılmalıdır. Servislerde pencereler uygun olan her fırsatta açılarak servisin iç havasının temizlenmesi sağlanmalıdır. Servisin genel iç temizliği gün sonunda su ve deterjan ile yapılmalı; bununla beraber her servis turu tamamlandıktan sonra kapı kolları, kolçaklar, tutacaklar, cam açma düğmeleri, emniyet kemeri tokaları gibi sık temas edilmiş olan yüzeyler önce su ve deterjanlı bezle silinmeli, daha sonra da 1/100 oranında sulandırılmış Sodyum Hipoklorit (CAS No:7681-52-9) veya Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanla dezenfekte edilmelidir. Temizlik, mutlaka yolcu olmadığı durumlarda yapılmalı ve temizlik sonrası en az bir dakika beklenip taşıma aracı havalandırılmalıdır.

Okul yöneticileri konuya ilişkin olarak kurumlarının kendi öz değerlendirmelerini yapmak üzere "Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Kılavuzu Öz Değerlendirme Soru Listesi" ne MEB&TSE (2020) "Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzu"ndan ulaşılabilir ¹⁸.

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Okul yöneticisi alınan tedbirler ve kendilerinin uyacakları kurallar konusunda öğrencileri bilgilendirmelidir.		
Nöbetçi öğretmen; okula girişte salgın hastalık belirtisi gösteren öğrenciyi okula almamalı evine geri göndermelidir.		
Öğrenciler sınıfa geçince fiziksel mesafeye uyararak istedikleri yere oturabilirler.		
Öğrenciler teneffüste arkadaşlarıyla temas gerektiren oyunlar oynayabilirler.		
Okul yöneticileri, alınacak tedbirler, kişisel temizlik, okuldaki sosyal ve ortak alanların kullanımı, okula devam vb. konulardaki değişiklikler konusunda velileri sık sık bilgilendirmelidir.		
Okula dışarıdan gelen veli ve diğer misafirlerin maske takma zorunluluğu varken okul servis şoförleri her zaman okulda olduklarından kendilerinin maske takmalarına gerek yoktur.		
Maskesi olmayan misafirlerin okula girişine izin verilmemelidir.		

¹⁸http://merkezisgb.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2020_07/28133804_ETM_KURUMLARI_KILAVUZ_BASKI_4.pdf

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Okula hiç ziyaretçi alınmamalıdır.		
Toplantı/konferans süreleri olabildiğince kısa tutulmalıdır.		
Okul gelen ziyaretçilerin salgın hastalıkları önlemeye yönelik kurumca hazırlanmış olan tedbirler ve uygulanan kurallar konusunda bilgilendirilmelerine gerek yoktur.		
Okulda farklı sınıfların/şubelerin/katların farklı saatlerde teneffüse çıkabileceği düzenlemeler yapılabilir.		
Sınıfta ve diğer bölümlerde belli bir oturma düzeni belirlenmeli ve bu oturma düzeninin bir şeması oluşturulmalıdır.		
Hijyen ve sanitasyon bilincini ve farkındalığını artırmaya yönelik afişlerin, posterlerin okulun sadece bir bölümüne asılması yeterlidir. Ayrı ayrı sınıflara, atölyelere, kütüphaneye, koridorlara, bina girişlerine asılmasına gerek yoktur.		
Okulların giriş bölümlerinde mutlaka Sağlık Bakanlığı onaylı dezenfektanlar bulunmalıdır.		
Güvenlik ve danışma personelinin maske takması yeterlidir; siperlik, eldiven kullanmalarına gerek yoktur.		
Tüm derslikler ve diğer bölümler temizlenmeden önce kapısı kapalı durumda en az 1 saat doğal yollarla havalandırılmalı; daha sonra kapı kapalı, pencere açık olacak şekilde temizlik yapılmalıdır.		
Yemek verilen kurumlarda açık büfe uygulaması yapılmamalıdır.		
Öğretmenler odasına misafir geldiğinde odanın köşesine alınmalıdır.		
İdari odalarda ve rehberlik servisinde mümkün değilse yerleşim sosyal mesafeye dikkat edilerek düzenlenmeyebilir.		
Teneffüs veya diğer açık alan etkinlik zamanlarında tayin edilmiş nöbetçi öğretmen veya güvenlik görevlisi gibi bir sorumlunun salgın hastalık dönemlerine özgü sosyal mesafenin korunması gibi uyarılarda bulunması sağlanmalıdır.		

ÖRNEK OLAY - 7**Kaygı Yok Okulum Güvenli**

Dünya genelinde etkili olan koronavirüs (COVID-19) küresel salgını nedeniyle toplum üzerinde büyük bir psikolojik yıkım meydana getirmesi, dünya toplumlarında bireylerin en çok bir arada olduğu ve yüz yüze ilişkilerin gerçekleştiği okul ortamlarında korku ve kaygının en üst derecede hissedilmesine sebep olmuştur. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı, Bilim Kurulunun da tavsiyesi üzerine okulların açılması ile ilgili bir planlama yayımlamıştır. Bunun üzerine 15 Şubat tarihi itibarıyla kademeli olarak öğrencilerle yüz yüze eğitim yapılacağı açıklanmıştır. Bu açıklamalar çerçevesinde okulunu salgının etkisinden arındırmak için çalışmalar yürüten okul yönetimi Hijyen Kılavuzu'nda belirtilen hususları okulunda uygulamış ve öğretmenlerle mesleki eğitim çalışmaları sürecinde okulun açılışına yönelik planlamaları yapmıştır. Mesleki çalışma takviminin ilk günü öğretmenler ile "Öğretmenler Kurul Toplantısı"nı gerçekleştirmiştir. Kurulun en önemli gündem maddesi ise Dünya genelinde etkili olan Salgın olmuştur. Okul Müdürü Hüseyin Bey Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı "Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzu"nu ekrana yansıtarak gerekli bilgilendirmeyi yapmıştır. Bunun ardından okulda yapılan çalışmaları ve önlemleri aktarmıştır. Bunu dinleyen öğretmenler yapılan çalışmalardan dolayı memnuniyetlerini dile getirerek okul yönetimine teşekkür etmişlerdir. Toplantıda söz alan Fen Bilimleri Öğretmeni Yasemin Hanım, okul yönetiminin yaptığı çalışmaların çok değerli olduğunu ancak öğrenciler ile yüz yüze eğitime geçileceği zaman bunun uygulamada karşılığının nasıl olacağını merak ettiğini, uygulama noktalarında daha geniş bir çalışma yürütülmesi gerektiğini, bunun için bir çalışma grubu kurulursa seve seve yer alacağını belirtmiştir. Bu öneri bütün öğretmen ve okul yönetimi tarafından uygun görülmüş ve gönüllülerden bir çalışma ekibi oluşturulmuştur. Bu çalışma ekibi zaman kaybetmeden çevrim içi ortamda bir araya gelmişlerdir. Hijyen Geliştirme ve Enfeksiyonu Önleme Ekibi okulda:

şimdiye kadar yapılan;

1. Okul girişinde oluşturduğu ateşölçer ve maske kontrol noktaları,
2. Bina girişinde konumlandırılan el dezenfektan stantları,
3. Her sınıfta ve koridorlarda var olan dezenfektan kutularını,
4. Belirli yerlerdeki 14 temel kural afişlerini,
5. Lavabolara asılan el yıkama bilgilendirme tabelalarını,
6. Maske kullanımı ile ilgili levhaları,
7. Okul bahçesinde ve okulun zeminine yapılan mesafe koruma hatırlatıcı çizimleri,

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

8. Atık maske ve eldiven kumbaraları/istasyonları,

9. Pedallı kapaklı çöp kovaları... gibi donanımların kıymetli olduğunu ancak okulun açık ve kapalı alanlarında yapılacak çalışmalar ve alınacak önlemlerle ilgili daha kapsamlı planlar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Kılavuz ve Bilim Kurulunun talimatları tekrar incelenerek aşağıda belirtilen hususların da iyileştirilmesi kararlaştırılmıştır:

✓ Okulun giriş ve danışma bölümünde güvenlik ve danışma personelleri için gerekli olan kişisel koruyucu donanımların sağlanması, Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektan bulundurulması,

✓ Giriş bankosu önünde sosyal mesafe kuralı dikkate alınarak binaya giriş işlemlerinin gerçekleştirilmesi,

✓ Kapalı alanlarda havalandırma sistemlerinin dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanması, buna bağlı olarak da havalandırma sistemi filtrelerinin periyodik kontrolünün aksatılmaması ve temiz hava debisi artırılması,

✓ Tüm dersliklerin/ofislerin temizlenmeden önce kapısı kapalı durumda en az 1 saat doğal yollarla havalandırılması; daha sonra kapı kapalı, pencere açık olacak şekilde temizlik yapılması,

✓ Yemekhane oturma düzeni masalar arasından her yönden 1,5 metre olacak şekilde planlanması ve sandalyeler de masanın boyutuna göre sosyal mesafe kurallarına uygun olarak yerleştirilmesi ve her masada el dezenfektanı bulundurulması,

✓ Açık büfe uygulaması yapılmaması ayrıca para ile teması engelleyecek uygulamalar geliştirilmesi,

✓ Okulda var olan sebiller ve üfleli el kurutma makinelerinin kaldırılması veya sensörlü olanın tercih edilmesi,

✓ Okulda var olan ve çalışanlara hizmet veren çay ve kahve makinelerinin ortak kullanımdan çıkarılarak tek kişi tarafından kullanılmasını sağlayıp ya tek kullanımlık karton bardaklar ya da kişiye ait özel bardaklar kullanılması,

✓ Öğretmenler odasına ziyaretçi kabul edilmemesi, öğretmenler odasında beslenmeye dönük faaliyetlerin yasaklanması,

✓ Öğretmenlerin kişisel eşyalarını masada bırakmaması bunun yerine kendi özel dolaplarında bulundurmalarının sağlanması,

- ✓ Okulun ibadethanesinde ortak kullanılan tespih ve seccadelerin kaldırılması bunun yerine tek kullanımlık seccade konulması tespihlerin de kişiye özel olmasının sağlanması,
- ✓ Okulun spor ve oyun alanlarında ortak kullanılan (top, havlu, minder, mat, çember, duba... gibi) malzemelerin kaldırılıp kişiye özel olmasının sağlanması, kişiye özel olamayacak egzersiz kondisyon aletleri gibi araç gereçlerin yanına Sağlık Bakanlığı onaylı dezenfektan, özellikli mendiller konulması,
- ✓ Okuldaki asansör kullanımında taşıma kapasitesinin azaltılması.

Hijyen Geliştirme ve Enfeksiyonu Önleme Ekibi bu alınan kararları okul yönetimi ile beraber hemen uygulamaya koymuş, yapılan çalışmalar ve alınan kararları fotoğraflar ve videolarla destekleyip okulun web sayfasında paylaşmıştır.

ÖRNEK OLAY - 8

Günlerdir öğretmenlerle ve diğer çalışanlarla uzaktan ve yüz yüze toplantılar, görüşmeler yaparak okulunda eğitim ve öğretimin bu zor süreçte sorunsuz bir biçimde başlaması için çok gayret göstermişti Okul Müdürü Selim Bey. Hatta nerede nasıl davranılacağına, neler yapılacağına yönelik bir talimatname hazırlamış her çalışana vermişti ve her bir konunun bazen birkaç defa demosu bile yapılmıştı. Bu nedenle içi rahattı ama tedirginliği de yüzünden okunuyordu. Böyle sıkıntılı bir biçimde yatağına yattığında, yine yarın okulların salgın sürecinden sonra ilk defa açılacağı aklına geldi, acaba bu ilk gün nasıl olacaktı, yaptıkları yoğun hazırlıklar olumlu sonuç verecek miydi? Yeniden öğrencilere kavuşacağı için hem mutluydu hem de acaba bir aksaklık olur mu diye biraz düşünceliydi.

Selim Bey erkenden okula gelmiş, incelemelerde bulunmuştu. Bahçenin uygun bir noktasından etrafı izlemeye koyuldu. Güvenlik görevlisi maskesini ve siperliğini takmış, eldivenlerini giymiş; girişte dokunulabilecek kapı vb. yerleri yeniden dezenfekte ediyordu. Giriş kulübesine asılan bilgilendirici afişleri kontrol etti, kapı girişinin her iki tarafına da fotoselli dezenfektanları yerleştirdi. Bina girişinde de bir yardımcı personel aynı şekilde kişisel önlemlerini almış bir biçimde benzer önlemleri alıyordu. Selim Bey bu arada nöbetçi öğretmenlerin de erkenden gelerek bütün bölümlerde kontrollerde bulduklarını, görevlilerle konuştuklarını, gerekirse açıklamalarda bulduklarını görünce çok mutlu oldu. Demek ki yaptıkları hazırlık çalışmaları işe yaramıştı ve herkes görevinin bilincindeydi.

Bu arada, yavaş yavaş öğrenciler okula gelmeye başlamıştı. Dış kapı girişinde 2 kişi çocukları, hoş geldiniz, diyerek güler yüzle karşılıyor, ateşlerini ölçüyor, ellerini dezenfekte etmesini sağlıyordu.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Öğretmenlerin önerisi ile okul bahçesinde öğrencilerin yan yana gelmelerini önlemek, fiziksel mesafeye uymalarını kolaylaştırmak amacıyla aralarında 1,5 metre mesafe bulunan noktalar belirlenmiş ve yağlı boya ile insan resmi çizilerek belirli hâle getirilmişti. Girişte öğrencilere bu noktalarda bulunmaları gerektiği konusunda açıklama da yapılmıştı. Okulda çok güzel bir müzikle karşılanan öğrenciler bu noktaları müzikle birlikte oyun hâline getirmeye başlamış ve müzik eşliğinde bir noktadan diğerine zıplayarak, sekerek hareket etmeye başlamıştı. Bir süre sonra okul bahçesinde müzik eşliğinde zıplayan, seken öğrencilerin görüntüsü çok eğlenceli bir hâl almış ve etkileyici bir görüntü oluşmuştu. Dışarıdan bahçedeki çocuklarını izleyen öğrenci velileri de bu durumdan hoşnut olmuş, alkışla tempo tutmaya başlamıştı. Bu görüntü ve ortam hem okul yönetimi ve öğretmenlerin hem öğrencilerin hem de velilerin üzerindeki tedirginliğin azalmasını sağlamıştı.

Kendilerine daha önce okulda alınan önlemler ve kendilerinin yapacakları konusunda öneriler bulunan broşürler gönderilen öğrenci velileri, okuldaki bu olumlu durumu da görünce okuldan huzurlu bir biçimde ayrıldılar.

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Okulun girişinde bulunan/kullanılan malzemelerin hijyeni sağlanmış mı?		
Okul ortamındaki ziyaretçiler kuruma girmeden önce salgın hastalıkları önlemeye yönelik alınan ve kurumca hazırlanmış olan tedbirler ve uygulanan kurallar konusunda bilgilendirilip, ziyaretçiden bu kurallara uyacağına dair taahhüt alınmış mı?		
Misafirlere dezenfekte edilmiş ziyaretçi kartları temin edilmiş mi?		
Veli okulu ziyaret ettiğinde veya çocuğunu okula getirip götürürken okul bahçesi/binası girişinde dezenfektan kullanması sağlanıp maske takması için ve sosyal mesafe kurallarına uyması için uyarılar yapılmış mı?		
"İstiklâl Marşı" törenleri ile diğer önemli günlerde yapılacak etkinliklerin sınıf ortamında yapılması için tedbirler alınmış mı?		
Sınıfta/atölyede/laboratuvarda/kütüphanelerde/çok amaçlı salonlarda oturma düzeni otoritelerce belirlenmiş güncel olan sosyal mesafe şartlarına uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?		
Elle teması minimize etmek için açılabilir-kapanabilir pedallı, sensörlü, vb. atık kumbaraları var mı?		
Sınıfta kendi adına malzemesi olmayan dezavantajlı gruptan öğrencilerin olması durumunda okul idaresi ve sınıf rehber öğretmeni malzeme temin etmiş mi?		

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Ortak kullanılan ekipman ve dolaplar sık sık dezenfekte ediliyor mu?		
Okulda kullanılan makinelerin yüzey temizlikleri var ise üretici firmaların belirlediği kriterler dikkate alınarak uygulanıyor mu?		
Güvenlik personeli tarafından ortak kullanılan telsiz ve telefon gibi malzemelerin vardiya değişimlerinde teslim öncesi uygun şekilde dezenfeksiyonu sağlanıyor mu?		
Güvenlik ve danışma personelleri için gerekli olan kişisel koruyucu donanımlar sağlanmış mı? Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektan bulunduruluyor mu?		
Danışma personelleri siperlik, maske, eldiven ve dezenfektan kullanıyor mu?		
Binaya giriş işlemleri sosyal mesafe kuralı dikkate alınarak gerçekleştiriliyor mu?		
Kapalı alan olan dersliklerde, etüt salonlarında ve kütüphanede temizlik ve dezenfeksiyon plana uygun şekilde yapılıyor mu?		
Havalandırma sistemleri dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanmış mı?		
Havalandırma sisteminin filtreleri periyodik olarak kontrol ediliyor mu?		
Kantin ve yemekhane personeli sabun ve su kullanarak sık sık el yıkama ve öksürük adabı gibi kişisel hijyen kurallarına sıkı bir şekilde uyuyor mu?		
Maske, bone, eldiven gibi kişisel koruyucu donanım kullanılıyor mu?		
Yemekhane personelinin düzenli sağlık kontrolü yapılıyor mu?		
Yemek servisinde personel, sosyal mesafe kurallarını korumaya ve temastan kaçınmaya özen gösteriyor mu?		
Yemekhane girişlerinde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulunduruluyor mu?		
Yemek salonlarındaki oturma düzeni sosyal mesafe kurallarına uygun olarak tasarlanmış mı?		
Yemekhanede masalar arasında her yönden 1,5 metre olacak şekilde planlama yapılmış mı?		
Yemek servisi sürecinde sosyal mesafe çizgileri belirtilip kişilerin maskeleri takılı olarak yemeklerini almaları sağlanıyor mu?		
Açık büfe uygulaması yapılıyor mu?		
Mutfakta elle sık temas eden yüzeyler 1/100'lük çamaşır suyu ile düzenli olarak siliniyor mu?		

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Atölyeler/laboratuvarlardaki çalışma tezgâhları, deney masaları, laboratuvar malzemeleri ve el aletleri gibi çalışma alanlarında yer alan ortak temas yüzeyleri için hijyen ve sanitasyon programları oluşturulmuş ve uygulanıyor mu?		
Atölye ve laboratuvarlarda panolara, ekranlara ve ortak alanlara, bilinç ve farkındalığı artırmaya yönelik bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler, posterler asılmış mı?		
Teneffüslerdeki yoğunluğu önlemek amacıyla zaman çizelgesi asılmış mı?		
Atölyelerde ve laboratuvarlarda havalandırma sistemine özen gösterilmekte, filtrelerinin periyodik kontrolü yapılmakta ve temiz hava debisi artırılmakta mı?		
Öğretmenler odasının yerleşimi sosyal mesafeye dikkat edilerek düzenlenmiş mi?		
Öğretmenler odasında Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektan bulunduruluyor mu?		
Odanın eklentilerinde çay ocağı veya mutfak bulunması durumunda, tek kullanımlık bardak veya kişiye özel bardaklar kullanılıyor mu?		
Öğretmenler odasında beslenme faaliyetleri gerçekleştiriliyor mu?		
Bilgisayar klavyesi, mouse, telefon, dolap, kalem, silgi gibi malzeme ve ekipmanın ortak kullanılmasının önüne geçilmiş mi?		
Havalandırma sistemleri dışarıdan taze hava alacak şekilde ayarlanmış, havalandırma tesisatının filtre temizliği ile bakım ve kontrolleri düzenli olarak yapılıyor mu?		
İdari kadronun yer aldığı veya rehberlik servisinin sağlandığı ofis gibi alanlarda yerleşim sosyal mesafeye dikkat edilerek düzenlenmiş mi?		
Odalarda Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar bulunmakta, genel hijyen kurallarına uyulmakta mı?		
Tuvalet/lavabo girişlerinde hem iç hem dış kısma el hijyeni sağlamak için sensörlü veya pedallı antiseptik cihazlar yerleştirilmiş mi?		
Kapılar ve kapı kolları dâhil tüm yüzeyler uygun deterjan/ dezenfektan ile sık aralıklarla temizleniyor mu?		
Öğrencilere ve personele her seferinde en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla ellerin yıkanmasını hatırlatmak için afiş/poster/uyarı levhaları yerleştirilmiş mi?		
Personel ve öğrencilerin kâğıt havluları ve benzeri atıkları atmalarını kolaylaştırmak için çıkışa yakın noktalara pedallı çöp kutuları yerleştirilmiş mi?		
El kurutucu cihazları kullanılıyor mu?		

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

İbadethane/mescidin temizlik ve dezenfeksiyonu belirlenmiş plan dâhilinde sık periyotlarda yapılıyor mu?		
İbadet sırasında kullanılacak seccade ve tespih gibi tüm unsurların kişiye özel olması sağlanmış mı?		
Öğrenci ve personel giyinme odaları girişlerine Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar konmuş mu?		
Giyinme odaları, aynı anda kullanacak kişi sayısını azaltacak şekilde organize edilip odalarda kişi başına minimum 4 m ² alan sağlanacak ve sosyal mesafe kuralına uygun kullanılacak şekilde düzenlenmiş mi?		
Okul bahçelerinde oturma ünitelerinde sosyal mesafe kurallarına uyulması sağlanıyor mu?		
Açık alandaki bu oturma üniteleri, oyuncaklar, spor aletleri ve diğer ekipmanların temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri planlı şekilde yapılıyor mu?		
Teneffüs veya diğer açık alan etkinlik zamanlarında tayin edilmiş nöbetçi öğretmen veya güvenlik görevlisi gibi bir sorumlunun salgın hastalık dönemlerine özgü sosyal mesafenin korunması gibi uyarılarda bulunması sağlanıyor mu?		
Spor salonunun girişinde ve içeride Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar konmuş mu?		
Spor salonunda su ve sabuna kolaylıkla erişilebiliyor mu? Bu alanda tek kullanımlık kâğıt havlular var mı?		
Öğrencilerin kullandığı egzersiz araçlarının yanlarına Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılmış dezenfektan özelliği olan mendiller konmuş mu?		
Spor salonunun girişine salgın hastalık önlemlerine dair el yıkama ve spor salonlarının içerisindeyken uyulması gereken kurallar gibi ilgili bilgilendirici ve hatırlatıcı afişler asılmış mı?		
Spor salonunda her kullanımdan sonra düzenli olarak temizlik yapılıyor mu?		
Yatakhane imkânı sağlayan okullar için her odada kalacak kişi sayısı oda yüzölçümüne göre sınırlandırılmış, yatak araları sosyal mesafe kuralına uygun şekilde düzenlenmiş mi?		
Yan yana olan yataklar birbirlerine göre bir baş, bir ayak ucu olacak şekilde konumlandırılmış mı?		

OKULA YÖNELİK ÖNLEMLER

Girişlerde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar ve kâğıt havlu var mı?		
Odalarda ve kişisel dolaplarda yiyecek veya içecek bulunduruluyor mu?		
Odalarda temiz hava sirkülasyonu için yeterli havalandırma/iklimlendirme koşulları oluşturulmuş mu? Klima bakımları ve temizlikleri düzenli olarak yapılıyor mu?		
Odalar kullanımına açılmadan önce kat görevlilerince dezenfekte edilip odalar ve koridorlar düzenli olarak her gün en az bir saat havalandırılmakta; lavabo, banyo ve çöp kovaları kontrol edilerek temizlikleri sağlanmakta mı?		
Revir ve sağlık odalarında temizlik ve dezenfeksiyona önem gösteriliyor mu?		
Asansör kapasitesinin kullanıcı sayısı azaltılmış ve asansör girişinde bu sayı belirtilmiş mi?		
Servis şoförleri ve rehber hizmetleri personeli, kişisel hijyen kurallarına uygun şekilde hareket ediyor mu?		
Öğrenciler ve personel servise binerken ve servisten inerken sosyal mesafe kuralına uygun davranıyorlar mı?		
Ateş, öksürük, burun akıntısı veya nefes darlığı gibi salgın hastalık belirtileri gösteren öğrencinin velisi derhâl bilgilendirilerek sağlık merkezine yönlendiriliyor mu?		
Taşıma aracında koltuklara numara verilerek, evden alınma sırasına göre her öğrencinin ve personelin hangi koltuğu kullanacağı sabit hâle getirilmiş mi?		
Koltuk numarasına göre oturma listesi oluşturulmuş, görünür şekilde asılmış mı?		
Servis araçlarının klimasının iç hava sirkülasyon düğmesi kapalı ve klima hava filtre bakımı düzenli olarak yapılıyor mu?		
Servisin genel iç temizliği gün sonunda su ve deterjan ile yapılıyor mu?		
Her servis turu tamamlandıktan sonra kapı kolları, kolçaklar, tutacaklar, cam açma düğmeleri, emniyet kemeri tokaları gibi sık temas edilmiş olan yüzeyler önce su ve deterjanlı bezle silinmekte, daha sonra da 1/100 oranında sulandırılmış Sodyum Hipoklorit (CAS No:7681-52-9) veya Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanla dezenfekte edilmekte mi?		

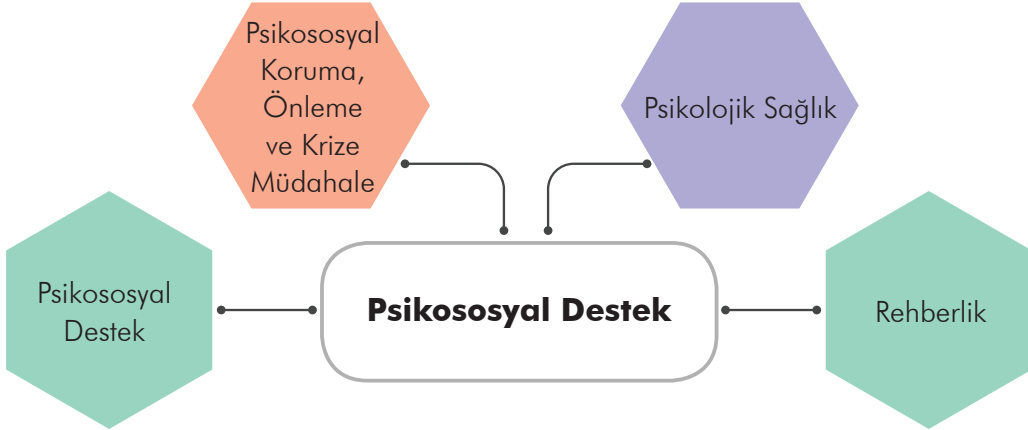

HİJYEN ENFEKSİYON

BÖLÜM 5

PSİKOSOSYAL DESTEK Ünite Kazanımları

- ✓ Eğitim kurumlarında psikososyal desteğin yasal dayanağını açıklar.
- ✓ Eğitim kurumlarında psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibi kurulması gerektiğini açıklar.
- ✓ Eğitim kurumlarında psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibinin üyeleri görev/ sorumluluklarını açıklar.
- ✓ Eğitim kurumlarında psikososyal destek konusunda yardım alacağı kurumları söyler.

5. PSİKOSOSYAL DESTEK

Salgın gibi kriz durumları bireylerin yoğun stres, korku, endişe gibi olumsuz duygular yaşamalarına neden olabilen psikososyal iyi olma durumlarını tehdit eden olaylardır. Ayrıca bu gibi dönemlerde hastalık belirtisi gösteren, hastalanan bireylerin iyileşme durumlarında bile etiketlenme, yalnız bırakılma gibi durumlar yaşayabildikleri bilinmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlerin fiziksel ve psikososyal sağlıkları ve iyi olmaları temel bir hak; etkili öğrenme ve öğretme için bir ön şarttır. Bu bağlamda okul yöneticileri kurumlarında öğrenci ve öğretmenlerin akıl ve ruh sağlığını değerlendirmek, güçlendirmek, yeni normale uyumlarını kolaylaştırmak için sağlık programları, dersler, aktiviteler düzenleyebilir ve danışmanlık hizmeti sağlayabilir.

Okul yöneticilerinin okulun paydaşlarını konuya ilişkin doğru bilgilendirerek onların psikososyal iyi olma durumlarını geliştirme ve korumaları önemlidir. Bu bölümde psikososyal destek sağlamaya ilişkin olarak okul yöneticisi, öğretmen gibi bireylerin görev ve sorumlulukları belirli yönergeler bağlamında incelenmektedir.

5.1. Salgın Hastalıklara Yönelik Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi Doğrultusunda İlgililerin Görev ve Sorumlulukları

Nisan 2019 tarihli ve 2739 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi gereğince Okul/İlçe/ İl Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi kurulmalıdır. Bu yönergede belirtildiği şekliyle okul müdürlüklerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

► Okul Yöneticileri

- ▷ Öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış personelden olmak üzere okul ekibinin kurulmasını sağlar.
- ▷ Başta okul ekibi olmak üzere, okul bünyesindeki tüm öğretmen ve personelin konuyla ilgili eğitim almasını sağlar.
- ▷ Okul rehberlik hizmetleri programına dâhil edilen psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesini sağlar.
- ▷ Oluşturulan okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmaların yürütülmesini sağlar.
- ▷ Okuldaki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler alır ve yerel imkânlardan faydalanır.

PSİKOSOSYAL DESTEK

▷ Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesi için ekiplere gerektiğinde çalışma odası tahsis eder.

▷ Travma/kriz durumlarında okul ekibinin il/ilçe ekipleri ile eş güdüm içerisinde hareket etmesini sağlar.

▷ Travma/kriz durumlarından sonra öğrenci, veli, öğretmen ve okul yardımcı personeline yapılacak bilgilendirme konusunda okul ekibi ile birlikte planlama yapar.

▷ Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtların başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar.

▷ Travma/kriz durumları sonunda hazırlanan raporlar doğrultusunda gerekli önlemleri alarak oluşturulan raporları il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

▷ Travma/kriz durumlarında ihtiyaç hâlinde okulda bulunan tüm öğretmenlere görev verir.

▶ Sınıf Rehber Öğretmeninin Desteği

▷ Sınıf rehber öğretmeni olduğu sınıfa salgın süreci ile ilgili psikososyal destek sağlar. Gerekli durumlarda rehberlik araştırma merkezleri ile iletişime geçerek öğretmenlere ve öğrencilere destek olmalarını konusunda paydaşlarla iş birliği yapar.

▷ Sınıfta salgın hastalığın semptomlarını gösteren öğrenci olması durumunda muhtemel bulaşın önüne geçmek için öğrencinin rencide edilmeden sınıf ortamından uzaklaştırılmasını sağlar ve önce okul idaresi ile bilgi paylaşımı yaparak öğrencinin velisi ile iletişime geçer. Panik havasının önüne geçerek aileyi bilgilendirir ve öğrenciyi ilgili birime yönlendirir.

▶ Okulun Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmeninin Desteği

▷ Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan akademik takvim doğrultusunda oluşturulan psikososyal destek hizmetleri ve bu hizmetlere uygun eğitim çalışmalarına katılım sağlar.

▷ Öğrenci ve velilerin bu programda belirtilen takvim doğrultusunda eğitim çalışmalarına katılım sağlamaları noktasında bilgilendirme yapar.

▷ Rehber öğretmenler her sınıfa girerek salgın hastalıkla ilgili öğrencileri kısaca bilgilendirmeli ve uyulması gereken kuralları hatırlatmalıdır.

▷ Öğrencilerin birbirlerinin maskelerini çekme, çıkarma vb. şakalaşmaları yapmamaları hatırlatılmalıdır.

▷ Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgileri takip ederek düzenli olarak velileri bilgilendirir.

► Salgın hastalık dönemlerinde psikolojik direnci korumak için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her eğitim kademesi için özel hazırlanmış materyallerin veliler tarafından takip edilmesini sağlar.

► Psikososyal destek eğitim uygulamaları sırasında yapılan paylaşımlarla ilgili gizlilik ilkelerini dikkate alır.

► Okulda tespit edilmiş zorlu yaşam olayından ileri düzeyde etkilenmiş öğrenciler için gerekli durumlarda rehberlik araştırma merkezleri ile iletişime geçerek öğretmenlere ve öğrencilere destek olur.

► Rehberlik Araştırma Merkezlerinin Desteği

► Gerekli görülen durumlarda okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin talepleri doğrultusunda destek sağlar.

► Salgının ardında bıraktığı yıkım nedeniyle olası kayıpların ardından yas, anksiyete, tükenmişlik sendromu gibi durumlarda tanı koymaya ve iyileştirme sürecine gidilmesine profesyonel olarak yardımcı olur.

Sonuç olarak okul güvenliği bağlamında okul yöneticisi okul paydaşlarına kendilerini fiziksel, psikolojik olarak özgür ve güvende hissedecekleri bir ortam sağlamaya çalışmaktadır. Diğer paydaşları korumanın yanında hastalığa maruz kalmış bireylerin etiketlenmemesi, gerekli psikososyal destek almalarının üzerinde önemle durmalıdır. Psikososyal destek bağlamında bulaşıcı hastalığı olan bireyler ve diğerleri ile doğru ve etkili iletişim kurmak çok önemlidir ve bu hassas konuya ilişkin bazı öneriler aşağıdaki gibidir:

► Bulaşıcı Hastalığı Olan Öğrenci ile İletişim

► Okul atmosferi, paydaşlara güvenli bölge sunmakla görevlidir. Bu bağlamda salgın sürecinde yaşanabilecek her türlü fiziksel veya psikolojik yıpranmada hem öğrenciye hem personele destek sağlanmalıdır.

► Buna göre bulaşıcı hastalık semptomu gösteren veya veli tarafından bilgilendirildiği üzere ailede veya yakınardan birinde hastalık semptomu gösteren/teşhis konmuş biri varsa öğrenci rencide edilmeden olası bulaşın önüne geçmek için alandan uzaklaştırılmalıdır.

► Okuldan uzaklaşan çocukların okula tekrar ve daha kolay alışmalarını sağlamak için öğretmenlere destek hizmetleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak paydaşlar arasında iletişimin sağlıklı kurulması, öğrenci, öğretmen, veli gibi okulun birincil paydaşlarının salgın sürecinde maruz kaldıkları endişe, korku gibi olumsuz duygu durumlarını yönetebilmeleri için önemlidir. Bu bağlamda psikososyal destek için aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi tavsiye edilmektedir.

5.2. Salgın döneminde çocukların psikolojik sağlığını korumak

Sağlın hastalık dönemlerinde çocukların psikolojik sağlığının korunmasına yönelik “Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü” tarafından hazırlanmış “Salgın Hastalık Dönemlerinde Psikolojik Sağlığımızı Korumak: Aileler İçin Çocuklara Yardım Rehberi¹⁹” ve “Salgın Hastalık Dönemlerinde Psikolojik Sağlığımızı Korumak: Yetişkinler için Bilgilendirme Rehberi²⁰” gibi rehber kitaplar okul yöneticileri, öğretmen, veli gibi yetişkinlerin çocuklara nasıl davranmaları konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Bu rehber kitaplarda yer alan bazı öneriler aşağıdaki gibidir:

► **Bilgilendirmek;** okul yöneticileri öğretmen, öğrenci, veli vb. bireyleri koronavirüs (COVID-19), korunma yöntemleri gibi konular hakkında doğru kaynaklardan bilgi almaya yönlendirmelidir. MEB ve okul yönetiminin belirlediği güncel talimatlar doğrultusunda öğrenci ve velilere salgın ile ilgili düzenli olarak bilgilendirme yapar. Doğru ve güvenilir kaynaklardan bilgi edinerek salgın hastalıklar konusunda öğrenciyi bilinçlendiriniz. Bakanlığımız ve yetkili kurumlarca yapılan açıklamalar ve kurallara uymaları konusunda öğrencileri uyarınız.

► **Dinlemek;** okul yöneticileri öğretmen ve velileri çocukların yaşadıkları endişe ve stres kaynakları gibi konular hakkında konuşmak ve onları dinlemek yönünde teşvik etmelidir. Bu sayede onların yaşadıkları stres seviyesi azaltılabilir ve yanlış bilgilerini düzeltme fırsatı yakalanabilir.

► **İzin vermek;** okul yöneticileri öğretmen ve velilerin çocukların merak ettikleri şeyleri kendilerine sormalarına izin vermeleri yönünde rehberlik etmelidir. Öğretmen ve veliler çocukların sorularına kısa, gerçeğe uygun, somut, anlaşılabilir şekilde cevap vermeli, cevabını bilmiyorsanız geçiştirmek yerine öğrenip onları bilgilendireceğinizi söylemelidir. Öğretmen ve velilerin çocukların istedikleri zaman merak ettikleri konular hakkında kendilerine soru sorabilecekleri yönünde güven vermeleri önemlidir.

► **Normalleştirmek;** okul yöneticileri öğretmen ve velileri çocukların yaşadıkları stres, kaygı, korku gibi duyguların normal olduğu konusunda bilgilendirmelidir. Öğretmen ve velilere yaşanan bu sürecin geçici olduğunu, bir süre sonra normale döneceğini sakın bir ses tonuyla, aşırı kaygılı ya da üzgün görünmeden anlatmaları önemlidir.

► **Güven vermek;** okul yöneticileri öğretmen ve velilerin çocukların konuya ilişkin şüphe ve endişelerini gidermeleri (onların korunması konusunda yetkililer tarafından gerekli önlemlerin alındığı, her şeyin kontrol altında olduğuna yönelik algılarını güçlendirmek), güven vermeleri konusunda rehberlik etmelidir.

¹⁹https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161548_brosur_cocuk_son.pdf

²⁰https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161617_brosur_yetiskin_son.pdf

PSİKOSOSYAL DESTEK

► **Rahatlatmak;** okul yöneticileri öğretmen ve velilerin çocukların değerli oldukları ve korunduklarını hissetmeleri için daha fazla yakınlık, ilgi, şefkat göstermeleri, rahatlamalarının sağlanması konusunda rehberlik etmelidir.

► **Model olmak;** okul yöneticileri öğretmen ve velilerin çocuklara öz-bakım, düzenli beslenme, uyku düzeni, günlük rutin işler gibi konularda örnek olmaları yönünde rehberlik etmelidir. Yetişkinlerin çocuklar önünde konuştukları, davranışları vb. konularda örnek olmaları gerekliliğini hatırlatmalıdır.

► **Uzmana başvurmak;** okul yöneticileri öğretmen ve velilerin çocuklarda gözlemlenebilecek aşırı panik olma, ağlama nöbetleri, sürekli uyku sorunları gibi tepkiler karşısında uzmana başvurulması konusunda rehberlik etmelidir. Psikososyal destek eğitim uygulamaları sırasında yapılan paylaşımlarla ilgili gizlilik ilkelerini dikkate almalıdır.

► **Yaşanan duyguların normal ve geçici olduğunu bilmek;** okul yöneticisi kriz dönemlerinde stres, endişe, kaygı, panik, depresyon vb. duygusal tepkilerin yoğun bir şekilde yaşanabileceğini, duyguları bastırmak yerine bireylerin sahip oldukları güçlü yanlara odaklanarak bunların geçici olduğu, üstesinden gelinebilecek güce sahip olduğu bilinciyle davranılması gerektiği yönünde rehberlik etmelidir.

► **Duygu ve düşüncelerini sevdikleri ile paylaşmak;** okul yöneticisi sevilen, değer verilen, güvenilen, destek olunan kişilerle düzenli iletişim kurmanın, duygu ve düşünceleri paylaşmanın, keyifli sohbetler yapmanın olumlu psikolojik etkisi nedeniyle bu yönde rehberlik etmelidir.

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış personelden oluşturulur.		
Sınıf rehber öğretmenin sınıfına salgın süreci ile ilgili psikososyal destek sağlamasına gerek yoktur, bu rehber öğretmenin görevidir.		
Sınıfta salgın hastalığın semptomlarını gösteren öğrenci olduğunda aileyi bilgilendirmeye gerek yoktur.		
Sınıf rehber öğretmeni sınıfta salgın hastalığın semptomlarını gösteren öğrenci olması durumunda muhtemel bulaşın önüne geçmek için öğrenciyi rencide etmeden sınıf ortamından uzaklaştırır.		
Rehber öğretmen salgın hastalıkla ilgili olarak öğrencileri bilgilendirmeli, uyulması gereken kuralları hatırlatmalıdır.		
Rehber öğretmen, salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği konularında çeşitli iletişim araçlarını kullanarak düzenli bir biçimde velileri bilgilendirmelidir.		

ÖRNEK OLAY - 9

Selin o gün sabah okula geldiğinden beri biraz durgun görünüyordu, ara ara öksürmeye de başlamıştı. Ayşe Öğretmen aldığı eğitim ve bilgilendirme toplantılarından öğrendiklerini de hatırlayarak Selin'i takip ediyordu. Öksürüğünün kesilmediğini, çocukta bir tedirginlik olduğunu görünce yanına yaklaştı ve neyin var diye sordu. Selin "Bilemiyorum öğretmenim, başım ağrıyor, gördüğünüz gibi öksürüyorum da", deyince hemen, hadi bir elimizi yüzümüzü yıkayalım, diyerek Selin ile maskeleri takılı bir biçimde sınıftan dışarı çıkarlar. Sınıftaki öğrencilere de kendisi gelene kadar yapacakları çalışmayı kısaca bildirir ve öğrencilerden pencereleri açmalarını ister.

Ayşe Öğretmen, Selin ile bu durumlar için ayrılan odaya giderken aynı zamanda rehber öğretmenle okul müdürünü bilgilendirir. Rehber öğretmen gelene kadar fiziksel mesafeyi de koruyarak onu konuşarak rahatlatmaya çalışır. Bu arada Selin "Öğretmenim merak etmeyin, ben korkmuyorum. Hem siz okulların açılmasından itibaren bize bilgilendirmelerde buldunuz hem de rehber öğretmenimiz hastalığa yakalanmamak için evde ve okulda yapacaklarımız konusunda ve olası bir bulaş sonrasında neler yapmamız gerektiği konusunda bizi bilgilendirdiniz, psikolojik olarak rahatlattınız." der. Rehber öğretmen de gelerek Selin ile konuşur. Bu arada okul müdürü de hem odada yapılanları gözlemler hem de Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibini toplar.

Selin'in ailesine bilgi verilir. Aile de kendilerine daha önceden böyle durumlarda okulda ne yapılacağı, kendilerinin ne yapmaları gerektiği konularında bilgilendirme broşürü gönderildiği, uzaktan toplantı yapıldığı için paniğe kapılmadan okula gelir. Bu arada sağlık ekipleri de gelmiştir ve Selin bir sağlık kuruluşuna götürülür.

Ayşe Öğretmen hemen sınıfına giderek öğrencilerine bu durumları daha önce konuştuklarını, böyle durumlar olabileceğini, Selin'in durumunun iyi olduğunu ve hastaneye götürüldüğünü belirtir. Rehber öğretmen de sınıfa gelerek öğrencilerle konuşur. Diğer aileler de bilgilendirilir. Durumla ilgili olarak il/ilçe millî eğitim müdürlüğü bilgilendirilir.

Selin'in COVID-19 testi pozitif çıkmıştır ama durumu çok kötü olmadığından evde tedavi altına alınır ve kısa sürede iyileşir. Kendisi okula tekrar başlayabilmesine izin verilene kadar sınıf arkadaşları ve diğer sınıf öğrencileri, öğretmenler rehber öğretmen ve okul yönetimi tarafından bilgilendirilir. Selin okula tekrar geldiği ilk gün okul müdürü tarafından kapıda çiçeklerle karşılanır. Okul hoparlöründen "Selin arkadaşımız iyileşmiştir ve tekrar okulumuza gelmiştir, kendisine hoş geldin, diyoruz" şeklinde anons yapılır ve sevdiği bir müzik parçası hediye edilir.

ÖRNEK OLAY - 10

Rana ortaokul 6. Sınıfta okumakta. Salgın sürecinde sürekli anonsların yapılması ve televizyonlarda sürekli salgının tüm dünyaya yayıldığı anlatılması ile beraber 18 yaş altı çocukların sokağa çıkma yasağından dolayı dışarı çıkamamaları, aşı ile ilgili çalışmaların nihayete erememesi gibi durumlar Rana'yı etkilemişti. Rana, mart ayından beri okuluna gidememenin hüznü içerisindeydi fakat artık her gün haberleri ve vaka sayılarını takip ettiği için okula gitmenin tehlike arz ettiğini düşünüp korkmaktaydı. Okulların açılmasıyla beraber arkadaşları okula başlamasına rağmen Rana bu korkuyu ve tedirginliği üzerinden atamadığı için okula gidemiyordu. Ailesi Rana ile bu konuda ne kadar konuşup çaba sarf ettiyse de Rana her gün haberleri takip ediyor ve asla okula gidemeyeceğini söyleyerek ağlıyordu. Çünkü korkuyordu Rana. Ailesi çaresiz kalmış bir hâldeydi.

Bir gün Rana'nın sınıf rehber öğretmeni Eşref Bey, Rana'nın ailesini arar. Rana'nın annesiyle konuşur ve öğrencinin hasta olup olmadığını sorarak okula gelmeme nedenini öğrenmek ister. Rana'yı merak ettiklerini, öğrencilerin okula devam ettiğini ve okulda her türlü önlemlerin alındığını söyler. Rana'nın annesi durumu Eşref Bey'e anlatır. Eşref bey bu konuda okulun rehber öğretmeniyle beraber Rana'ya yardımcı olacaklarını söyler. İyi dileklerle telefonu kapatır. Eşref Bey, Rehber Öğretmen Sevil Hanım'a Rana'nın durumunu anlatır. Sevil Hanım durum ile ilgili notlarını alır ve Rana'nın psikososyal desteğe ihtiyacı olduğunu söyler. Aileyi öncelikle okula davet eder. Aileye okulun aldığı tedbirleri gösterir ve anlatır. Rana'ya bu hassa durumda nasıl yaklaşımları gerektiğini anlatır ve durumun normal olduğunu büyüklerin bile etkilendiği bu durumda Rana'nın etkilenmesi kaçınılmaz bir durum olduğunu söyler. Rana ile ilgili evde neler yapılması gerektiğine dair listesini aileye sunar. Rana ile telefonla görüşeceğini söyleyerek aileyi uğurlar. Eşref Bey ve Sevil Hanım, Rana ile telefonla görüşerek kendisine durumu izah ederler ve onu sakinleştirip tedirginliğini ve korkusunu üstünden atmasına yardımcı olurlar. Aile ve öğretmenlerin Rana ile olan hassas ve anlayışlı iletişimi sayesinde Rana korkusunu yenerek okuluna devam eder.

PSİKOSOSYAL DESTEK

PSİKO-SOSYAL DESTEK KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Sınıf Rehber Öğretmeninin Desteği		
Sınıf rehber öğretmeni olarak sınıfta salgın süreci ile ilgili psikososyal destek sağlamak için gerekli tedbirler alınmış mı?		
Sınıfta salgın hastalığın semptomlarını gösteren öğrenci olması durumunda muhtemel bulaşın önüne geçmek için öğrencinin rencide edilmeden sınıf ortamından uzaklaştırılması sağlanıyor mu?		
Sınıf rehber öğretmenleri semptom gösteren öğrencileri rencide etmeden sınıf ortamından uzaklaştırdıktan sonra okul idaresine bu konuda bilgi veriyor mu?		
Sınıf rehber öğretmenleri sınıf ortamından izole ettikleri öğrencilerin velisi ile iletişime geçiyor mu?		
Semptom gösteren öğrencilere psikososyal destek sağlanarak panik havasının oluşması önlenip öğrenci ilgili birimlere yönlendiriliyor mu?		
Okul Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmeninin Desteği		
Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan akademik takvim doğrultusunda oluşturulan psikososyal destek hizmetleri ve bu hizmetlere uygun eğitim çalışmalarına katılım sağlanıyor mu?		
Öğrenci ve velilerin, psikososyal destek hizmetleri ve bu hizmetlere uygun eğitim programlarına belirtilen takvim doğrultusunda katılım sağlamaları noktasında bilgilendirme yapılıyor mu?		
Rehber öğretmenler bütün sınıfları hastalıkla ilgili kısaca bilgilendirip uyulması gereken kuralları hatırlatıyor mu?		
Öğrencilerin birbirlerinin maskelerini çekme, çıkarma, vb. şakalaşmaları yapmamaları gerektiğini bu davranışlarının salgının yayılmasına neden olabileceği konusunda öğrenciler sık sık uyarılıyor mu?		
Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgileri takip ederek düzenli olarak veliler bilgilendiriliyor mu?		
Salgın hastalık dönemlerinde psikolojik direnci korumak için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her eğitim kademesi için özel hazırlanmış materyallerin veliler tarafından takip edilmesi sağlanıyor mu?		
Psikososyal destek eğitim uygulamaları sırasında yapılan paylaşımlar ile ilgili gizlilik ilkeleri dikkate alınıyor mu?		

Rehberlik Araştırma Merkezlerinin Desteği

Gerekli görölen durumlarda okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin talepleri doğrultusunda destek sağlanıyor mu?

Salgınin ardında bıraktığı yıkım nedeniyle olası kayıpların ardından yas, anksiyete, tükenmişlik sendromu gibi durumlarda tanı koymaya ve iyileştirme sürecine gidilmesine profesyonel olarak yardımcı olunuyor mu?

HİJYEN ENFEKSİYEN

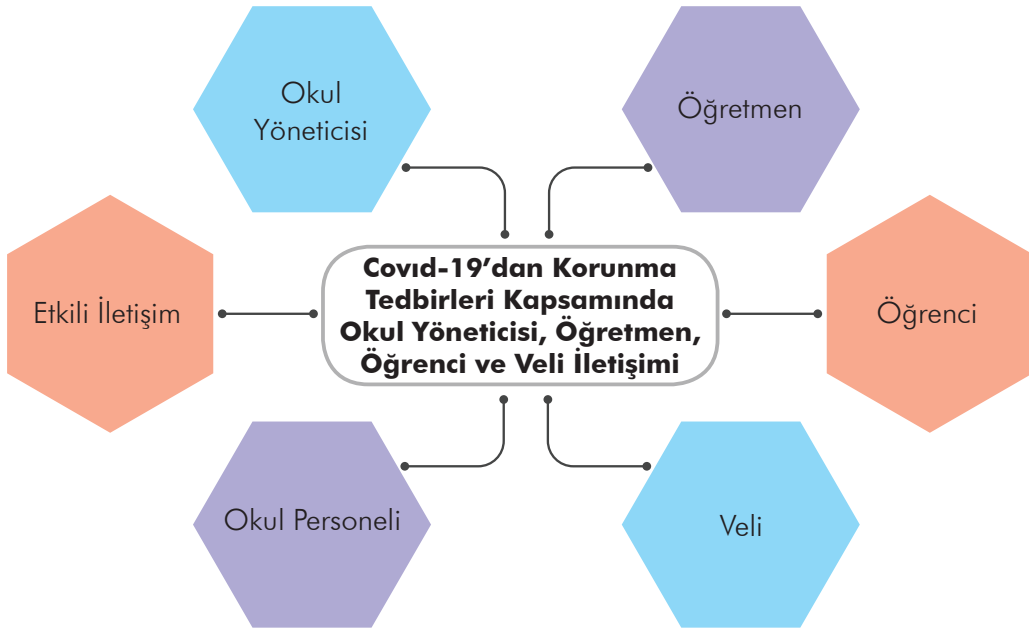

BÖLÜM 6

COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ

Ünite Kazanımları

- ✓ İlgili tedbirler kapsamında eğitim kurumlarında paydaşlar arasındaki iletişimin nasıl olması gerektiğini açıklar.

6. COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ

Etkili iletişim birçok sorunun çözümünde kilit rol oynamaktadır. Okul yöneticileri ve diğer paydaşlar arasında gerçekleştirilecek etkili bir iletişim bilgi kirliliğinin önüne geçmede, paydaşların endişelerini, korkularını gidermede önemlidir.

► Kurum düzeyinde alınacak kararlarda ve planlamalarda öğretmen ve diğer okul çalışanlarının görüşlerinin alınması ve öğretmen, öğrenci ve diğer paydaşlar arasında açık, anlaşılır ve düzenli bir iletişimin kurulması önemlidir.

► Velilerin okulun uyguladığı önlemler hakkında bilgilendirilmesi ve evde meydana gelen COVID-19 vakalarını okula bildirmeleri, evden birinin COVID-19 olduğundan şüpheleniliyorsa çocuğun evde tutulması ve okulun konuya ilişkin olarak bilgilendirilmesi önemlidir. Bunun için okul-aile arasında etkili bir iletişimin kurulmuş olması gereklidir.

► Öğrencilere konuya ilişkin olarak okulda alınan ilgili önlemlerin nedeninin açıklanması ve gerekli durumlarda okul aracılığıyla nasıl yardım alabilecekleri hakkında bilgi verilmesi önemlidir. Bu bağlamda öğrenci-okul arasında etkili bir iletişimin kurulmuş olması gereklidir.

Yukarıda değinilen birkaç husus paydaşlar arasında etkili iletişimin önemini göstermektedir. Genel olarak okul yöneticilerinin iletişim bağlamında görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

Okul yöneticisi

► İletişim kurun, danışın ve koordine edin. Okulların yeniden açılma tarihleri ve koşulları hakkında öğretmenler, veliler, öğrenciler ve topluluklarla düzenli olarak iletişim kurmak önemlidir.

► Okulları yeniden açmak için alınan farklı önlemler hakkında öğretmenleri, velileri ve öğrencileri bilgilendirmek için birden fazla iletişim kanalı (örneğin radyo, televizyon, internet, topluluk toplantıları) kullanın.

► Ebeveynler krizden sonra çocuklarını okula göndermek konusunda isteksiz olabileceğinden tüm eğitim paydaşlarıyla geniş ve şeffaf bir şekilde iletişim kurun.

► Okul sisteminin yeniden açılmasıyla ilgili doğru bilgileri yaymaları için yerel yetkililere, topluluk liderlerine ve velilere çağrı yapın.

► Yanlış bilgileri düzeltin ve herhangi bir şüphe veya korkuyu ortadan kaldırın.

Bu genel önerilerin yanı sıra paydaşlar arasında bilgilendirme, uyarma amaçlı iletişim gereken konular aşağıdaki gibidir.

COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ

Okul Yöneticisi /Öğretmen-Öğrenci İletişimi

► Herhangi bir salgın hastalık durumunda okul yöneticisi ve/veya öğretmen alınacak tedbirler kapsamında kişisel temizlik, okuldaki sosyal ve ortak alanların kullanımı ile ilgili dönem başında ve gerekli görülen sıklıkta öğrencileri bilgilendirir.

► Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgileri takip ederek gerekli gördükçe öğrencileri bilgilendirir.

► Okul yöneticisi/öğretmen ile öğrenci iletişimi sırasında veya öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimlerinde sırasında sosyal mesafe, maske kullanımı vb. kurallara uymayan öğrenciler uyarılmalıdır.

► Nöbetçi öğretmen, görevlendirildiği nöbet alanında öğrencilerin sınıflarına sosyal mesafe kurallarına uyarak girmelerini sağlar.

► Nöbetçi öğretmen; okula girişte salgın hastalık belirtisi gösteren öğrenciyi öncelikle belirlenen bir alanda izole etmeli ve vakit kaybetmeden ilgili okul yöneticisini ve/veya Okul/İlçe/ İl Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi üyelerini bilgilendirmelidir.

Öğrenci-Öğrenci İletişimi

► Öğrenciler sınıfa geçince öğrencilerin kendilerine ayrılan sıraya oturması sağlanmalıdır.

► Öğrencilerin okulda hapsirirken/öksürürken/konuşurken maskelerini çıkarmamaları hatırlatılmalıdır.

► Öğrenciler arkadaşlarıyla yiyecek/içecek ve araç gereç paylaşımı yapmamaları konusunda bilgilendirilmeli ve gerektiğinde hatırlatılmalıdır.

► Öğrencilerin tenefüste arkadaşlarıyla temas gerektiren oyunlardan kaçınmaları, sosyal mesafeyi koruyarak arkadaşlarıyla fiziksel temasta bulunmamaları sağlanmalıdır.

► Servise binerken ve servisten inerken yüzeylere ve diğer öğrencilere temas edilmemesi ve öğrencilerin kendileri için ayrılmış koltuğa oturmaları sağlanmalıdır. Servis yardımcı personelleri, özel gereksinimli çocuklardan temasa ihtiyacı olanlara maske, eldiven ve siperlik gibi gerekli önlemler konusunda yardımcı olmalıdır.

Okul Yöneticisi/Öğretmen-Veli İletişimi

► Herhangi bir salgın hastalık durumunda okul yöneticisi ve/veya öğretmen alınacak tedbirler kapsamında kişisel temizlik, okuldaki sosyal ve ortak alanların kullanımı ile ilgili velileri bilgilendirir.

COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ

- ▶ Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgileri takip ederek gerekli gördükçe velileri bilgilendirir.
- ▶ Salgının seyrine bağlı olarak veli toplantılarının dijital ortamlarda gerçekleştirilmesine öncelik tanınır. Aksi durumlarda ise sosyal mesafeye ve hijyen kurallarına dikkat ederek görüşmeler gerçekleştirilir.
- ▶ Nöbetçi öğretmenler zorunlu hallerde velilerin sosyal mesafeye ve hijyen kurallarına dikkat ederek okul alanına girmelerini sağlar.
- ▶ Veli; öğrenciye/aile bireylerinden birine teşhis konduğu zaman sağlık kuruluşundan alacağı raporla okula bilgi vermesi gerektiği konusunda bilgilendirilir.
- ▶ Rapor olmaması durumunda öğrenci devamsızlığının sisteme işlendiği bilgisi veliye verilmelidir.
- ▶ Öğrenci, öğretmen, veli ile toplantı ve görüşmeleri mümkün oldukça çevrim içi yollarla ya da uzaktan erişim (telefon, SMS, e-posta vb.) ile sağlanmalıdır.

Öğrenci-Veli İletişimi

- ▶ Veli, "Okul-Veli Sözleşmesi" kapsamında okul yöneticisi ve öğretmenin yaptığı bilgilendirmeler doğrultusunda hijyen, kişisel koruyucu donanım (maske, siperlik vb.) ve sosyal mesafe gibi konularda çocuğunu bilgilendirmeli ve ona uyması gereken kuralları hatırlatmalıdır.
- ▶ Veli okulu ziyaret ettiğinde veya çocuğunu okula getirip götürürken okul bahçesi/binası girişinde dezenfektan kullanmalı, maske takmalı ve sosyal mesafe kurallarına uymalıdır.
- ▶ Okula dışarıdan gelen veli ve diğer misafirler ile genellikle açık alanda beklemelerine rağmen okul servis şoförleri de okul alanında buldukları süre boyunca maskelerini özellikle tavsiye edilen şekilde takmalıdırlar.

Kantin Çalışanı/Temizlik Görevlisi-Öğrenci İletişimi

- ▶ Kantin çalışanları/temizlik görevlileri ve öğrenciler karşılıklı olarak sosyal mesafe kurallarına özen göstermelidir.
- ▶ Kantinden yiyecek/içecek alışverişi sırasında nöbetçi öğretmenler, öğrencilerin sosyal mesafeye dikkat ederek sıraya girmelerine ve maskelerini çıkarmadan sipariş vermelerine dikkat etmelidir.
- ▶ Kantin çalışanı yemeği hazırlama ve alışveriş esnasında maskesini çıkarmamalı, öğrencilere aldıkları ürünleri hijyen koşullarına uygun şekilde vermelidir.

COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ

İlgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşların tavsiyeleri doğrultusunda kurumsal düzeyde alınacak bazı önlemler salgının yayılım riskini azaltma ve krizi daha etkili yönetmede önemlidir. Diğer yandan okulların varlık nedeni olan eğitim ve öğretim işinin sekteye uğradığı bu süreçte eğitim teknolojilerinin entegrasyonu ile salgının eğitim üzerine olumsuz etkisi en asgari düzeye indirgenmeye çalışılmıştır.

ÖRNEK OLAY - 11

Sema Hanım ve Sait Bey bu yıl okula başlayacak çocukları için çok tedirgindiler. Çünkü bu COVID-19 salgını sürecinde okulda eğitim nasıl olacaktı, gerekli önlemler alınabilecek miydi? vb. tereddütleri vardı. Bir akşam Sait Bey heyecanla eve girdi, eşine sana çok önemli söyleyeceklerim var dedi. Eşi de merak etmişti. Yemek bile yemeden hemen çantasından bir dosya çıkardı. Eşine "Bugün Onur'un okulundan bir mail geldi, biliyorsun kayıt esnasında mail adresimi almışlardı. Ekinde gönderilen dosyayı hemen açıp çıktısını aldım ve eve gelene kadar birkaç defa okudum. İçim çok rahatladı Sema. Okuyunca sen de göreceksin, bütün önlemleri almışlar çocuklarımız için." dedi.

Okuldan gönderilen broşürü açıp birlikte incelemeye başladılar. Sayın veli ile başlayan yazıda önce okul yönetiminin ve öğretmenlerin eğitimler aldıklarından, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kılavuzu'nun incelendiğinden, yine Bakanlık tarafından kendilerine verilen uzaktan eğitimden bahsediyordu. Bu kılavuza göre okulun öğrenciler için nasıl uygun hâle getirildiği bazen yazı ile bazen de fotoğraflarla anlatılıyordu. Okulun her yeri dezenfekte edilmiş, dış kapı girişinde, okul girişinde, sınıflarda, kütüphanede ve diğer bölümlerde sensörlü dezenfektanlar hazırlanmıştı. Sınıflar fiziksel mesafeye uygun olarak düzenlenmiş her öğrencinin nereye oturacağı belirlenmişti. Velilerin evlerinde çocukları ile iletişimlerinde neler yapmaları ve nelere dikkat etmeleri gerektiği gibi konularda açıklamalar vardı. Velinin okul ziyaretlerinin nasıl olacağı açıklanmıştı. Sınıfta, okulda rahatsızlanan bir öğrenci olduğunda okul yönetiminin, rehber öğretmenin ve diğer öğretmenlerin neler yapacağı, veliye düşen görevlerin neler olduğu konularında bilgi verilmiş, okulda yapılan hazırlıklar ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştı. En sonunda da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilen "Okulum Temiz Belgesi"nin alındığı, heyecanla çocukları bekledikleri söylenerek "İçiniz rahat olsun Sayın Veli!" deniliyordu.

Ayrıca Onur'un sınıfında yer alacak öğrencilerin velileri ile okul müdürü ve sınıf öğretmenin çevrim içi bağlantı ile iki gün sonra bir toplantı yapacağı, bu toplantıda da kendilerinin bilgilendirileceği, olası sorularının cevaplandırılacağı belirtilmekteydi.

Bu kez Sema Hanım, Sait Bey'e dönerek "Çok mutlu oldum Sait, ne güzel düzenlemeler yapmışlar, ne güzel anlatmışlar!" dedi.

ÖRNEK OLAY - 12

Salgından sonra okulların açılması kararı verilmesiyle beraber çocuğu ilkokul 3. sınıfta okuyan Nergis Hanım çok tedirgin ve öğrencisinin bu konuda okulda nasıl korunacağını düşünmektedir. Her gün artan vaka sayıları kendilerini daha çok endişelendirmekte ancak öğrencisinin okulla bağının kopmaması ve eğitim öğretimin aksamaması noktasında okulların açılmasını da çok istemektedir. Nergis Hanım karar verir ve okulu ziyaret etmek ister. Sabah ilk iş evden çıkıp okulu ziyaret eder. Nergis Hanım okulun dış kapısından daha içeri girmeden kendisini 14 hijyen kuralının yazdığı büyük bir pano karşılar. Panonun altında, okul müdürü Enver Bey'in öğrenci ve velilere hitaben yazdığı hijyen kurallarına uyulmasının herkesin sağlığını koruyacağını ve salgını beraber yeneceklerini, maske ve sosyal mesafenin önemini anlatan mesajını okur. Nergis Hanım kendini daha okula girmeden biraz rahatlamış hisseder ve tam okulun kapısını açacakken güvenlik görevlisi kendisine kapıyı açar. Kapıyı açtıktan sonra maskeli olan güvenlik görevlisi kendisine maskeyi taktığı için teşekkür ederek ateşinin ölçülmesi gerektiğini ve bunun rutin işlem olduğunu söyleyerek nazikçe ateşini ölçer. Sonrasında kendisine kolonya takdim eder. Niçin geldiğini sorar. Nergis Hanım, Okul Müdürü Enver Bey ile görüşmeyi istediğini söyler. Güvenlik görevlisi kimlik bilgilerini ve telefon numarasını alması gerektiğini söyler ve veliden bilgileri alarak ziyaretçi takip defterine yazar. Daha sonra okul müdürüne yönlendirir. Bina girişinde dezenfektan standını görür ve elini pedallı dezenfektanla dezenfekte eder. İçeri girer. İçeride okul müdürü odasına yönelirken gözü sınıflara ve koridorlara takılır. Koridorlarda uyarıcı levhalar görür. Yerlerde sosyal mesafeyi hatırlatıcı yazıların yapıştırıldığını ve panolarda maske takılmasının önemini anlatan broşürler görür. Heyecanla müdür odasına gider ve Okul Müdürü Enver Bey kendisini buyur eder. Nergis Hanım hiçbir şey söylemeden Müdür Bey'e teşekkür eder. "Sayın müdürüm çok tedirgindim haftaya okulların açılması güzel bir şey çünkü öğrenciler okullarından fazlasıyla uzak kaldı. Ancak tedbirler konusunda tedirgindim. Bugün kapıda sizin mesajı okudum ve güvenlik görevlinizin hijyen ve nazik bir şekilde karşılaması koridorların ve sınıfların bu derece hazırlanması beni çok mutlu etti." Enver Bey veliye, tekrar hoş geldiniz, der ve tüm bunları çocuklarımızın daha huzurlu ve hijyen bir ortamda eğitim görmeleri için yaptık Bakanlığımızın bu konuda bize yol gösterici Kılavuz'u var ve biz de bu Kılavuz'a göre okulumuzu öğrencilerimizin hizmetine sunmak için düzenledik. Ayrıca önceden bunları merak edip gelmeniz, yapılanları yerinde gözlemlemeniz beni mutlu etti. Nergis Hanım, Müdür Bey'den izin isteyerek huzurlu ve mutlu bir şekilde okuldan ayrılır.

ÖRNEK OLAY - 13

'Sınıfımla Bu Salgını Yeneriz'

Sınıf rehber öğretmeni Murat Bey salgın döneminde öğrencileriyle ve velileriyle salgın sürecindeki görev sorumluluklarını yerine getirmeleriyle ilgili onları motive edecek bir slogan bulup öğrenci ve velilerin bu slogan çerçevesinde bir takım hâlinde hareket etmelerini amaçlamıştır. "Sınıfımla Bu Salgını Yeneriz" sloganı çerçevesinde Bakanlığımızın veli ve öğrenciler için yayımladığı bilgilendirme rehberindeki bilgileri özümsemelerini sağlamak ve davranışa dönüştürmek olan Murat Bey, veliler için ayrı öğrenciler için ayrı bir çalışma planlamıştır.

Bunun için "Hatırlatma Oyunu" planlayan Murat Bey öğrencilerden birinin rehberine aykırı bir davranışta bulunması hâlinde sınıfın diğer üyelerinin "Hatırlatırım" şeklinde başlayarak doğru olan davranışı söylemesi sağlanacaktır.

Örneğin, öğrencilerden birinin ellerini yalnızca su ile yıkaması hâlinde diğer öğrenci "Hatırlatırım arkadaşım, ellerimi kirlendikçe ya da elime, yüzüme gözüme ve ağızıma temas ettirmeden önce en az 20 saniye boyunca su ve sabun ile yıkarım." şeklinde uyaracaktır. Uyarılan arkadaşın teşekkür ederek doğru davranışı yerine getirmesiyle oyun amacına ulaşacaktır.

Aynı şeyi veliler için de duyuran Murat Bey veli bilgilendirme rehberini dijital ortamda velileriyle paylaşarak "Hatırlatırım Oyunu"nun kurallarını anlatmıştır.

Örneğin kaynağı belirsiz bilgileri öğrencisiyle paylaşan veliye "Hatırlatırım arkadaşım, salgın hastalıklar konusunda doğru ve güvenilir bilgi edinerek öğrencimizi bilinçlendirelim. Bakanlığımızın ve yetkili kurumlarca yapılan açıklamalar doğrultusunda kurallara uymaları konusunda öğrencimizi uyarınız." der. Uyarılan arkadaşın teşekkür ederek doğru davranışı yerine getirmesiyle oyun amacına ulaşacaktır.

Böylelikle uyarılırken iletişimi oyunla sağlamayı hedefleyen Murat Bey sınıf düzeyinde takım olarak salgına karşı uyulması gereken kuralların öğrenilmesini sağlamıştır.

COVID-19'DAN KORUNMA
TEDBİRLERİ KAPSAMINDA
OKUL YÖNETİCİSİ,
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE
VELİ İLETİŞİMİ

COVID-19'DAN KORUNMA TEDBİRLERİ KAPSAMINDA OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ İLETİŞİMİ KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Okul Yöneticisi /Öğretmen-Öğrenci İletişimi		
Salgın hastalık durumunda alınacak tedbirler kapsamında kişisel temizlik, okuldaki sosyal ve ortak alanların kullanımı ile ilgili dönem başında ve gerekli görülen sıklıkta öğrenciler bilgilendirilmiş mi?		
Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgiler öğrencilerle gerekli görüldükçe paylaşılıyor mu?		
Okul yöneticisi/öğretmen ile öğrenci iletişimi sırasında veya öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimlerini sırasında sosyal mesafe, maske kullanımı, vb. kurallara uymayan öğrenciler uyarılıyor mu?		
Nöbetçi öğretmen, görevlendirildiği nöbet alanında öğrencilerin sınıflarına sosyal mesafe kurallarına uyarak girmelerini sağlıyor mu?		
Nöbetçi öğretmen, okula girişte salgın hastalık belirtisi gösteren öğrenciyi öncelikle belirlenen bir alanda izole edip vakit kaybetmeden ilgili okul yöneticisine ve/veya Okul/İlçe/ İl Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi üyelerine bilgilendirme yapıyor mu?		
Öğrenci-Öğrenci İletişimi		
Sınıfta öğrencilerin kendilerine ayrılan sıraya oturması sağlandı mı?		
Öğrencilerin okulda hapşırırken/öksürürken/konuşurken maskelerini çıkarmamaları konusunda hatırlatmalar yapılıyor mu?		
Öğrenciler, arkadaşlarıyla yiyecek/içecek ve araç gereç paylaşımı yapmamaları konusunda bilgilendirilerek gerektiğinde hatırlatmalar yapılıyor mu?		
Öğrencilerin teneffüste arkadaşlarıyla temas gerektiren oyunlardan kaçınmaları, sosyal mesafenin korunarak arkadaşlarıyla fiziksel temasta bulunmamaları sağlanıyor mu?		
Servise binerken ve servisten inerken yüzeylere ve diğer öğrencilere temas edilmemesi ve öğrencilerin kendileri için ayrılmış koltuğa oturmaları sağlanıyor mu?		
Servis yardımcı personellerinin, özel gereksinimli çocuklardan temasa ihtiyacı olanlarla maske, eldiven ve siperlik gibi gerekli önlemler olarak ilgilenmeleri konusunda bilgilendirildi mi?		

**COVID-19'DAN KORUNMA
TEDBİRLERİ KAPSAMINDA
OKUL YÖNETİCİSİ,
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE
VELİ İLETİŞİMİ**

Okul Yöneticisi/Öğretmen-Veli İletişimi		
Salgın hastalık durumunda okul yöneticisi ve/veya öğretmen olarak, alınacak tedbirler kapsamında kişisel temizlik, okuldaki sosyal ve ortak alanların kullanımı ile ilgili veliler bilgilendirildi mi?		
Salgın hastalığın seyri ve eğitim sisteminin nasıl devam edeceği ile ilgili güncel bilgiler takip edilerek gerekli gördükçe öğrenciler bilgilendiriliyor mu?		
Salgının seyrine bağlı olarak veli toplantılarının dijital ortamlarda gerçekleştirilmesine öncelik veriliyor mu? Aksi durumlarda ise sosyal mesafeye ve hijyen kurallarına dikkat ederek görüşmeler gerçekleştiriliyor mu?		
Nöbetçi öğretmenler, zorunlu hâllerde velilerin sosyal mesafeye ve hijyen kurallarına dikkat ederek okul alanına girmelerini sağlıyor mu?		
Veli, öğrencide/ailede teşhis konduğu zaman sağlık kuruluşundan alacağı raporla okula bilgi vermesi gerektiği konusunda bilgilendirildi mi?		
Öğrenci-Veli İletişimi		
Velinin, "Okul-Veli Sözleşmesi" kapsamında okul yöneticisi ve öğretmenin yaptığı bilgilendirmeler doğrultusunda hijyen, kişisel koruyucu donanım (maske, siperlik vb.) ve sosyal mesafe gibi konularda çocuğunu bilgilendirmesi ve uyması gereken kuralları hatırlatması için veliye açıklamalar yapılıyor mu?		
Okulu ziyaret ettiğinde veya çocuğunu okula getirip götürürken okul bahçesi/binası girişinde velinin dezenfektan kullanması, maske takması ve sosyal mesafe kurallarına uyması için gerekli önlemleri alındı mı?		
Kantin Çalışanı/Temizlik Görevlisi-Öğrenci İletişimi		
Kantin çalışanlarının/temizlik görevlileri ve öğrencilerin karşılıklı olarak sosyal mesafe kurallarına özenle uymaları için bilgilendirmeler yapıldı mı?		
Kantinden yiyecek/içecek alışverişi sırasında nöbetçi öğretmen olarak öğrencilerin sosyal mesafeye dikkat ederek sıraya girmelerine ve maskelerini çıkarmadan sipariş vermelerine dikkat etmeleri sağlanıyor mu?		
Kantin çalışanının yemeği hazırlama ve alışverişi esnasında maskesini çıkarmaması, öğrencilere aldıkları ürünleri hijyen koşullarına uygun şekilde vermesi noktasında gerekli tedbirler ve denetimler idare/öğretmen olarak yapılıyor mu?		

COVID-19'DAN KORUNMA
TEDBİRLERİ KAPSAMINDA
OKUL YÖNETİCİSİ,
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE
VELİ İLETİŞİMİ

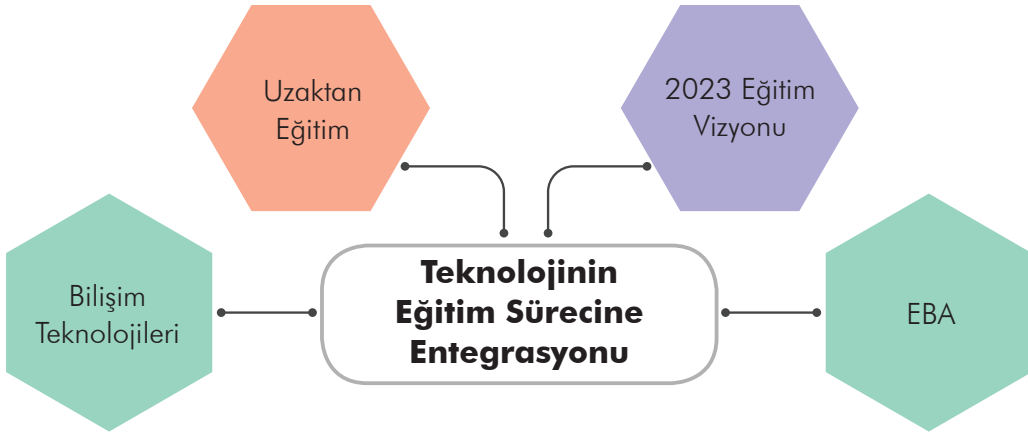
Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Okulda alınacak kararlarda ve planlamalarda diğer paydaşların katılımını sağlamaya gerek yoktur.		
Veliler salgın nedeniyle çocuklarını okula göndermek konusunda isteksizlerse okul yöneticisinin yapabileceği hiçbir şey yoktur.		
Öğrencilere okulda hapşırırken/öksürürken/konuşurken maskelerini çıkarmamaları hatırlatılmalıdır.		
Salgının durumu ne olursa olsun veli toplantıları dijital ortamlarda gerçekleştirilemez.		
Veli, okulu ziyaret ettiğinde veya çocuğunu okula getirip götürürken okul bahçesi/binası girişinde dezenfektan kullanmalı, maske takmalı ve sosyal mesafe kurallarına uymalıdır.		
Kantin çalışanları/temizlik görevlileri ve öğrenciler karşılıklı olarak sosyal mesafe kurallarına özen göstermelidir.		

BÖLÜM 7

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU

Ünite Kazanımları

- ✓ Eğitime ara verilen durumlarda, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi yoluyla eğitim-öğretim sürecinden yararlanmasının nasıl sağlanacağını açıklar.
- ✓ Salgın nedeniyle uzaktan eğitim sisteminin kullanıldığı durumlarda paydaşları etkili bilgilendirmenin önemini açıklar.
- ✓ EBA'yı tanıır.

7. TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU

Öğrencilerin, yaşantılarına ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin erken yaşlardan itibaren yenilikçi çözümler geliştirmeye yönelik farkındalık sahibi olması; bu çözümleri temel okuryazarlık becerileriyle, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler ve güzel sanatlar gibi farklı disiplinlerle harmanlayarak üretme becerisi kazanması, gelişmiş ülke eğitim sistemlerinin temel hedeflerinden biridir. (MEB 2023 Vizyon Belgesi²¹). Bu kapsamda, yüz yüze eğitim-öğretim ortamlarının yanı sıra, zengin öğrenme deneyimi sunan dijital içeriklerin kullanımı, bir diğer ifadeyle teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonu, sağladığı esneklik ve öğrenmeye ilişkin bireyselleştirilmiş çözümleriyle öğrencilerin erken yaştan itibaren temel okuryazarlık becerileri ve eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi karmaşık yeterlikleri kazanmasında etkili olmaktadır. Bununla birlikte, teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonu, eğitim-öğretimin sınıfın/okulun duvarlarını aşır yaşamın her alanına taşınmasına imkân tanımaktadır. Özellikle, küresel salgın döneminde yaşandığı üzere, okullarda yüz yüze eğitimin gerçekleştirilemediği durumlarda da uzaktan eğitim süreci, öğrencilerin eğitim-öğretimden mahrum kalmaksızın yararlanabilmesini sağlamaktadır.

7.1. Eğitime Ara Verilen Durumlarda Uzaktan Eğitim Sistemi Yoluyla Öğrencilerin Eğitim Sürecinin Takibi

Salgın nedeniyle geleneksel eğitimin sekteye uğraması sonucu, öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılamak amacıyla dünya çapında ve ülkemizde uzaktan eğitim etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim için geliştirilmiş birçok araç, yazılım, dijital öğrenim platformu vardır. Ülkemizde eğitim, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) adlı dijital eğitim platformu aracılığıyla verilmeye başlanmıştır.

EBA, salgın nedeniyle yüz yüze eğitimin mümkün olmadığı dönemde, öğrencilerin eğitim-öğretimden mahrum/uzak kalmalarının önüne geçmek üzere etkin bir sistem kurmak amacıyla alt yapısını güçlendirmiş ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile iş birliği yaparak hiç kimseyi geride bırakmadan her öğrenciye ulaşmayı amaçlamıştır. Okullarda yüz yüze eğitimin başlaması ile birlikte EBA uzaktan eğitim sistemi sürekli geliştirilen dijital içeriğiyle etkin kullanım sunmaya devam etmiştir.

Salgın döneminde, uzaktan eğitim genele yönelik hizmet sunduğu gibi, bireyselleştirilmiş çözüm imkânını da sunmaktadır. Örneğin, bir veya birden çok öğrencide salgın hastalık şüphesi/tespiti söz konusu olduğunda öğretmen öğrenciyi/öğrencileri uzaktan eğitim sisteminde bulunan materyallere yönlendirmeli ve yine bu sistem üzerinden gelişmelerini takip etmelidir. Sınıf içerisinde dağıtılan bir materyal veya ödev olması durumunda, öğretmen bunu öğrencisine çevrim içi iletişim araçlarını kullanarak ulaştırmalı ve takibini yapmalıdır.

²¹https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU

EBA, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin, uzaktan eğitimin sağladığı esneklik (zaman vb.) ile öğrenme içeriğinden yararlanmasını mümkün kılmaktadır.

Salgın sebebiyle okul, ilçe, il veya ülke genelinde toplu olarak uzaktan eğitime geçişin ilan edilmesi durumunda; öğretmen, öğrenci ve tüm veliler sürecin nasıl işleyeceği ile ilgili bilgilendirilmeli; okul yönetimi ve öğretmenler uzaktan eğitim sistemini kullanarak öğrencilerinin gelişimini desteklemeli ve takip etmelidir.

Uzaktan eğitim süreçleri ve deneyimlerine ilişkin olarak öğrencilerin, sadece akademik bilgi ve becerileri bakımından değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik bakımdan desteklenmesinin gereği ve bu yönde hareket edildiği velilerle paylaşılmalı; gereken bilgilendirme ve yönlendirme yapılmalıdır. Ayrıca, öğrenci ve/veya velilerin uzaktan eğitim esnasında karşılaştığı sorunların çözümüne ilişkin ya da danışmak ve yardım almak istedikleri konulara ilişkin desteğe ulaşmaları önemlidir.

EBA uzaktan eğitim platformu, öğrenci-öğretmen arasındaki iletişimi sürdürmekte, öğretme-öğrenme deneyimini ve pedagojik devamlılığı mümkün kılmaktadır. Ayrıca, veliler açısından, çocuklarının gelişimine ilişkin, dijital öğrenme görevlerine ilişkin bilgi sağlamaktadır. EBA üzerinde veliler, çocuklarının çalışmalarını, derslerdeki performanslarını, EBA portfolyolarını, sınav tarihlerini ve EBA kullanım oranlarını görebilmektedir. Bunun yanı sıra, kişisel gelişime ve eğlenceli vakit geçirmeye katkı sağlayan "Kütüphane" alanından faydalanabilmektedir. Aynı zamanda, sosyal bir eğitim platformu özelliği olan EBA üzerinden, öğretmen ve öğrenciler birbiri ile etkileşim içinde olabilmektedir: Her öğrenci ve öğretmen kendi duvar alanlarından birbirleriyle ileti paylaşabilmekte, tartışma ve oylama yapabilmekte, mesajlaşabilmekte; öğretmenler öğrencilerine çalışmalar gönderebilmekte ve öğrencilerinin hem bu çalışmalar için hem de genel olarak EBA kullanımına bağlı olarak ders konularındaki performanslarını detaylı olarak analiz raporlarından takip edebilmektedir. Öğretmen, öğrenci ve velilerin ilgili kapsamda bilgilendirilmesi ve uzaktan eğitim sürecinden etkili yararlanabilmesi için gerektiğinde yönlendirilmesi önemlidir. Bunun için, yazılı ve sözlü bilgilendirmenin yanında, sesli/görsel örnekleriyle anlatımlı materyaller de kullanılmalıdır.

Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenlerin ihtiyaç duydukları akademik ve teknik desteğe ulaşmaları önem arz etmektedir. Bu noktada, öğretmenlere özel olarak Mesleki Gelişim Alanı sunulmaktadır. Öğretmenlere sunulan akademik destek, salgın döneminde EBA'daki imkânlardan yararlanılarak devam etmektedir. Bu alanda öğretmenler, eğitim-öğretim yılında ihtiyaç duyabilecekleri birçok dokümana, videoya erişebilmekte ve meslektaşları ile etkileşimde bulunabilmektedir. Ayrıca başvurdukları ve kendilerine atanmış uzaktan eğitim kurslarına da katılabilmektedir. E-öğrenme olanakları ve öğretmenler arasında meslektaş desteğinin oluşturulması, uzaktan eğitim sürecini daha etkili hâle getirmektedir. "Mesleki Gelişim" alanının yanı sıra, öğretmenlere özel içerikler de EBA'da bulunmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin ders saatlerini daha verimli kullanması açısından "Etkileşimli Tahtalar" aracılığı ile özel içerikler de sunulmuştur.

Öğrencilerin gelişimlerini takip edebilmek adına detaylı analiz raporları öğretmenlere sunulmaktadır. Ayrıca, içerik üreterek paylaşabilmelerine imkân sağlayan "İçerik Üretim Sistemi"de öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde de yüz yüze eğitimde olduğu gibi izleme ve değerlendirme çalışmaları önem taşımaktadır, sürekli gelişim için stratejilerin belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Bu yönde çalışmaların düzenli olarak yapılması için düzenli bilgilendirme ve yönlendirmeler sağlanmalıdır.

Kendimizi Değerlendirelim	DOĞRU	YANLIŞ
Okullar açıldıktan sonra ne olursa olsun artık öğrenciler uzaktan eğitim sisteminde bulunan materyallere yönlendirmez, her şey sınıfta yapılır.		
İlçe, il veya ülke genelinde toplu olarak uzaktan eğitime geçişinin ilan edilmesi durumunda öğretmen tüm velileri sürecin nasıl işleyeceği ile ilgili olarak bilgilendirmelidir.		
Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin uzaktan eğitim yoluyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devamı etmelerine gerek yoktur.		
Eğitim normal olarak okuldan devam etse de uzaktan eğitimden de yararlanılması öğrenmeye katkı sağlar.		

ÖRNEK OLAY - 14

Karantinada Kalan Ali

İlkokul 4.sınıf öğretmeni Sertap Hanım, okulların açılmasından sonra öğrencileriyle seyreltilmiş eğitime devam etmekteydi. Ancak ilk hafta okula geldikten sonra ikinci hafta ilk iki gün okula gelmeyen öğrencisi Ali'yi merak etmiştir. Okul Müdürü Hakan Bey'e durumu bildirir. Okul Müdürü öğrencinin babasında il dışı seyahat dönüşü hafta sonu COVID-19 belirtileri olduğu için, babasının il dışı seyahat dönüşü COVID-19 belirtileri olduğu için hastaneye başvurduğunu ve testinin pozitif çıktığını öğrenmiştir. Tüm aileye test yapılmış ve maalesef Ali'nin de test sonucu pozitif çıkmıştır. Durumu Okul Müdürü'nden öğrenen Sertap Hanım, öğrencisinin psikolojisinin ne durumda olduğunu öğrenmek ve kendisine ve ailesine moral vermek için telefon açar. Evde karantinada olan Ali ve ailesinin morale ihtiyacı vardır. Öğretmenin telefonuna Ali'nin annesi cevap verir. Biraz sohbet edip geçmiş olsun dileklerini ileterek Ali ile görüşmek ister. Sertap Öğretmen Ali ile konuşarak kendisine moral verir ve arkadaşlarının onu çok özlediğini iyileşip bir an önce aralarına katılmasını istediklerini söyler ve derslerden geri kalmamak için her gün Ali ile akşam saatinde otuzar dakikalık iki ders işlemeyi kararlaştırırlar. Böylece Ali hem derslerinden geri kalmayacağı gibi hem de kendini yalnız hissetmeyecek ve psikososyal alanda kendini

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU

rahat hissedecektir. Ertesi gün akşam Sertap Öğretmen ile Ali bire bir ders işlemeye başlarlar. Sertap öğretmen hem ders işler hem de o gün okulda olan biten komik olayları Ali ile paylaşarak Ali'nin sınıf ortamından haberdar olmasını ve kopmamasını sağlar. Ali yaklaşık 20 gün sonra okula döner ve sanki hiç sınıftan ayrılmamış gibi hem derslerinde arkadaşlarıyla aynı noktada hem de sınıfın sosyal ilişkilerinde neler olup bittiğini bilmektedir. Sertap Öğretmen, Ali okula gelmeden öğrencileriyle her şeyi konuşur ve durumun herkesin başına gelebileceğini iyileştikten sonra kimseye bulaşmayacağını arkadaşları olan Ali'ye bu noktada iyi davranıp onu rencide etmemelerini anlatır. Sınıf Ali'yi hemen sahiplenir ve geçmiş olsun dileklerini ileterek Ali'nin aralarına dönmelerinden dolayı herkes mutluluğunu ifade eder.

ÖRNEK OLAY - 15

Salgın sürecinde okullar açıldığında bütün derslerin yüz yüze yapılamaması söz konusu olabileceğinden derslerin uzaktan eğitimle desteklenmesine de ihtiyaç olacaktır. Yapılacak olan uzaktan eğitimin önemine ve kalitesinin artırılabilirliğine inanan Okul Müdürü Serhat Bey bu iki konuda neler yapılabileceği konusunda araştırmalar yapar. İlde uzaktan eğitim konusunda yetkin olduğunu öğrendiği Mehmet Ali Bey'le iletişime geçer ve okulunun öğretmenlerine uzaktan eğitim konusunda bir eğitim vermesini rica eder. Tabii bu uzaktan eğitim bilgilendirmesi de uzaktan olacaktır. Mehmet Ali Bey Serhat Bey'in öğretmenlerine 2 defa üçer saatlik uzaktan eğitim konusunda bilgilendirme yapar. Bu eğitimde, uzaktan eğitimde öğrenme ve öğretim araçları (WEB 2.0 Araçları) uygulamalı bir biçimde tanıtılır.

Yapılan eğitimler sonrasında Okul Müdürü öğretmenlerle kısa bir değerlendirme toplantısı yapar. Öğretmenleri rahatlamış, öz güvenleri artmış ve mutlu görür. Söz alan Ahmet Bey, uzaktan eğitim konusunda biraz bilgisinin olduğunu, geçen süreçte de bir şeyler yapmaya çalıştığını ancak aldıkları eğitimden sonra öğrendiği uzaktan eğitimde kullanılabilecek daha fazla araç ve teknikle öğrencilerine katkısının artacağını, çocukların uzaktan eğitimden zevk alacağını söyler. Ardından Ferhat Bey söz alır: "Hocam açıkçası benim bu uzaktan eğitim konusunda bilgim yoktu. Bu nedenle ısrarla eğitimin ancak yüz yüze yapılabileceğini, uzaktan eğitimin boş bir uğraş olduğunu savunurdum hep. İnanın şimdi yeniden doğmuş gibiyim. Yüz yüze sınıfta yapabileceğim neredeyse her şeyi uzaktan da yapabileceğimi düşünüyorum. Bu yüzden çok heyecanlıyım. Size çok teşekkür ederim." der. Ayşe Hanım da "Arkadaşların söylediği her şeye katılıyorum. Ayrıca, örneğin 4 saatlik bir dersin 2 saatini okulda 2 saatini de uzaktan yapmak durumunda kaldığımızda neler yapabileceğimiz konusunda verilen bilgiler de çok işimize yaradı. Ben matematik öğretmeni olarak yüz yüze yapacağım 2 saatlik dersi uzaktan verimli destekleyebildiğimde konuların rahatlıkla öğrenilebileceğini düşünmeye başladım. Ben de teşekkür ederim." der.

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU

Okul Müdürü de öğretmenlere bu zor günlerde çocuklarımızın eğitiminde daha iyi noktaya gelebilmek için verdikleri destekten, gösterdikleri anlayıştan, öğrenmeye duydukları istekten dolayı öğretmenlere teşekkür eder. Kendi toplantılarında da bundan sonra eğitimde öğrendikleri araçları kullanacaklarını belirtir ve daha sonra Mehmet Ali Bey'i arayarak kendisine teşekkür eder.

TEKNOLOJİNİN EĞİTİM SÜRECİNE ENTEGRASYONU KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
Salgın dönemlerinde bir veya birden çok öğrencide salgın hastalık şüphesi/tespiti söz konusu olduğunda öğretmen öğrenciyi/öğrencileri uzaktan eğitim sisteminde bulunan materyallere yönlendiririm.		
Salgın sebebiyle okul, ilçe, il veya ülke genelinde toplu olarak uzaktan eğitime geçişinin ilan edilmesi durumunda öğretmenleri ve tüm velileri sürecin nasıl işleyeceği ile ilgili bilgilendiririm.		
Salgın döneminde uzaktan eğitime geçişin ilan edilmesiyle uzaktan eğitim sistemini kullanarak öğrencilerin gelişimini destekler ve takip ederim.		
Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin uzaktan eğitim (destek eğitim) yoluyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin devamını sağlarım.		
Salgın döneminde öğretmenlere akademik destek sağlamak üzere EBA'daki imkânlardan öğretmenlerin yararlanması için öğretmenlere gerekli bilgileri aktarırım.		
Uzaktan eğitim sürecindeki çalışmalara katkıda bulunması için öğretmenler arası meslektaş gruplarının oluşturulmasını desteklerim.		

SIK SORULAN SORULAR

■ Enfeksiyon nedir ve nasıl bulaşır?

Vücutta hastalığa yol açan bir bakteri, virüs, parazit gibi organizmaların vücuda genel veya yerel gelişmesi ve yayılmasıdır. Enfeksiyonların bulaşma yolları genellikle şunlardır:

- Solunum yolu
- Sindirim yolu
- Temas yolu
- Vektörler aracılığıyla

■ Solunum yoluyla enfeksiyon nasıl bulaşır ve korunma yolları var mı?

Hasta veya taşıyıcılarla direkt temas veya enfekte damlacıkların solunan havaya karışması sonucu oluşabilir. Enfekte damlacıkların havaya karışması ise öksürme, hapşırma veya konuşma sırasında meydana gelebilir. Ayrıca hasta kişinin solunum yolundan girecek kontamine olmuş tozlar vb. solunması aracılığıyla da bulaşma olabilir. Enfekte damlacıklarla bulaşan enfeksiyonlar üst ve alt solunum yolları hastalıklarıdır.

Evet, korunma yolları vardır.

- Solunum hijyeni ve öksürük/hapşırık adabına uyulması,
- Fiziki mesafenin korunması (sosyal mesafe en az 1 metre kare),
- Maske kullanılması (iş yeri, seyahat araçları, toplu açık alanlar, toplu organizasyonlar vb.).

■ Bir enfeksiyon hastalığı salgına nasıl dönüşür?

Bir enfeksiyon hastalığı hızla yayılarak ülke ya da kıtalar arasında bulaş yapması sonucu salgına dönüşür.

■ Salgın hastalığının bulaş riskini azaltmak için en temel ve önemli araçlar nelerdir?

Hijyen ve sanitasyon salgın hastalıkların bulaşını sınırlamak için insanoğlunun sahip olduğu en temel ve önemli araçlardır. Bina ve arsa (alt yapı) işleri,

■ Enfeksiyon hastalıklarına karşı bağışıklık sistemini nasıl güçlendirebilirim?

Bağışıklık sisteminin güçlü kalabilmesi için bol su tüketilmeli, sebze ve meyveler tazeyken tüketilmeli, düzenli ve yeterli uyumaya ve düzenli egzersiz yapmaya özen gösterilmelidir. Yeterli D vitamini alabilmek için güneş ışığından yararlanılmalıdır.

SIK SORULAN SORULAR

■ Okul atmosferinde el hijyenin sağlanması için öncelikli olarak neler yapılmalıdır?

Okul atmosferinde hijyen ortamının sağlanması için tüm personel, öğrenci, veli ve ziyaretçilere öncelikle girişte ve ayrıca mümkün olan tüm uygun noktalarda el yıkama imkânı sağlanmalıdır. El yıkama imkânının sağlanamadığı durumlarda eller Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış dezenfektanlar ile temizlenmelidir.

■ Maske kullanımı zorunlu mu?

Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarına göre maske kullanımı zorunludur.

■ Kullanılan maskelerin belli bir standardı var mı?

Kullanılan maskeler ilgili standartlara/kriterlere uygun (TS EN 14683, TS EN 149 veya TSE K 599) olmalıdır.

■ Okullarda eğitim ve öğretim saatinde maske kullanımı zorunlu mu?

Maske takılması zorunludur. Okul paydaşlarının tümü (okul müdürü, idari personel, öğretmenler, öğrenciler, kantin çalışanları ve temizlik görevlileri) maskelerini burunlarını kapatacak şekilde takmalı, maskesini doğru olmayan şekilde kullanan kişiler uyarılmalıdır.

■ Maskeyle sadece ağızı kapatmam yeterli mi?

Ulusal/uluslararası sağlık otoritelerinin tavsiyelerine göre maskeler ağız ve burnu iyi bir şekilde kapatılarak kullanılmalıdır.

■ Okuldaki dersliklerin, odaların ve diğer bölümlerin dezenfekte ve temizlik işlemleri yapılmadan önce yapılacak işlemler var mı?

Okuldaki derslikler, odalar ve diğer bölümler temizlenmeden önce kapısı kapalı durumda en az 1 saat doğal yollarla havalandırılmalı; daha sonra kapı kapalı, pencere açık olacak şekilde temizlik yapılmalıdır. Temizlik personeli uygun maske takmalı, tek kullanımlık eldiven ve giysi giymelidir.

■ Okulda yemekhane varsa yemekhane personellerinin sağlık takibi yapılmalı mı?

Yemekhane personeli düzenli sağlık kontrolü yapmalı, COVID-19 açısından takibi için personelden periyodik bilgi alınmalıdır. Yemekhane girişlerinde herkese ateşölçerlerle ölçümler yapılmalıdır.

■ Okul servis araçlarıyla ilgili takip edilmesi gereken unsurlar var mı?

Evet, var. Aşağıdaki gibi servislerin kurallara uyması gerekmektedir. Bu hususta okul idaresi işin takipçisi olmalıdır.

- Taşıma aracında koltuklara numara verilmeli, evden alınma sırasına göre her öğrencinin ve personelin hangi koltuğu kullanacağı sabit hâle getirilmelidir.
- Koltuk numarasına göre oturma listesi oluşturulmalı, görünür şekilde asılan bu listeye göre her öğrenci ve personel kuruma gidiş ve kuruma dönüşte her gün kendine ayrılmış sabit koltukta seyahat etmelidir.
- Servis araçlarının klimanın iç hava sirkülasyon düğmesi kapalı olmalı, klima hava filtre bakımı düzenli olarak yapılmalıdır.
- Servislerde pencereler uygun olan her fırsatta açılarak servisin iç havasının temizlenmesi sağlanmalıdır.
- Servisin genel iç temizliği gün sonunda su ve deterjan ile yapılmalı; bununla beraber her servis turu tamamlandıktan sonra kapı kolları, kolçaklar, tutacaklar, cam açma düğmeleri, emniyet kemeri tokaları gibi sık temas edilmiş olan yüzeyler su ve deterjanlı bezle silinmelidir.

■ Salgın sürecinde okul yöneticisi, öğretmen ve okul çalışanlarının görevleri ve hukuki sorumlulukları var mıdır?

Herhangi bir salgın hastalık döneminde bu kılavuzda yer alan şartlar dışında MEB ve diğer yetkili otoritelerce belirlenen kurallara (sosyal mesafe, kapasite, KKD kullanımı, izolasyon ve diğer hijyen ve sanitasyon) uyulması esastır.

■ Kurum; idareci, öğretmen, öğrenci ve diğer tüm personele salgın hastalıkları ile ilgili eğitim verir mi?

Kuruluş; idareci, öğretmen, öğrenci ve diğer tüm personele salgın hastalıkların bulanmasına yönelik eğitimleri sağlamalı ve katılım kayıtlarını muhafaza etmelidir.

KAYNAKÇA

Balkan, İ. (2013). Pandemik grip. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 29 (3s), 193-200. DOI: 10.5835/jecm.omu.29.s3.016

Centers for Disease Control and Prevention (2020). Protect Yourself. Retrieved from <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/prevention.html>

Centers for Disease Control and Prevention (2020b). Considerations for K-12 Schools: Readiness and Planning Tool. Retrieved from <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/downloads/community/School-Admin-K12-readiness-and-planning-tool.pdf>

Çakır, D , Çelebi, S , Hacımustafaoğlu, M , Salı, E , Özgür, T . (2011). Çocuklarda Pandemik 2009 İnfluenza A H1N1 Enfeksiyonu . *Güncel Pediatri* , 9 (3) , 53-59 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/pediatri/issue/51115/666216>

MEB & TSE (2020). Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon önleme Kılavuzu. Retrieved from http://merkezisgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/28133804_ETM_KURUMLARI_KILAVUZ_BASKI_4.pdf

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü "Salgın Hastalık Dönemlerinde Psikolojik Sağlığımızı Korumak: Yetişkinler İçin Bilgilendirme Rehberi" Retrieved from https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161617_brosur_yetiskin_son.pdf

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü "Salgın Hastalık Dönemlerinde Psikolojik Sağlığımızı Korumak: Aile ve Çocuklara Yardım Rehberi" Retrieved from https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161548_brosur_cocuk_son.pdf

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tek Kullanımlık Maske, Eldiven gibi Kişisel Hijyen Malzeme Atıklarının Yönetiminde Covid-19 Tedbirleri, Genelge (2020/12), <https://webdosya.csb.gov.tr/db/cygm/icerikler/gng2020-16-cov-d-19-20200408101457.pdf>

Türk Tabipler Birliği (TTB). TTB COVID-19 İzleme Grubu'ndan güncel gelişmeler doğrultusunda bulaş ve korunma yollarına ilişkin bilgi notu. Retrieved from https://www.ttb.org.tr/kollar/COVID19/haber_goster.php?Guid=8cb94102-73f8-11ea-97df-7baae477a8e6

UNESCO, (2020b). Crisis-sensitive educational planning. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373272>

UNESCO (2020a). Nurturing the social and emotional wellbeing of children and young people during crises. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373271>

UNESCO (2020c). School reopening. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373275>

UNESCO (2020d): Supporting teachers in back-to-school efforts: Guidance for policy-makers. Retrieved from <https://teachertaskforce.org/knowledge-hub/supporting-teachers-back-school-efforts-guidance-policy-makers>.

UNESCO (2020e): Education Sector Issue Notes: Issue note 7.3. School reopening: ensuring learning continuity. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373610>

UNESCO (2020f). Plan for school reopening. Retrieved from <http://www.iiep.unesco.org/en/plan-school-reopening>

UNICEF (2020a). Framework for reopening schools. Retrieved from <https://www.unicef.org/sites/default/files/2020-06/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

UNICEF (2020b). Key Messages and Actions for COVID-19 Prevention and Control in Schools. Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/key-messages-and-actions-for-covid-19-prevention-and-control-in-schools-march-2020.pdf?sfvrsn=baf81d52_4&gclid=Cj0KCQjwvvj5BRDkARIsAGD9vIK4uy1w_fJSt9IHbL3l5icvljQELwI4g2jobDmKCEjMLVLPogcaAp5AEALw_wcB

WHO (2020a). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. Retrieved from <https://covid19.who.int/>

WHO (2020b). Strengthening and adjusting public health measures throughout the COVID-19 transition phases: Policy considerations for the WHO European Region. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332467/WHO-EURO-2020-690-40425-54211-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

WHO (2020c). Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19. Retrieved from <https://medbox.org/document/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19#GO>

WHO (2020c). Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

WHO (2020d). COVID-19 and Food Safety: Guidance for Food Businesses. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/covid-19-and-food-safety-guidance-for-food-businesses>

ETKİNLİKLER

	SÜRE
	EĞİTİMCİYE NOT
	KONU ÖZETİ
	KULLANILACAK MALZEMELER
	YÖNERGE
	VIDEO

ETKİNLİKLER

1. ETKİNLİK

Salgın Döneminde Okul Yöneticisinin Rolü

40 '

Bilgisayar, projektör, A4 kâğıdı

KAZANIM

- Katılımcılar; salgın döneminde okullarında güvenlik düzenlemelerini uygular.

YÖNERGE

Değerlendirme ölçütlerinin yazılı olduğu form katılımcılarla ekran üzerinden paylaşılır. Değerlendirme ölçütlerine verilen cevaplar doğrultusunda katılımcıların konu hakkında öğrenme düzeyleri ölçülür. Yanlış cevap verilen konuyla ilgili bölümü yeniden tekrar etmeleri istenir. Öğrenme başarısı değerlendirme sorularından sonra katılımcıların önerilerini yazabilecekleri "Önerilerim" adlı ekran açılır.

Salgın döneminde okul yöneticisi olarak

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	HAYIR
Salgın döneminde bakanlık düzeyinde yapılan çalışmalardan haberdarım.		
Salgın döneminde il/ilçe millî eğitim müdürlükleri düzeyinde yapılan çalışmalardan haberdarım.		
Salgın türleri hakkında bilgi sahibiyim.		
Okulumla ilgili salgın döneminde yapılacak araştırmaları planlayabilirim.		
Okulumla ilgili salgın döneminde il hızıssıhha kurulu kararlarını takip ederim		
Salgın dönemlerinde bulaşıcılığı engellemek için sağlık otoritelerince belirtilen kişisel koruyucu donanım (KKD) kullanılmasını sağlarım.		
Salgın hastalık belirtisi gösteren öğrencilerle ilgili yapacaklarımı bilirim.		
Öğretmenler odasına misafir ve ziyaretçi kabul edilmesinde bir sakınca görmem.		
Öğretmenler odasında salgın hastalık riski nedeni ile beslenme faaliyetleri yapılabilir.		
Kullanılmış KKD'lerin atılması için her koridorda ve uygun alanlarda atık kumbaralarının olup olmadığını kontrol ederim.		
Temizlik görevlilerinin her temizlik esnasında KKD kullanmasını ve temizlik sonrası KKD'lerin uygun biçimde imha edilmesini sağlarım.		

ETKİNLİKLER

Rahatsızlanan bir öğrenci için mutlaka sağlık birimleri ile irtibata geçerim. Salgın hastalık belirtisi gösteren öğrencileri öncelikle belirlenen boş bir odada/alanda izole ederim. Gerekli birimlere ve ailesine ivedilikle haber veririm.		
Öğretmenler odasında tek kullanımlık bardak, pet şişe su kullanılmalıdır.		
Okulda çay/kahve makinesi kullanılabilir.		
Nöbet alanının planlanan çerçevede periyodik olarak dezenfekte edilip edilmediğinin kontrolünü sağlarım.		
Lavaboların yakınında hijyen uygulamalarını açıklayan afiş, levha vb. bulunup bulunmadığı kontrol ederim.		
"Okul Servislerinde Alınması Gereken Tedbirler" kapsamında gerekli denetimleri yaparım.		
Yemekhane, Kantin, Kafeterya ve Çay Ocağı gibi yerlerde uyulması gereken kuralları bilir ve gerekli denetimi yaparım.		
Etüt/çalışma salonu-kütüphane, mescit/ibadethane gibi okulun ortak kullanım alanlarında alınacak önlemleri bilirim.		
MEB tarafından belirtilen takvim doğrultusunda oluşturulan psikososyal destek hizmetleri psikososyal destek programına uygun eğitim çalışmalarını takip ederim. Ayrıca öğrenci ve velilerin bu programda belirtilen takvim doğrultusunda eğitim çalışmalarına katılımının sağlanması konusunda bilgilendiririm.		
Veli ve öğrenci toplantılarının gerektiğinde çevrim içi yolla gerçekleştirilmesini sağlarım.		
MEB ve il/ilçe müdürlüklerinin düzenleyeceği hijyen eğitimi vb. eğitimlere katılırım.		
Salgın döneminde uzaktan eğitimle ilgili okulumda yapılacakları planlar ve yapılan çalışmaların takibini yaparım.		
Salgın döneminde bakanlık ve il/ilçe düzeyinde yapılan tüm faaliyetleri ve gelişmeleri öğretmenlerle paylaşıyorum.		
ÖNERİLERİM:		

 Etkinlik sonunda yazılan öneriler okunarak farklı ve uygulamada kolaylık sağlayacak öneriler çalışmaya eğitimci dâhil edilir. Yanlış verilen cevapların istatistikleri doğrultusunda anlaşılmayan bölümlere tekrardan vurgu yapılır.

ETKİNLİKLER

2. ETKİNLİK

Salgından Önce ve Salgından Sonra

40 '

Bilgisayar, projektör, A4 kâğıdı

KAZANIM

- Salgın öncesi yaşamındaki alışkanlıklarını anlatır.
- Salgın döneminde kurallara uymanın önemini açıklar.
- Salgının kişisel olarak kendisinde uyandırdığı duyguları anlatır.
- Kurum kendi öğrencileriyle ilgili salgın döneminde kişisel durumları hakkında haberdar olur ve rehberlik servisi aracılığıyla gerekli önlemleri uygular.

YÖNERGE

Salgından önce ailemle, arkadaşlarımla okulumda ve okul dışında birlikte yaptığımız bazı güzel şeyler:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Katılımcılardan yukarıdaki boşlukları doldurmaları istenir.
2. Yaşanan güzel şeylerin tekrardan yaşayabilmenin temel şartının salgın döneminde kurallara uymak olduğu hatırlatılır.
3. Normal dönem hatırlatılarak okulların açılması durumuna geçiş yapılır.
4. Katılımcılardan okula başladıklarında aşağıdaki hangi duygu içinde olduklarını işaretlemeleri istenir. İşaretlemeler de sayı sınırlamasının olmadığı hatırlatılır.
5. Salgın döneminde en çok etkilendikleri olayı yazmaları istenir.

ETKİNLİKLER

SALGIN DÖNEMİNDE OKULA GİDERKEN

Güvendediyim		Güvende Değilim		Kaygılıyım	
Sakinim		Üzğünüm		Sinirliyim	
Yorgunum		Korkuluyum		Rahatım	

Salgın döneminde sizi en çok etkileyen olay nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

 Dijital ortamda hazırlanan etkinlik sonunda toplanan veriler "Kişisel Verileri Koruma Kanunu" çerçevesinde ele alınacağı unutulmamalıdır.

ETKİNLİKLER

3. ETKİNLİK

Enfeksiyon Hastalıkları ve Bulaş Yolları

40'

Balon- pipetler- yapıştırıcı-renkli kalemler- tebeşir veya tebeşir tozu, elma (gerçek veya model), A4 kâğıdı (solunum, sindirim, temas, vektörel (aracı) başlıkları yazılı kartlar), plastik çatal ve bıçak, enjektör

KAZANIM

- Solunum yoluyla bulaş yolunu açıklar.
- Sindirim yoluyla bulaş yolunu açıklar.
- Temas yoluyla bulaşma yolunu açıklar.
- Vektörler (Aracı) yoluyla bulaşma yolunu açıklar.

YÖNERGE

1. Katılımcılar dört ayrı gruba ayrılır.
2. Her gruba bulaş yolları olan solunum, sindirim, temas, vektörel (aracı) başlıkları yazılı kartlar dağıtılır.
3. Her gruba başlıkların enfeksiyon hastalıkları ve bulaş yolları olduğu söylenerek, bu yollarla enfeksiyon nasıl bulaşır aranızda tartışıp yazabilir misiniz? denir.
4. Başlıkların altına fikirlerini yazmaları istenir.
5. Siz modellemek isterseniz bunu nasıl modellersiniz? diye sorulur.
6. Malzemeler karışık olarak masaya konur ve her grubun başlığına uygun malzemeleri alarak bulaş yolunu somutlaştırması istenir.
7. Daha sonra aşağıdaki tanımlamalar kursiyerlerle paylaşılır.

Enfeksiyon Hastalıkları ve Bulaş Yolları

Enfeksiyon, vücutta hastalığa yol açan bir bakteri, virüs, parazit gibi organizmaların vücuda genel veya yerel gelişmesi ve yayılmasıdır. Bakteriler, virüsler, mantarlar ve parazitler enfeksiyona neden olabilecek canlı türlerine örnektir. Enfeksiyon hastalıkları bulaş yolları aşağıdaki gibidir:

► **Solunum yolu:** Birçok etken konağa solunum yolu ile girer. Bu yolla giriş hasta veya taşıyıcılarla direkt temas veya enfekte damlacıkların solunan havaya karışması sonucu oluşabilir. Enfekte damlacıkların

havaya karışması ise öksürme, hapsirme veya konuşma sırasında meydana gelebilir. Ayrıca hasta kişinin solunum yolundan girecek kontamine olmuş tozlar vb. solunması aracılığıyla da bulaşma olabilir. Enfekte damlacıklarla bulaşan enfeksiyonlar üst ve alt solunum yolları hastalıklarıdır. Bunlar arasında en önemlileri pnömoni, bronkopnömoni, kızamık, kızamıkçık, boğmaca, grip, tüberküloz, streptokoksik enfeksiyonlar, solunum yolu şarbonu ve vebasası, difteri, çiçek, suçiçeği, kabakulak ve menenjitlerdir.

► **Sindirim yolu:** Enfeksiyon etkenlerinin yeni konağa sindirim yoluyla girişleri besinler, içecekler (su, süt vb.), kontamine eller, tırnaklar aracılığı ile olur. Çiğ yenilen yapraklı sebzeler, su ve içeceklerle bulaşan hastalıklar; tifo, paratifo, kolera, basilli dizanteri, enterovirus enfeksiyonları, poliomyelit, enfeksiyöz hepatit, amebiazis, helmint enfeksiyonları ve gıda zehirlenmeleri, süt, et, balık vb. ürünler ile bulaşan hastalıklar ise tüberküloz (bovin tipi), şarbon, şap hastalığı, brusellozis, kist hidatik, tenyazis, salmonella gibi gıda zehirlenmeleridir.

► **Temas yoluyla bulaşma:** Bazı enfeksiyon etkenleri de temas yolu ile yeni konağa ulaşır. Direkt temas sonucu deri ve vücudun çeşitli bölgelerindeki mukozalar yoluyla patojen etkenler vücuda girer. Genellikle sağlam deriden birçok etken giremez; derideki travmalar, yaralanmalar, temizlik kurallarına uymama etkenlerin girişini kolaylaştırır. Uyuz, kuduz, şarbon, lupus vulgaris ve mantar hastalıkları bu gruptaki hastalıklardandır.

► **Vektörler (Aracı) yoluyla bulaşma:** Bazı enfeksiyon etkenleri konakçılara araçlarla girer. Vektörle bulaşma mekanik veya biyolojik olabilir. Biyolojik vektörlerden bazıları pireler, keneler, bitlerdir. Mekanik vektörlere ise örnek olarak enjektörler, iğneler, cerrahi aletler, serum, plazma gibi maddeler verilebilir.

ETKİNLİKLER

FORMLAR

SALGIN DÖNEMİNDE ÖĞRENCİ DURUM BİLDİRİM FORMU

Okul Adı	
Sınıf-Şube Adı	
Öğrenci Adı Soyadı	
T.C Kimlik No	
Sınıf Mevcudu	
Test Tarihi	
Test Sonuç Tarihi	
Öğrenci Velisi ve Yakınlık Derecesi	
Veli İletişim Numarası	

TEST SONUCU POZİTİF ÇIKAN ÖĞRENCİNİN TAKİP SÜRECİ TABLOSU

1.Gün Sağlık Durumu		2.Gün Sağlık Durumu		3.Gün Sağlık Durumu		4.Gün Sağlık Durumu		5.Gün Sağlık Durumu		6.Gün Sağlık Durumu	
İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü
7.Gün Sağlık Durumu		8.Gün Sağlık Durumu		9.Gün Sağlık Durumu		10.Gün Sağlık Durumu		11.Gün Sağlık Durumu		12.Gün Sağlık Durumu	
İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü
13.Gün Sağlık Durumu		14.Gün Sağlık Durumu		15.Gün Sağlık Durumu		16.Gün Sağlık Durumu		17.Gün Sağlık Durumu		18.Gün Sağlık Durumu	
İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü

ETKİNLİKLER

OKULLARDA KARŞILAŞILABİLECEK OLASI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

SORUN	ÇÖZÜM
Öğrencilerin okula geliş-gidişini sağlayan servis araçlarında salgın sürecinde yoğunluk nasıl önlenebilir?	Araç kapasitesinin yarısı kapasitesinde öğrenci alınması için ring sayısı artırılabilir.
Okul giriş-çıkışlarında öğrenciler için salgına yönelik neler yapılabilir?	Okul giriş ve çıkış kapılarının artırılması sağlanabilir.
	Fiziksel mesafe kurallarına uygun uyarı işaretlerine göre giriş-çıkış yapılabilir.
	Giriş çıkışlarda bariyer/bölme vb. alanlar oluşturulabilir.
	Ateş ölçme kontrol masalarının oluşturulması sağlanabilir.
	Mevcudu fazla olan okullarda ateş ölçümleri sınıf öğretmenlerince, dersliklere girerken yapılabilir.
	Girişlerde maske kontrolü yapılarak maskesi olmayan öğrencilere maske temini yapılabilir.
Okullarda maske ve dezenfektan (el ve yüzey) temini nasıl sağlanabilir?	Yıkanebilir maske dağıtımı yapılabilir.
	Meslekî ve teknik eğitim okullarında maske ve dezenfektan vb. üretilerek okullara dağıtımı sağlanabilir.
	Yerel yönetimlerin (belediye vb.) okullara dezenfektan ve maske konusunda destek olması sağlanabilir.
Enfeksiyonla mücadele için gerekli olan ekipman sarf malzemeleri uyarıcı görseller vb. ihtiyaç duyulan malzemelerin temini için gerekli maddi kaynak nasıl sağlanabilir?	Okul bazlı bütçe aktarımları yapılabilir.
Kılavuz'da belirtilen şartları sağlayacak gerekli destek personel ihtiyacı nasıl karşılanabilir?	Hijyen ve Enfeksiyon Önleme Kılavuzu'na uygun olarak İŞKUR TYP personeli alımlarında sayı artırılabilir (derslik sayılarına göre).
	Tüm okullara en az bir tane güvenlik personeli verilebilir.

ETKİNLİKLER

Gün içerisinde kendini iyi hissetmeyen birden fazla öğretmenin okuldan ayrılmasını gerektiren durumlarda eğitim-öğretimin aksamaması için hangi önlemler (nöbetçi öğretmen vb.nin yeterli olmadığı durumlarda) alınabilir?	Eğitim bölgelerinde bu gibi durumlar için öğretmen havuzu (kadrolu ve ücretli öğretmenlerden) oluşturulabilir.
Servis şoförü, kantin çalışanı, öğretmen öğrenci vb.nin sağlık durumlarıyla ilgili güncel bilgiler nasıl öğrenilebilir?	HES kodu uygulaması okul yöneticileriyle irtibat kurulabilecek şekilde entegre edilebilir.
Salgın belirtisi olan öğretmen, öğrenci ve destek personelleri için ne yapılabilir?	Okul içerisinde olması durumunda kişi okulda oluşturulacak izolasyon odasına alınabilir. Sağlık birimlerine haber verilebilir. Bununla birlikte salgın belirtisi gösteren öğrenci ise veliye bilgilendirme yapılabilir.
Okul sınırları içerisinde Hijyen ve Enfeksiyonu Önleme Kılavuzu'nda belirtilen kurallara uymayanlar için ne gibi yaptırımlar uygulanabilir?	Umumi Hıfzısıhha Kanunu uygulama denetimi kapsamında okul müdürlerine yaptırım hakkı sağlanabilir.
Özel eğitim ve yaşı küçük öğrencilerin yakın temastan korunması ve kişisel hijyeni nasıl sağlanabilir?	Özel eğitim-okul öncesi ve 1. sınıf gibi yakın temas gerektiren eğitim kademeleriyle ilgili öğretmen ve öğrencilere koruyucu kıyafet vb. önlemler alınabilir.
Mevcudu fazla olan okullarda okul girişlerinde ateş ölçümü sırasında oluşacak karmaşa nasıl önlenir?	Kalabalık mevcudu olan okullarda ateş ölçümleri sınıf öğretmenlerince, dersliklere girerken yapılabilir.
Öğrenci taşıması yapan servislerin okulun öğrencileri dışında da servis hizmeti vermeleri durumunda bulaş riski nasıl önlenir?	Servislerin sadece o okulun öğrencilerini taşıyacak şekilde düzenleme yapılmalı. Mümkün olmadığı durumlarda tedbirlere ilişkin açık düzenleme hazırlanmalı.
Okul öncesi ve ilkokullarda teneffüslerdeki öğrenci hareketliliğinin yoğun olduğu yaş gruplarında fiziksel mesafe kurallarına uyulmasını nasıl sağlayabiliriz?	Nöbetçi öğretmen sayısı artırılabilir.
İkili eğitim yapan ve sınıf mevcutları kalabalık olan okullarda bulaş riski nasıl azaltılabilir?	Seyreltilmiş kademeli eğitim düzeni uygulanabilir.

ETKİNLİKLER

<p>Okul giriş-çıkış saatlerinde açık ortak kullanım alanlarındaki yoğunluğu engellemek için okul müdürünün mesai saati (sınıf seviyeleri arası teneffüs, giriş-çıkış saati vb.) düzenleme yetkisi genişletilebilir mi?</p>	<p>Farklı teneffüs saati gibi uygulamalarda yaşanabilecek sorunların (nöbetçi öğretmenin dersi varken diğer sınıf teneffüse çıkarsa vb.) çözümü için okul müdürlerinin mesai saati düzenlemesi konusunda yetkisi artırılabilir (Bu yetki hakkı şu anda valiliklerdedir.).</p>
<p>Kantin vb. bölümlerde para ile teması engelleyecek uygulamalar nasıl düzenlenebilir?</p>	<p>Kantinlerle ilgili muhakkak salgına göre yeni düzenleme yapılmalıdır. Otomat kullanımı yaygınlaştırılmalı. Ambalajsız gıda olmamalı, para yerine kartlı ödeme, personel sayısını artırma vb. önlemler alınabilir.</p>
<p>Veli ve diğer ziyaretçilerin okula geliş sıklığını azaltacak şekilde düzenlemeler nasıl yapılabilir?</p>	<p>Güvenlik personeli her okulda olmalı. Okul müdürüne ziyaretçi kısıtlaması yapabilmesi yönünde yetki verilebilir.</p>
<p>Öğretmenlerin özel eğitim öğrencileri ve küçük yaş grubu öğrencileriyle karşılaştıkları öz bakım becerileriyle ilgili fiziksel teması gerektiren durumlarda (alt ıslatma, kusma vb.) bulaş riskini engellemek için nasıl davranılmalı?</p>	<p>Öğrenci sayıları seyreltilmeli. Mümkün olmadığı durumlarda koruyucu kıyafet desteği olmalı.</p>
<p>Alınan tüm önlemlere rağmen, okula gelen öğrenci/personel/öğretmen/veliden birinin testinin pozitif çıkması durumunda süreç nasıl yönetilebilir?</p>	<p>Devam devamsızlık takibiyle ilgili (uzaktan eğitim veya yüz yüze) kurallar yeniden düzenlenmeli. Taşıma işlemi için kılavuz hükümlerini karşılayan en uygun okulun seçilmesine özen gösterilmeli. Kılavuz'a bu durumla ilgili açıklayıcı hüküm eklenebilir.</p>
<p>Veli Kılavuzu'na göre veli tarafından alınması gereken önlemlerle ilgili olarak veli bilgilendirme/bilinçlendirme ve bu durumun takibi çalışmaları nasıl yapılabilir?</p>	<p>Eğitim öğretim faaliyetleri başlamadan önce salgın hastalıklar (COVID-19 vb.) kapsamında alınan önlemler ve kurum şartlarının ilgili taraflara (veliler, öğrenciler vb.) bildirilmesi ve anlaşılması bilgilendirme ve taahhütname formları, öğrenci-veli sözleşmeleri vb. ile güvence altına alınabilir. Veli eğitim seminerleri planlanabilir. Mümkünse her gün aynı velinin öğrenciyi alması ve bırakması sağlanabilir?</p>

ETKİNLİKLER

Yönetmelik gereği yapılması zorunlu olan kalabalık toplantılar (okul aile birliği genel kurulu vb.) için fiziksel mesafe şartları nasıl sağlanabilir?	Eski yönetimin görev süresi bir yıl uzatılabilir (Ayrılan üyeler için yedeklerden görevlendirme yapılabilir.).
Okul yöneticileri ve öğretmenlere yönelik olarak hijyen ve enfeksiyondan korunma ile ilgili eğitimler ülke genelinde nasıl yapılabilir?	Uzaktan eğitim yoluyla yapılabilir.
Salgın döneminde önlem olarak öğretmenlere birden fazla nöbet görevi verilebilir mi?	Teneffüsteki öğrenci hareketliliğini kontrol edebilmek için nöbetçi öğretmen sayısı artırılmalı. Haftada 1 nöbetten fazlası için öğretmene nöbet ücreti ödenmelidir.
Meslekî ve teknik eğitim kurumların da işletmelerde beceri eğitimine katılan öğrencilerin bulaş kontrolleri kimler tarafından yapılabilir?	İşletmelerde bulunacak sağlık personelleri ile öğrencilerin bulaş kontrolleri yapılabilir.
Okulların açıldığı dönemde henüz "Okulum Temiz Belgesi" almamış olan okulların durumu (belgesi olmayan okullara veli öğrencisini göndermek istemezse) için ne yapılabilir?	"Okulum Temiz Belgesi" alma süreci bir takvime bağlanmalı, okulların eğitim öğretime açıldığı ilk haftalarda hazırlıklarını tamamlayarak belgeyi almaları istenmelidir.
Öğrenci kapasitesi yetersiz pansiyonlarda, odalara öğrenci yerleştirilmesi nasıl gerçekleştirilmeli?	Her odada kalacak kişi sayısı oda yüzölçümüne göre sınırlandırılmalıdır. Kapasitenin aştığı durumlarda il veya ilçe içerisindeki pansiyon, misafirhane, yurtlardan destek alınmalıdır.

EĞİTİM KURUMLARINDA
HİJYEN ŞARTLARININ
GELİŞTİRİLMESİ VE
ENFEKSİYON
ÖNLEME EĞİTİMİ

